GENÇLİK-MİZAH-EĞLENCE

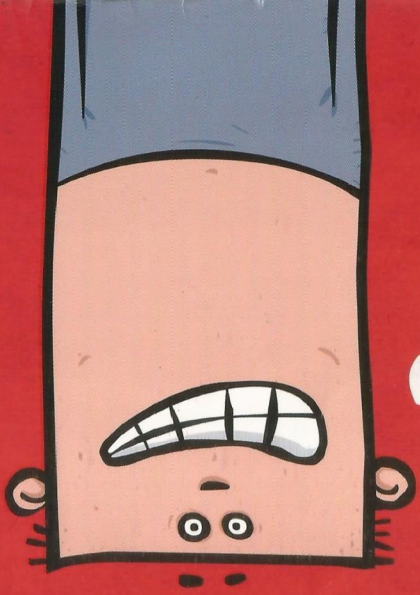

6. BASKI

Bu da Size Kitap olsun

ZONK!

MİNE SOTA

carpe diem!

“ çünkü insana
en çok kitap yakışıyor
ve mürekkebin
kuruduğu yerde
kan akıyor! ”

carpe diem kitap
carpediemkitap.com

bu da size kitap olsun zonk!

gençlik-anlatı-mizah
ciddi ciddi komik kitaplar-8
isbn: 978-975-6107-68-3
1.baskı, istanbul, ocak 2010
6.baskı, istanbul, nisan 2013

carpe diem kitap
lacivert yayıncılık san ve tic ltd şti.
cağaloğlu alemdar mah.
alayköşkü cad. no: 5 kat: 2
fatih / istanbul
0212 514 63 89 / 0212 511 24 24
kitap@carpediemkitap.com
www.carpediemkitap.com
copyright© carpe diem kitap
yayıncılık sertifika no: 12366

yazar: mine sota
konsept danışmanı: ömer sevinçgül
yayın yönetmeni: sibel talay
düzeltmen: imran tüzün
kapak illüstrasyon: deam murray
kapak tasarımı: ravza kızıltuğ
baskı-cilt: sistem matbaacılık
yılanlı ayazma yolu no:8
zeytinburnu/istanbul
(0212 482 11 01)
matbaacılık sertifika no: 16086

mine sota

bu da size kitap olsun

zonk!

mine sota

1972'de dünyada doğdu. saklambaç oynadı, okula gitti, otobüs kuyruğunda sıra bekledi, türk filmleri izledi, gazetenin verdiği ansiklopedilerden almak için kupon biriktirdi...
kendini bildi bileli yazar olmak istedi. tabi kast ettiği "gönül yazar" değildi. ilk yazı çalışmaları, evdeki duvarlara keçeli kalemle serbest yazım şeklinde başladı. sonra kağıda geçti. bilgisayar virüsünün insanlara bulaşmadığına ikna olunca yazmaya bilgisayarda devam etti. çeşitli dergilerden okurlarına seslendi. yazmaya devam ediyor...

OKUYUN DA GÖRÜN

"Ne oldu, ne bakıyorsunuz? Hiç mi kitap görmediniz. Daha demincek dükkâna girdiniz. Uzun uzun raflara bakındınız. O ne! Sıra sıra dizilmiş kitaplardan birinin üzerinde 'Zonk!' yazıyor. 'Ne Zonk'u ya! Hey Allahım Ya Rabbim bakalım daha nelergöreceğiz.' deyip uzanıp kitabı aldınız. Belki içinizden de "Dur bakalım, beğenirsem belki satın alırım." falan dediniz. Elinizde biraz evirdiniz çevirdiniz. Sonra hemen arkasını okumaya başladınız. Olur ya belki daha ilk satırda "Deli bu ya!" bile dediniz. Nihayet kapağını açıp, işte ilk satırları okuyorsunuz. Evet, evet. Hepsinden haberim var benim. İki saattir buradan sizi gözetliyorum ben. Bana bakın! Aylarca kafa patlattım ben bu kitaba tamam mı? Okumaya niyetiniz varsa, paşa paşa alın. Ha yoksa aldığınız gibi yerine koyun, okumaya gönlü olan bir başkası alsın. Bu kitapta kaç demlik çay, kaç fincan kahve, kaç uykusuz gece, kaç tel dökülmüş saç var haberiniz var mı sizin he? Zaten yorgunum, tepemde ne kadar tas varsa atmış, acısı sizden çıkmasın şimdi. Ne oldu ne? Bozuldunuz mu? Zonkkk!"

Şimdi bu kitabın ilk cümlelerinin böyle yazıldığını bir düşünsenize? Olacak iş değil. Ne o öyle azarlar gibi değil mi. Valla çok ayıp olurdu. Zaten mevzuumuz da buna benzer höngül tavırlarla ilgili.

"Peki, o zaman bir sorum olacak. Bu kitap neyden bahsediyor, içinde neler yazıyor. Sayın Sota neden Zonk!?"

Okuyun da görün.

...

"Yoğurt koydum dolabaaa ellere vaaay. Bugün başım kalabaa, buuuugün başım kalabaa ellere vaay!"

Bir saniye, şu müziğin sesini kısayım.

Tamam oldu. E hadi hoş geldiniz. Hepinizi yürekten selamlıyorum. En son "Bi'şey Söylicem Ama Gülmek Yok" kitabında görüşmüştük. O zamandan beri nasılsınız bakalım? Beni soracak olursanız, iyiyim işte ne olsun. Okumaya başladığınız üzere yeni bir kitapta daha buluştuk. Şimdi çayını kahvesini almak isteyen varsa, bekliyoruz. Hiç sorun değil, yabancı mıyız? Yalnız biraz acele ederseniz hiç fena olmaz. Çünkü anlatacak yığınla şey var. Haydi bakalım. Şimdi ufak ufak başlayalım.

HERKEŞE SELAM!

Hani denir ya, "Yahu bir selam bile vermedi. Selam da mı parayla?" diye. İşte dünyanın en pahalı bedava şeyidir selam. Tamamen insanlara has bir olaydır. Mesela hiçbir zürafanın ön ayağını göğsüne koyarak, "Selamlar abi!" dediği ya da bir kirpinin kafasını havaya dikip "Herkese çok selam!" diye seslendiği görülmemiştir. Böyle bir şeyin olması ne kadar düşünülemezse, bir insanın girdiği ortama, eşine dostuna, konu komşusuna selamsız sabahsız davranması da işte öyle düşünülemez. Ha düşünen düşünür orası ayrı.

Selam vermenin borçlu çıkmaya neden olabileceği günümüzde, artık bu olay da yavaş yavaş buhar olmaya başlamıştır. Aman olmasın. N'olur olmasın. Eğer olursa bununla beraber insanlıktan saydığımız birçok davranış da buharlaşır. Çünkü selam, kişiyi en tepedeki "insanlık" zirvesine ulaştıran merdivenin ilk basamağıdır. Ve biz tüm bunları, "O kadar merdiven çıkıp niye yorulayım ki. Ben gene yürüyen merdivene binerim." deyip, "Aman boş ver ya, tanımadığım insanlara selam mı vercem!" diye üşendiğinizde ya da "Dur şimdi belki borç falan ister." diye anlamsız gördüğünüzde hatırlayasınız, kafanıza dank edip selam veresiniz diye yazdık.

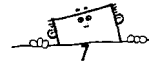

DELİ Mİ NE?

Selamlar, merhabalar, selamünaleyküm gibi çeşitleri bulunan selamlamanın, elbette ki bir yolu yordamı vardır. Ortama freni patlamış kamyon gibi dalarak "N'aber moruklar?" diyerek selam verdiğini sanmak, orada bulunan herkesin size, "Ay ne görgüsüz" diye bakmasını sağlamaktan başka bir işe yaramaz. Niye? Çünkü bu bir görgü kuralıdır ve öyle kafaya göre takılmak olmaz.

Ve zamanlama... Selamda zamanlama muazzam önemlidir. Yoksa madara olmak işten bile değildir. Hiçbir şey demeden geçip oturduktan yarım saat sonra "Hepinize selamlaaar!" demek, üşütüklük alametlerine dâhil edilebilir

LÜTFEN SIRAYLA

Sadece banka kuyruklarında sıra olmaz. Selamlamada da bir sıra vardır. Erkek bayanı, genç yaşlıyı, memur amiri, önce selamlar. Yani öyle amanın gene selamlamam geldi diye lappadanak olmaz bu iş.

Kendisini görmezden gelen bir adamı kolundan çekeleyip "Selaaam!!" diye selamlamaya kalkan bir bayana "Aa aa! Kadına bak. Adamı yoldan çevirdi laf atıyor. Ne günlere kaldık, başımıza taş yağacak." falan demekle kalmazlar, çevreye yağacak taşlardan da sorumlu tutarlar. Sonra işiniz yoksa uğraşır dursunuz.

Tabii el âlem ülkelerde bu işler daha farklıdır. Kadın erkeğin kendisine selam vermesine izin vermek için, erkeğe önce başıyla hafifçe bir selam çakar. Selam iznini alan erkek de, "Selam vermeme izin verdi, yaşasın!" diyerekten o hanımefendiye selamlarını sunar. Ama tabii bizim buralarda bu pek muteber

bir selamlaşma yöntemi değildir. Adama kaş göz etti diye insanı yanlış anlayıverirler alimallah.

VERDİĞİNİZ SELAM ŞU AN ALINAMIYOR

Selam vereceğimiz kişi, verilen selamı alacak halde olsa çok iyi olur. Diyelim yolda aceleyle koşan bir tanıdığınızı gördünüz. Önüne geçip kollarınızı gererek "Seni yürrektenn selamlıyorum!" demek artık işin suyunu çıkarmak olur.

Yahu adamın selam alacak hali mi var. Görüyorsun işte ayakları arkasına çarpıyor. Acil işi var belli.

Sonra yolda karşıdan karşıya geçen birini durdurup selam vermeye kalkmak, arabaların o an hem sizin hem de o kişinin üzerinden geçmesi açısından sağlığa biraz zararlı olabilir.

Ya da arabayla yanınızdan hızla geçen bir tanıdığınızın peşinden, selamlayacağım diye koşmaya kalkmak biraz manyaklaşma belirtisidir.

Ayrıca tuvalete dalıp içeride hacetlerini giderenlere "Merhabalar. Nasıl gidiyor?" demek ise hakikaten kafadan kontak olunduğunun göstergesidir.

YAKA PAÇA

Öncelikle verilen bütün selamlar alınmalıdır. Eğer selamı almazsanız selam veren kişinin bir de suratına tükürün tam olsun! Çünkü o kadar kötü bir tavırdır bu...

Selamını almamakla onun kalbini kırıp, onurunu incitip, geçmişinizdeki tüm iyi şeylerle beraber geleceğinizdeki tüm iyi anları da otomatikman resetlemiş olursunuz. İlişkinize virüs girer ve arkadaşlığınız ya da

tanışıklığınız gümbür gümbür çöker. Hele de selam verdiğiniz kişinin efkârlı bir anına denk geldiyseniz, asıl o zaman yandınız. Hakkını size helal etmeden değil iki yakanız, iki paçanız bile bir araya gelmez. Bizden söylemesi...

GEL BİR ÇAY İÇELİM!

Sokakta hiç tanımadığınız biri size selam verdiğinde parfümünüz yüzünden sanmayın. Yani hemen sapık mı diye bakıp gardınızı almayın. Olur ya belki sizi bir tanıdığına benzetmiştir ya da önceden tanışmışsınızdır da, siması zaman aşımına uğradığı için unutmuşsunuzdur. Önce bir durun, bakın. Kendisini hatırlarsanız, bir tanışıklığınız olmuşsa selamını alırsınız.

Yalnız şu ihtimali de göz önünde bulundurmakta fayda vardır. Oldu ki kendisiyle uzaktan yakından en ufak bir aşinalığınız yok, kendisine dair zerre kadar bir tanışmışlık çıkaramadınız, tavşanın suyunun suyu gibi bir belirti dahi bulamadınız. İşte o zaman şu meşhur "Ahir zamandayız." esasını hesaba katın. Malum, televizyonda geçen o kadar doğrama, çalma, çırpma haberlerine kulağımızın ve gözümüzün alıştığı günlerdeyiz. Sizi hiç tanımadan, tanışmak ayağına yatıp selam verenler, hatta size, "Ya şurada tanıştıydık, burada konuştuyduk, hatırlamadın mı? Gel şurada bir çay içelim, bak nasıl hatırlayacaksın beni. Hatta bir daha hiç unutmayacaksın!" numarası çeken tipler de olabilir. Böyle durumlarda hafızanıza ve aklınıza güvenin. Çayınızı da, "Verilmiş sadakam varmış." deyip, gidip evinizde için.

USULCACIK TÜYÜN

Oldu ki çok aceleniz var ve mühim bir işe geç kalacaksınız. Yahut moraliniz çok bozuk.

Böyle bir durumda yolda bir tanıdığınızı gördünüz. O aceleyle selam vermeye kalktığınızda kendisine güzelce davranamayacaksınız.

İşte böyle anlarda ona hiç gözükmeden ya yüzünüze bir gazete kapatıp yanından geçip gidin ya da çaktırmadan hemen yan sokaklardan birine sapıverin. Aslında en güzeli "Kusura bakma çok acelem var, bir yere yetişeceğim. Sonra görüşürüz." deyip geçmenizdir.

"Görünmeden tüyün." tavsiyesi, karşılaştığınızda ters davranmanızdan daha iyi bir şeydir hesabına verilmiş bir tavsiyedir. Hani kötünün iyisi olayı anlatabildim mi? Ama tabi ki gene de siz bilirsiniz.

MERABAYIN MİLLEEET!

Bir kişiyi selamlarken kullanacağı selamlama sözü insanın kişiliğini, hayata bakışını, kültür seviyesini, kısacası nasıl biri olduğunu ortaya koyabilir.

"N'aaabersin", "selamın hello", "haii" gibi selam süsü verilmiş nerden çıktığı, kimin ortalığa salıp gittiği belli olmayan kelimeleri kesinlikle tercih etmemek lazımdır. Yoksa yaşlandığımızda torunumuz "N'aber moruk? Mortlamıyo musun daha?" dediğinde, bozulmamak gerekir. Böyle selamlaşmaların bulaşıcı olduğunu ve nesilden nesle aktarıldığını unutmadan doğru düzgün selam vermek icap eder.

Selamlaşmada kullanılan üslup bir toplumun geldiği seviyeyi de gösterir. Ha sizi böyle hovhovhov şeklinde selamlayanları da terslemeyin tabi ki. Gençliğine verin. Lakin kendisine yumuşak bir üslupla yani bağırıp çağırmadan doğrusunu öğretin. Dinlemezse de günah sizden gitsin.

EYVAH ABİMM!

Mesela; yolda yürüyorsunuz. Bir baktınız mahallenizden bir kız, tanımadığınız bir erkekle köşe başında gizli gizli konuşuyor. Pembe panter gibi usul usul yaklaşıp aralarından pat diye kafanızı uzatarak "Selamın millet. N'apıyosunuz bakim burada? Sizi siziii!" diye selamlamaya kalkmak da hiçbir şekilde üzerinize vazife değildir. Yani medeni olacağım diye insanların özel hayatına füze gibi dalmayın.

SADECE SANA SELAM

Çok kalabalık bir yere girdiğinizde orada bulunan bir tek kişiye selam vermeyin. Çok ayıptır. Topluca bir merhaba çekerseniz bu en uygunu olur.

Ayrıca bir arkadaşınızla yolda konuşurken, bir yandan ona laf yetiştirip diğer yandan da etraftan gelip geçenleri parti lideri gibi selamlamaya kalkmayın. Arkadaşınız adam yerine konmadığını düşünüp size fena bozuk atabilir. Zaten bu davranış, hiç yontulmamış birinin göze alabileceği bir davranış şeklidir. Kaçınabildiğiniz kadar kaçının.

Ha bir de fötr şapkayla selam vermek vardır. Ama artık fötr şapka takan kişi sayısı yok denecek kadar az olduğu için, bunu da sırf anlatmaktan kusur kalmamak için bahsedip geçiyoruz.

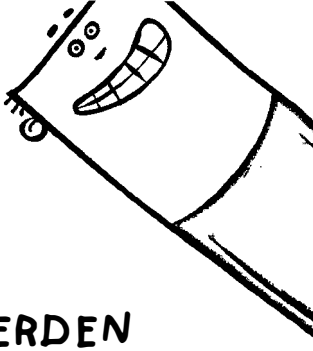

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Bir yere yetişmeye çalışırken, tanıdık birine rastlanıp aceleden selam verilemeyeceği durumlarda ne yapılır?

a- Kafaya bir kesekâğıdı geçirilip, yanından geçip gidilir.

b- Oradaki herhangi birinin arkasına saklanarak onunla beraber yürünür.

c- Eğer selam vermediğinizi fark etmişse, daha sonra "Kusura bakma, çok acelem vardı." denilerek gönlü alınır.

d-Tanıdığa görünmeden yanından geçerken, o da görmesin diye kafasına sopayla vurulup etkisiz hale getirilir.

e- Can havliyle yan sokaklardan birine dalınıp, yoldaki kanalizasyon kazılarından birine düşülüp, en az bir hafta buram buram kokulur.

Tanımadığımız biri bize selam verdiğinde nasıl davranılır?

a- Kolun birini havaya dikerek zıplayıp, Süpermen gibi uçarak, gökyüzünde kaybolunur.

b- "Ben senin bildiğin tiplerden değilim!" diye çantayla kafasına kafasına vurulur.

c- "Size de selamlar. Tanışıyor muyuz? Özür dilerim çıkaramadım da..." denilir.

d- Boynuna sarılıp saatlerce ağlanır.

e- Hemen bir televizyon kanalına bağlanılıp "Tanımadığımız kişilerden selam almak caiz midir?" diye, hocalardan birine sorulur.

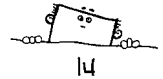

OOO N'ABER KANKA?

Birbirini hiç tanımayan iki kişinin, hiç tanımamışlıktan çıkıp, "Ooo n'aber kanka!" durumuna gelmesinin ilk adımına "tanışma" diyoruz.

Hiç tanımadığımız birinin kolundan çekeleyerek tanıdık gibi konuşmaya, ona misafirliğe gitmeye, düğününde oynayıp alnına para yapıştırmaya, evinde iftar yapmaya kalkmayız değil mi?

- Bu akşam sende kalayım diyorum.

- Anlamadım? Siz de kimsiniz?

- Yalnız yanıma pijama falan almadım. Artık seninkilerden idare ederim.

- Kardeşim kimsin sen? Tanımadığım adamın evimde ne işi var.

- Kaynanam da bize gelecekti bu akşam. Onu da getireceğim.

- Hadi kardeşim hadi. Sana iyi günler.

- Sabah da kahvaltıda ekmek kızartma, tamam mı? Ne olsa yerim ben.

- Hadi oradan be!

İşte böyle abidik gubidik bir durum söz konusu olurdu.

Yani tanışmak ne demekmiş, bütün sosyal etkinliklerin, "Bunun kafada biraz var galiba!" dedirtmeden start aldığı bir olaymış.

BU BİZİM KADERİMİZ

Tabii ki bu iş öyle, yoldan geçenleri dürtüp, "Seninle tanışmamız lazım. Bu bizim kaderimiz." diyerek olacak bir iş değil.

Genelde biri çıkar "Gel, şunla seni tanıştırayım." der ya da siz, "Ya şunla beni bir tanıştırsana!" diyerek başka bir tanıdığınıza gidersiniz, anca öyle olur.

Ha tabii medeni cesaret vasıtasıyla da bu işin üstesinden gelinebilir. Ama bu genelde karşıdakinde "Niye şimdi durduk yere benimle tanışmak istedi ki bu?" gibisinden bir işkillenme uyandıracağı için, bu çeşidi biraz riskli olabilir.

"Sizinle tanışmak istiyorum." dediğiniz kişi de tutup size, "Tabii tabii. Ben de zaten sizi bekliyordum. Adım şu, şurada doğdum, şurada büyüdüm, şurada da yeşerdim. Kan grubum budur. Cirit atmaya, saçımı ortadan ayırmaya, darbuka çalmaya bayılırım." demeyecek hoş.

- Sizi biraz tanımak istiyorum.
- Neden?
- Neden mi?
- Evet. Neden?
- N'oldu ki?
- Ne n'oldu? Nerden icap etti tanışmak falan.
- Tamam abla.

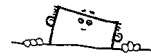

- Abla mı?

- Oldu, hanım abla.

- Sen beni her tanımaya kalkana kendimi tanıttığı mı falan mı düşünüp geldin.

- Yok tamam.

- DNA'larına kadar dökecek birine mi benzettin yoksa.

- Bi'şey yok tamam.

- Tanışmıyoruz tamam mı! Tanışmayacağız da...

- İyi be anladık. Zaten çarpık bacaklının tekisin.

- Hah şöyle. İşte böyle tanırlar adamı!

VAYY KİM GELMİŞ!

Bir ortama girdiniz. Ne bileyim düğün dernek, toplantı, doğum günü her neyse işte.

Ortamın sahibi oraya daha önce gelenlerle sizi tanıştırmak isterse tanıştırır. Yoksa "Şimdi herkesle tek tek tanışıp tanımam gerek. Dur şu en güzelinden başlayayım." diyerek yanlarına gidip, sarı çizmeli Mehmet Ağa pozisyonuna düşmeyin. Sizinle tanışmak isteyene de burun kıvırmayın.

Diyelim ki bulunduğunuz ortama böyle hatırı sayılır biri geldi, işte o zaman onun yanına giderek, önce kendinizi tanıtıp birebir müşerref olabilirsiniz. "Ayağına mı gidicem. O da kim be. Çok da lülü..." falan gibi triplere de girmeyin. Valla girerseniz de siz kaybedersiniz.

TANIŞMAYANI DÖVERLER

Birini biriyle tanıştırmak istediğinizde bir zahmet bunu kendisine önce bir sorun. Belki tanışmak istemi-

yordur değil mi. Öyle kolundan çekeleye çekeleye "Gel kız bak seni kiminle tanıştırcam. Şuulee bak bu Merve. Tanışın." diye zorla hal haşır etmeye kalkmak, emrivakiinin daniskasıdır. O kişi sizi milletin içinde "Bırak yakamı ya!" diye itelese azdır. Oh çok da iyi olur.

Oldu ki tanışmaya müsait bir arkadaşınız var ve siz de kendisine yardımcı olacaksınız. "Seni öyle bir tanıştırcam ki tanışmaya doyacaksın. Fena halde müşerref edicem seni." diyesi bir aşkla bir stat dolusu insanla tanıştırmaya kalkışmayın. Zavallı memnun oldum, memnun oldum demekten sonunda "Başlarım şimdi tanışmasına da, sana da!" diye ters teperse görürsünüz.

NEREDEN TANIŞTIM AH!

Bir bayansınız. Bir adamla tanıştırılıyorsunuz. Elinizi uzattınız. Adam oturduğu yerden af edersiniz, hiç kıpraşınadan bacak bacak üstüne atmış bir vaziyette elinizi tutup "Benimle tanıştığına memnun oldun." gibisinden kasım kasım kasılıyor. Böyle biri hakkında ne düşünürsünüz?

"Ben onun varya..." Huop! Tamam sormadım. İçinizden geleni söylemeyin lütfen. Burası bir kitaptır. Herkes okuyacak, ayıp olmasın.

Ya işte böyle bir sinir patlamasını ateşlemek istemiyorsanız, tanışırken ayağa kalkın. Bir zahmet azcık istifinizi bozun. Ha olur da karşınızdakinin hakikaten ayağa kalkamayacak bir mazereti varsa o zaman zorla kalkmasını istemek de densizlik olur. Artıı "Koskoca ben ayağına gelmişim, kalça kemiğini bile oynatmadı. Sen benim kim olduğumu biliyor musun ha? Seni adam yerine koydum ama nerde!" gibi bir hisle kibir hastalığına yakalanıldığını da gösterir.

Aslında şimdi başka bir şey anlatacaktım ama boş ver. Kaçmıyor, onu sonra anlatırım. Önce şu kibir denen illetten bahsedeyim. İllet kelimesini abartılı bulanınız varsa bulmasın çünkü bu rahatsızlık için bu kelime bile az kalır.

Kibrin insana neler yaptığına en iyi örnek şeytandır. Düşünün işte bir zamanlar melekmiş ama işin içine kibir girdiği anda kelek oluvermiş. "Vay ben ateştenim, Âdem topraktan, ateş toprağı döver bi kere..." gibisinden kendisini daha üstün bir halt sayınca cennetten ikileyivermiş.

Kibir en kaba haliyle kendini başkalarından üstün görmek, yani siz dokuz aylıksınız oysa ben on aylığım falan demektir.

Bu mikrop insanın irisine ufağına bakmaz, herkese şıppadanak bulaşabilir. Kibirli kişi, insanı insan yapan ne varsa ayağının altına koyar. Böylece "Herkesten yükseklerdeyim!" diye çevresine tepeden bakmaya başlar. Hatta ötedeki dağları gösterip "Aha bunları da ben yarattım." gibi semptomlar gösterir. Başına bir iş geldiğinde "Ya bana nasıl üzüntü gelebilir." gibi hissetmesi, derdin tasanın düşük insanlara geldiğini düşünmesindendir.

Gel de sinir olma şimdi. Valla anlatırken geldiler bana. Yahu akıl var nizam var kardeşim. Bir anadan ve babadan dünyaya geldin. Sen de yiyorsun içiyorsun ve af buyurun tuvalete gidiyorsun. Seni el âlemden üstün yapan nedir? Firavunun kankası mısın nesin. Yıkıl şurdan! Ha, pardon ne diyorduk aldım ele girdim yola. Kısacası "Haddinizi bilin!"le başlayıp, haşa "Ben Tanrıyım"a kadar uzayıp giden bu rahatsızlık kurtulması en zor hastalıktır. Aşısı falan da yoktur. Domuz gribi, yanında saman nezlesi gibi kalır. Siz siz olun kendinizde hafiften bir burun kıvırması, efendime söyleyeyim bir kabaranlık hissettiğiniz an, şu meşhurlar meşhuru sözü hatırlayın.

"Güzelliğine güvenme, bir sivilce yeter! Zenginliğine güvenme, bir kıvılcım yeter!"

İşte o kadar..!

AMMA DA MERAKLIYMIŞ

Demin biraz kafam bozuldu ama şimdi kaldığım yerden devam etmemiz gerektiği için çemkirişlerime bir süre ara veriyorum. Evet, ne diyorduk tanışırken ayağa kalkmaktan bahsediyorduk.

Şimdi bu kalkışta bayanlara geçilmiş bir kıyak söz konusudur. Yani oturan bir bayanla tanışıyorsanız "Niye ayağa kalkmadı? Ne kadar da rahatına düşkünmüş!" falan demeye hakkınız yok beyler. Çünkü bu bayan ayrıcalığıdır. "İşte bu bey de..." dendiğinde yayları fırlamış gibi ayağa zıplayan bir bayan için zaten "Amma da meraklıymış!" denebilme ihtimali de büyüktür.

Ammaaa tanıştırılacağı kişi yaşlı biriyse ve kızımız da büyüğümüzdür deyip ayağa kalkarsa o zaman o büyükten koca bir bonus puan alır ve de bu hareketi saygı sınırlarının bölünmez bütünlüğünü koruyacağına ant içtiğini gösterir ki, bu da o kızımızın ne kadar da terbiyeli ve hanım hanımcık bir hanımefendi olduğuna delalet eder.

SAYGILARR!

Gazi dedin miydi akan sular durur, ayağa kalkılır, selam çakılır. Bir ortama girdiklerinde özel olarak ayaklarına kadar gidilip tanışmak gerekir. Öyle "O gelsin benimle tanışsın." falan yok!

Ayrıca tanışırken elleri ceplere sokmak ya da geriden bağlayıp Şeker Kız Kendi gibi sağa sola sallanmak

da işi iyice cıvıtmak olur. Hele hele ağızda çak çak bir sakızla "İlk kez bir gazi görüyorum. Nerenizden yaralandınız?" gibi, sanki dünya dışı bir varlıkla tanışıyormuşuz soruları sormak ise yani "Allah akıl fikir versin!" denebilecek bir hareket çeşididir.

RACONA UY!

Biriyle tanışalı beş saniye falan olmuş. Memnun oldum töreni az önce bitmiş. Hemen ardından daha henüz adını bildiğiniz bu insana "Çoluk çocuk nasıl? Yenganım, kayınço nasıl? İşte bizim hanım da hasta. Üstünüze afiyet kuduz olmuş. Kayınçoda da kireçlenme var. Kayınpederin de mayasılı azmış..." diye hayat hikâyenizi anlatmaya kalkmayın. Milletin de bilinçaltı dolup taşmasın.

Ha ha, bir de şey var; "Memnun oldum." yerine "Müşerref oldum." da denilebilir. Fakat ne yazık ki bu müşerref kelimesini bu devirde fazla kimse çakmayacağı için muzırına denk gelirseniz, "Hadi yaa. Ne zaman oldun? Nasılsın Müşerref?!" gibi cümleler işitebilirsiniz.

MEMNUN OLDUM APLA

Kendi öz amcasının, teyzesinin dışındaki büyüklere de teyzecim, amcacım diyebilen tek milletiz vesselam. Bu, kültürümüzün içine işlemiş otantik bir özelliktir. Ardından el öpülür. Belki bu birçok millette olan bir şeydir. Fakat gel gör ki öptükten sonra alna koyma işlemi gene sadece milletimize has bir olaydır.

Demin birçok millette el öpme olayı var dedik ya, özellikle Batılı kültürlerde rast gelinebilir bu âdete. Batılı erkekler tanışırken kadınların elini öperler.

Kadınlar da dizlerini hafifçe kırıp, şirinlikler yaparak lay lay lay gibi şeylerle memnun olduklarını ifade ederler.

Tabii buralarda böyle tanıştığınız kızın elini falan öpmeye kalkarsanız, elini öptüğünüz kızın abisi de sizi öper.

SANA HİÇ KANIM ISINMADI

Bir erkek ve bir kadın... Tanıştırılmak üzereler... Fakat kadın, söylemesi ayıptır, bir yelloz ve tanışacak adam da bu kadını hiç hazzetmedi. Gözü hiç tutmadı ve fena halde uyuz oldu. Tam kadının karşısına gelmişken "Ya ben arabayı yanlış pakettim." deyip tüyemez, tüymemelidir. O kadını isterse dünyanın en sevimsiz, en çirkin kadını bulsun, yangında ilk yakılacaklar listesine koysun, gene de nezaketen tanışmaya tahammül göstermek zorundadır. Ha sonrasında lafı fazla uzatmadan tüyebilir orası ayrı mesele. Ama kadının suratına karşı "Tanışma benle. Şu kadarcık kanım ısınmadı sana!" demek ya da demeye gelecek bir tavır sergilemek çok ayıptır...

Tabii bu, erkekler için böyledir. Kurala göre bir kadın tanışmak istemediği bir erkekle saçından sürüklene sürüklene tanışmak zorunda değildir. Bu da hanımlara tanınmış özel bir ayrıcalıktır. O kadar da olsun.

GERİSİ LAF SALATASI

Hiçbir aracı olmadan kendinizi tanıtmanız mı gerekti? Öyleyse okuyun.

Fatura ya da diğer para pul işlerinizi halletmek için bir banka ya da büroya gittiniz. Daha girer girmez,

"Beeennn..." diye kendinizi tanıtmaya kalkmanız, orada bulunanların güvenliği arayan gözlerle etrafa bakınmasına neden olur. Kendinize Eflak ve Boğdan prensi muamelesi yapmayın. Millet de sizi orada tanışmak için mumla beklemiyor hoş.

Görüşmek istediğiniz kişi oradaysa kısaca kendinizi tanıtıp, lafı uzatmayın. Önemli olan kim olduğunuzu karşı tarafa söylemektir. Bitti.

ORADA BİLİYORUUUM!

İş için mi başvuracaksınız? Hayırlı olsun. İşte bunun olması için hayırlı bir giriş yapmanız lazım. Lacileri çekip gittiniz. Alacağınız maaşı hesap edip, hayaller falan kuruyorsunuz. Ceketi ilikleyip içeri girdiniz.

Sekreter size baktı ve "Hüsamettin Bey yoklar efendim." dedi. Kesin görüşeceğinizi umduğunuz için inanmadınız ve gözünüz birden seğirmeye başladı. Kayış hafiften koptu.

Böyle bir durumda eğer patron adayınız gelecekse bir köşede oturup sakin sakin beklemek lazımdır. Çünkü "Orada biliyoruuumm!" diyerek kapıları yumruklamaya kalkmak karga tulumba dışarı atılıp talip olunan işin üstüne bir bardak su içmeye neden olabilir.

MÜTHİŞ CANA YAKINIMDIR

Bir konferansa delege olarak katılmışsınız ve sizin gibi orada bulunan bir sürü delege var. "Aman duyan gelmiş." dercesine yanlarından gelip geçmeyin. Gidin, kendinizi tanıtın, tanıyın, yapın bir şeyler... Gerçi artık

yakalara takılan kartlarda kim kimdir bellidir. Bu, çekingen ve konuşmayı pek hazzetmeyen arkadaşlara bir güzellik olabilir. Fakat bu kartlarda, "çok samimi", "müthiş cana yakın", "inanılmaz gıcık", "acayip pinti" falan yazmaz.

Komple bir tanışma için demin dediğimiz gibi birebir tanışın. Beğenmezseniz yok yere ahbap olup, sonradan "Evde yokuz." falan demenize gerek kalmaz.

ŞUKUFE İLE NECDET

Biriyle tanışıyorsunuz ve size kendini tanıtırken şöyle dedi. "Merhaba, ben Şukufe Hanımım." Ne düşünürsünüz? Haklı olarak biraz sıyrık galiba diye düşünürsünüz.

Yani dememiz o ki adınızın yanına hanım, bey gibi sıfatlar eklemeyin. Ha "Size de merhabalar. Ben de Necdet Beyim." diyorsanız o zaman Şukufe Hanımım diyen bayan sizin için biçilmiş kaftandır. Bir rehabilitasyon merkezinde kocayın ne diyelim.

Şuan yazdığımız cümleden sonra tarif edeceğimiz tanışma şekli de, aynı tozutukluk alametine dâhildir. Şukufe Hanım ve Necdet Beyle aynı koğuşu paylaşabilirsiniz. Şöyle ki:

Bir unvanınız varsa, kendinizi tanıtırken ben işte mimar bilmem kim diyebilirsiniz. Ama aynı zamanda "Kafakıranoğulları Şirketler Grubu ortaklarından, artı meclis üyesi, üstelik Süne Zararlılarıyla İyi Geçinme Derneği üyesiyim..." falan gibi ne yapıp ne ettiğinizi dökerseniz, gösteriş meraklısı biri olduğunuz anlaşılır ve anlaşılınca da karşınızdakiyle pek anlaşamazsınız.

Sade olun. Sade olmak aklı başında biri olunduğunun belirtisidir.

KİMİNLEN TOKALAŞIYORUM BEN?

Bu işin de bir yolu yordamı vardır. Elimiz var diye önüne gelenin eline yapışmamızın âlemi yoktur. Oldu ki tokalaştık, bunu yaparken birkaç şeye daha dikkat edersek iyi olur.

Tokalaşacağınız kişinin mutlaka yüzüne bakın. Kafanızı büküp yerde bir şeyler arar gibi tokalaşmayın. Biriyle konuşurken başka bir yere bakacağınıza, karşınızdakine bir tokat atın daha iyidir. Çünkü bu on numara bir saygısızlık olur.

Tuttuğunuz eli bir daha hiç bırakmayacakmış gibi ya da kurbanlık koç alır gibi tokalaşmayın. Öyle "Edelelerim çok güçlüdür." gibisinden intibalar bırakmaya çalışmayın. Tuttuğunuz el bir bayan eliyse, kadıncağızın elini mengene gibi sıkıp, ciyak ciyak bağırtmayın. Tokalaşmaktan maksat kuvvet denemek değildir. Olayı bilek güreşi kıvamına getirmeyin. Kısacası size elini uzatan kişi elini daha sonra da kullanabilsin. Ha bu korkuyla parmaklarınız kırılmış ve öyle kaynamış gibi dümdüz de uzatmayın. Ortasını bulun işte ya.

HİÇ DE MEMNUN OLMADIM

Tokalaşma işleminde kullanacağınız el sağ eldir. Yalnız çalışıyorsanız ve sağ eliniz meşgulse icabında sol elle de tokalaşabilirsiniz. Zaten insanın iki eli olduğu için başka bir alternatif de yoktur.

Oldu ki yemek yendiği bir esnada biri geldi, tokalaşmanız lazım, öyle yağlı yemekli bir elle karşıdakinin

elini çok "Memnun oldum." diye sıkıvermek, "Ben de..." dese de o kişiyi hiç memnun etmeyecektir.

Son olarak şunu da diyelim, lafı fazla uzatmayalım. Büyüklerle tokalaşmak icap ettiğinde, öyle eline "Çak dostum!" deyip vurarak, efendime söyleyeyim avucuna yumruk atarak tokalaşmaya kalkmak daha çok ilkel Afrika kabilelerine ait bir tokalaşma âdetidir. Böyle hareketler evlerden dışarı sınıfına rahatça dâhil edilebilir. Ya usulüne uygun tokalaşmalı ya da elini öpüp bir güzel alına koymalıdır. El öpmekle dudak aşınmaz arkadaşlar. Eli öpülesi büyük bulundu muydu fırsatı kaçırmamak lazımdır.

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Bir bayanla tanışmak istenildiğinde ne yapılır?

a- Saçından tutup sürüyerek eve götürülür.

b- "Merhabalar!" denilerek kim olunduğun söylenir. Daha sonra "Sizinle tanışmak istiyorum." denilir.

c- Böğrüne vurarak "Tanışsak mı n'apsak hee?" diye pis pis gülünür.

d- Aniden karşısına dikilip, "Tanışmamız lazım. Bu bizim kaderimiz." diye haykırılır.

e- Usulca arkasından yaklaşıp gözleri kapatılır ve "Benimle tanışmazsan gözlerini delerim!" denir ve ardından "Tısss!" diye yılan gibi tıslanır.

Tanışmak istemeyen bir bayana nasıl davranılır?

a- "Sen kaybedersin kızım. Zaten çirkinsin. Hem benden başka kimse senle tanışmak istemez." diye avaz avaz bağrılır.

b- "Rahatsız ettiğim için özür dilerim." deyip yanından uzaklaşılır.

c- "Sıkıyosa başkasıyla da tanış bakalım." denilerek üstüne asit atılıp kaçılır.

d- "Hayır mı? N'olamaz n'olamaz!" denilerek yerlerde debelenilir.

e- "Peki, öyle olsuuun..." diye şarkı söyleyerek üzgün üzgün yanından uzaklaşılır.

İş başvurusuna gidildiğinde, patron o an meşgul olduğundan, geleni kabul edemiyorsa nasıl davranılır?

a- Çıkınca çelme takmak için kapının önüne ayak uzatıp, işveren odadan çıkana kadar beklenir.

b- "Orada biliyoruuummm!" diye bas bas bağırılır.

c- Uygun olan bir yerde otururak, sakince kabul edilme zamanı beklenir.

d- Kapıya omuz atarak odaya dalınıp, yere yuvarlanarak "İyi günler. Ben iş için gelmiştim." denir.

e- Kapıya elektrik döşeyip, bir köşede sinsi sinsi patronun kapıyı açması beklenir.

SAYIN KASKAFALI KARDEŞİM

Size demedim. Hemen öyle kaşları çatmayın. Doğru düzgün bir hitap nasıl olur, işte bunu anlatmaya başlamadan önce "İçim daraldı ya, ne bu hitap mitap" dememeniz için dikkatinizi çekmek istedim. Hazır çekmişken hemen işe girişelim.

Misal, bir tanıdığınızla karşılaştınız ve ona anlatacağınız bir konu var. Yüreğiniz akşamdan momolu suya yatırılmış gibi tertemiz. Güzel de bir haberiniz var kendisine. Mesela ne olsun bu? Hah! İşsiz bir arkadaşınıza iş bulmuşsunuz ve müjdeyi vereceksiniz. "Şimdi nasıl da sevinecek." diye heyecanla yanına gittiniz. Söze şöyle başladığınızı düşünün.

"N'aber ya kerizoğlu keriz! Hadi gene iyisin iyisin. Sana iş buldum."

Oldu mu şimdi? Evet oldu. Ama olanlar "keriz" lafını yiyen o adama oldu. Böyle başlanan bir muhabbetten asla hayır gelmez. Her şey oracıkta kalır. Hatta bazen kalmaz karakolda ya da hastane de devam edebilir.

Unutmayın! Hitap, konuşacağınız sözlerin muhatabını belli etmek demektir. Hitabınız bozuksa, ister-

seniz aşkınızı ilan edin fark etmez. Çünkü her şey baştan aşağı otomatikman bozuktur.

HEY MUHİTTİN BAK Bİ

İnsanlara hanımefendi ya da beyefendi diye hitap etmek, çok hanfendice ve beyfendice bir tavırdır. "Aman onun nesi beyefendi be!" diye herif muamelesi yapmak, bunun adına da açık sözlülük demek bizce açık değil biraz kaçık sözlülük olur. Patavatsızlıkla açık sözlülüğü birbirine karıştırmak, çaya şeker yerine tuz katmak gibi bir şey olacaktır. Hazır yeri gelmişken şu patavatsızlık musibetini de biraz ele alalım.

Aklıma önce şu geliyor. Sahi bu patavat nedir? Ve bu nasıl bir şeydir ki yokluğunda, yani patavatsızlık durumu oluştuğunda insanları bozan, üzen ve de büzen bir hava estiriyor. Artık o her ne ise patavatlı olsak iyi olur. Çünkü bunu yaptıkça, karşıdan aldığımız tepkilerle "Açık sözlülük de suç oldu hee!" diye suçluluğumuza suçsuzluk aramaya başlarız. Hepten kırıp dökeriz. Sonra da günümüzü görürüz.

Bu öyle "Burada doğru söylenmez. On metre ilerde söylenebilir." gibi yol tabelalarında yazmaz ama her doğru her yerde dile getirilmez. Bunu hepimiz biliriz ama işte bilmemezlikten geliriz. Söyleyeceğimiz doğrunun içinde karşımızdakinin kalbini kanatacak noktalar varsa, bunları cımbızla tek tek ayıklayıp söylemek, yalancılık değil inceliktir. Duygulara verilen değerdir. Ne yani siz şimdi kel olsanız, karşınızdaki demeden bunu bilemez misiniz? Ama insan gene de duymak istemez işte. Niye çünkü başkasının lafı ağır gelir. İnsanın içine oturur. Sonra işin yoksa 'Batsın Bu Dünya' şarkısını dinleyip, bir köşede burnunu çek dur.

Patavatsızlık, sözleri yıkıcı eleştirilere dönüştüren, kalpleri parça pincik eden bir nedir? Tam yerine denk

gelecek kelimeyi arıyorum ve de buluyorum. Dandiklik. Af buyurun ama aynen öyle.

- Ay nasılsın Memnunecim?

- İyidir ya n'olsun. Sen nasılsın?

- Ben iyiyim sağ ol da senin gözlerinin altı niye öyle mor mor?

- Ne moru?! Makyajım akmıştır.

- Yok bana pek boya gibi gelmedi. Silelim bak altından gene mor çıkacak.

- Ya dur n'apıyosun!

- Tatlım bak! Sen dinle beni bir doktora git. Biliyosun ben açık sözlüyüm. Senin kaşlar da dökülmüş. Evlerden dışarı, bilmiyorum.

- Sivriyecim kaşımı aldım, ondan olabilir mi acaba!

- Valla ben gördüğümü söylüyorum. Dost acı söyler ama doğru söyler. Senin rengin de soluk. Mumya gibisin valla.

- Ama sen şimdi niye böyle yapıyosun ki bana!

- E doğruyu söylüyorum, suç mu oldu şimdi bu!

- Tamam da, bu kadar da açık söylenmez ki canım.

- Böyledir zaten. Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.

- Valla bu kaçıncı köyün bilmem ama hadi sana yine de güle güle.

Al işte buradan yak. N'oldu şimdi dürüst mü olmuş oldu? I-ıh! Açık sözlülük diye yaptığı bu dandiklik, acaba kendisine yapılsa nasıl olur. Bence hayatta kaldırmaz. Görgüsüzlükten tut, insanlık dışı tavra kadar bir sürü zemine taşır olayı.

Neyse ne diyorduk? Sen söyle ne diyorduk? "Selam verirken nazik olmalıyız." Hayır yahu o en baştaydı. Kafamı karıştırmayın şimdi. Tanışma meselesi diyor-

duk. Birine hitap edeceğimiz zaman, eğer adını biliyorsak önce adını söyleriz. Yok, kelli felli biriyse, bir unvanı varsa, onu da adının yanına katmak çok şık bir hareket olur. Hatta adı çıkarıp direkt "Hâkim bey, doktor hanım" diye hitap etmek daha bir klas durur.

Böyle kimselerle yakınlık durumu ne olursa olsun, samimiyet ayağına densizlikler yapmak hakikaten çok ayıp olur. Koskoca hâkime "Hey Muhittin, n'aber kanka!" diye hitap etmek, artık işin suyunu çıkarmak demektir. İlişkide koca bir delik açılır ve dünyanın en yağlı ballı yaması bile bu deliği tıkayamaz.

Hele ki işler daha yukarılardaysa, diplomatik ilişkiler söz konusuysa, bir ahbap çavuş muhabbeti yüzünden toplar tüfekler bile konuşabilir. Mesela, iki yüksek kademeli devlet sözcüsü, koskoca ülkenin en bi demir başı, dünya basının toplaştığı küresel hede hödü'lü bir toplantıdalar... Tibetli sözcü, Çinli sözcüye diyor ki, "Oo sen de mi buradaydın Lem Zonkçui! Bizim Budistlerin sana selamı var. Hepsi seni öpüyormuş!" Haydi buyurun Üçüncü Dünya Savaşına... Ondan sonra da mantar bulutları, karpuz kadar sinekler, altı bacaklı inekler...

YÜZ GÖZ OLMA

Gelelim öğretmenlere. Yalnız, gelirken bize de soldan sağdan gelmeden gelelim. Ne zaman ki bir öğretmene "Hojiyaam yhaa!" gibi bir hitapla başlayıp, "Tır çarpsın dersi kılçık ettiniz yaane." ile devam eden bir cümle duydum, cümlemizin başı sağ olsun dedim. Hatta akabinde, ileride öğrenci milleti valla öğretmenlerine ayakkabılarını bile boyatır diye de içimden geçirdim.

Karamsar mıyım? Hiç de değil. Bize bildiklerimizi ve bilmeyi öğreten öğretmenlerimize öğretmenler

gününde, para birleştirip kol düğmesi, top küpe falan almakla olmuyor bu işler. Önemli insanlardır onlar. Öğretmenim demek hiçbir öğrencinin pullarını dökmez. Böbrek taşı düşürmek, popüler reform yaşayıp da kanka muhabbetine düşmekten daha çok acı vermez öğretmene.

Yazıktır günahtır. Bakın onlar da insan. Kiminin evladı, kiminin anası, kiminin babası onlar da. Sadece saygı... En azından konumlarına uygun bir hitabı çok görmemek lazım. Hele sen bunu çok yapıyorsun. Kaç kere dedim. O senin öğretmenin, en terbiyeli halini öğretmenine göster diye... Ha ne diyorduk, onların öğrettiği bir tek harfin kırk yıl kölelik gibi bir bedeli var. "Okul aidatımı ödedim, istersem arkasına teneke bile bağlarım." diyorsan, valla fena yaparım.

Bİ DAKKA! BURAYA DİKKAT!

Anne baba için zaten bunları demeye bile gerek yok. Kimin nesi olursanız olun, ananızın babanızın çocuğusunuz. Bir evlat anasına babasına adıyla hitap ediyorsa ya da onları kendileştirip ne bileyim keltoş herif, pasaklı karı gibi hitaplarda bulunuyorsa, anne babasının ne hissettiğini anlamak için, çocuklarının olmasını beklesin.

"Benim çocuğum böyle diyemez!" diyenleriniz varsa, görürüz bakalım der mi demez mi. Ne ekersen onu biçersin demişler efendi. Anne babaya nasıl davranılırsa aynısının tıpkısı çıkar karşınıza. Hadi bakalım, bu hikâye de böyle diyenlere gelsin...

Bir gün hayırsız evladın teki, karısı, "Huzur evi mi burası be. Bu genç yaşımda bir de fosille mi uğraşıcam!" dediği için ve zaten adamın da buna aklı yattığından, yaşlı babasını "Hadi baba, seni gezmeklere

götürcem." diye bir el arabasına kum torbası gibi yükleyip düşmüş yollara.

Ha ha! Bi dakka! Yanına ufak oğlunu da almış giderken. Sözüm ona dedeyi gezdirecekler, gözünü gönlünü açacaklar. Dedenin eşyalarını da bir çantaya doldurup kucağına koymuşlar. "Vay! Beni adam yerine koydular da gezmeye götürüyorlar." diye, dedeciğin ağzı kulaklarında tabi. Gelinine "Hadi gelin kızım, aaaşama görüşürüz." demiş dede. Ne kadar zehirli elma varsa yemiş, ama bana mısın dememiş kötü kalpli gelin ise içinden "Hee, görüşürüz tabi. Kısmetse mahşerde artık!" diye geçirmiş.

Adam arabayı sürmeye başlamış. Kafasındaki mantar bulutunda da, babasını ıssız bir yere bırakıp hızlı hızlı kaçarken kendini görüyor, olacaklardan habersiz tıngır mıngır babasını götürüyormuş. Az gitmişler uz gitmişler, otobanları viyadükleri geçmişler. Egzoz dumanının olmadığı, inin ve cinin çift kale top oynadığı bir yere gelmişler. Fakat yolda gelirlerken, o hayırsız, yazıklar olası adamın küçük oğlu da durup durup geriye bakıyormuş. Oğlunun bu mehter takımı gibi iki adımda bir durup geriye bakması adamın dikkatini çekmiş ama babayı hedefe bırakıp, damperli kamyon gibi aşağıya döküp kaçacak ya, pek önemsememiş.

Neyse bunlar varacakları yere varmışlar. Çocuk hâlâ geriye bakıyor. Adam artık dayanamamış. "Oğlum sıkıştın mı? Çalı dibi falan mı bakınıyorsun. Hah, gel bak dedenin valizine yapıver." demiş. Çocuk, "Hayır baba sıkışmadım. Ben evden çıkarken yaptım." diye cevap vermiş. "Ee niye bakıp duruyosun geriye o zaman. Yola çıktığımızdan beri boynun koptu be oğlum." demiş adam. Çocuk, "Buraya nasıl geldiğimize bakıyorum baba. Yolu ezberliyorum." deyince, adam "Niye ezberliyorsun ki? Kaybolmazsın korkma. Ben yanındayım." diye cevap vermiş.

Ve çocuk, gözlerini babasının gözlerine dikip, şöyle demiş: "Sen yaşlanınca ben de seni buraya getirip bırakıcam ya. Yolu kaybetmemek için ezberliyorum!!"

Zonkkkk! İşte böyledir bu işler...

VATİZ YOR NEYM?

Şu yabancı ülkelerde kullanılan, bize yabancı ama onlara tanıdık olan bazı özel asalet unvanları vardır. Dünya küçük. Olur da bir yerlerde bunlardan birine denk gelirseniz, mümkünse unvanına uygun bir hitap şekli kullanın. Ne bileyim mesela dük ise sayın düküm, kral ise sayın majesteleri falan gibi. Koskoca krala, "Selamlar kral bey. Vat iz yor neym?" deyip bir anda dünya medyasına kapak olup, taa Guatamala'daki haber bültenlerinde bile "Günün komiği" alt yazısıyla, son dakika haberi olarak geçmek hiç de hoş olmaz.

Diyanet İşleri Başkanlığı'na mensup olan kimselere de imam bey ya da müezzin amca denilmemelidir. Onlara da "Beyefendi" ya da "Sayın hocam" şeklinde hitap etmek, yerinde olur.

KONUŞMAK YA DA KONUŞAMAMAK

"Dikkat dikkat! İletişim ve İletememişim Daire Başkanlığı tarafından alınan bir karara göre, bundan böyle herkes bin düşünüp bir konuşacaktır. Buna uymayanların ağzına biber sürülüp, gerekirse Japon yapıştırıcısıyla yapıştırılacaktır. Bütün bayramlık ağızlar, sağlıksız şartlarda laf ürettikleri için tüm develer hendekten atlayana kadar kapatılmıştır. "

Bir "Agu" ile başlayan bu konuşma olayı, insanların birbirine derdini anlatmak için başvurdukları ilk

yoldur. Dünyaya ilk teşrif ettiğimiz zamanlarda bu yeti bizde bulunmaz. Sonra sonra, zaman geçip de etrafımızda olan bitenleri banda kaydetmeye başladığımız anda, yarım yamalak kendini göstermeye başlar. Konuşmanın ne anlam ifade ettiğini bilmeyen insanlar için konuşma olayı, genelde bu ilk evredeki gibi kalabilir. Biz buna kısaca "Geriyus Kalmışus" diyoruz.

Doğru ve düzgün konuşmak, öyle sergisi falan açılmasa da resmen bir sanattır. Çünkü bilgi, kültür, zekâ, samimiyet, terbiye ve hüner ister. Bunlar birleşti miydi, işte o zaman millet sizi ağzı açık dinler. Lafınız yerini bulur, doluya koyunca da alır, boşa koyunca da dolar.

Söylediği her sözü dikkatle dinletmek ve "Öf ne zaman susacak!" yerine, "Keşke hiç susmasa..." dedirtmek çok önemli bir kabiliyettir. Bu kabiliyetten doğan sanata "hitabet sanatı", bu sanata vakıf kişilere de "hatip" denir. Herkes hatip olamayabilir. Lakin düzgün ve akıcı cümleler kurmak da elimizdedir. Gelin görün ki aksi olursa, herkes sizden yaka silker.

Misal, bir ortamda konuşurken gaf üstüne gaf yapmaktansa, ağzı kapalı tutmak daha hayırlı bir iştir.

PALAVRA... PALAVRA...

Daha önce bahsettiğim patavatsızlık dışında, kişiyi zorda bırakan virüslü hareketlerden biri de nedir? Tabii ki palavradır.

"Civcivlerin yiyeceği kadar ufak at bari!" denilen palavracıya;

Bir; kimse inanmaz. İki; herkes içten içe onunla dalga geçer. Üç; kimse onu adam yerine konmaz, madam yerine koyar! Dört; hepsi birden...

Toplaşın bakayım. Gelin biraz palavra atalım.

- Ne zamandır kitap yazıyorsunuz?

- Ne zamandır yazmıyorum ki. Üç aylıkken kundağın içinde elimi çıkarırmışım, hemen elime kalem verirlermiş. Öyle zıbınımın üstüne Dostoyevski'den aklımda kalanları yazarmışım. Hatta biberonda mürekkep içermişim. Yani öyle bir yazı aşkına sahibim.

- Hadi ya! Peki, nasıl yazıyorsunuz bunca şeyi?

- Önce iki metrelik bir kalem alıyorum. Bir de kalemtıraş. Kalem kütleştikçe açа açа, o kalemi bitirene kadar durmuyorum. En son kitabımda yüz elli metrelik bir kalem bitirdim. Çıkan talaşları da selüloza çevirip, yeni kitabım için kâğıt elde ettim. Hatta bir defasında yazarken bu halime Peyami Safa denk gelmişti. Hayret etti. Ağzı açık kaldı.

- Nerde yazıyorsunuz peki? Ortamınız nasıl?

- İsviçre'de bir yazlığım var. Yaklaşık beş yüz metrekare falan. Ufak mütevazı bir yer. Bahçesindeki havuzun içine dalıyorum, nefesimi tutuyorum. Kitap bitene kadar da çıkmıyorum. N'apim, başka türlüsü olmuyor. İç sesimi duymam lazım.

- İmza günü falan yapıyor musunuz? Talep çok oluyor mu?

- Şimdiye kadar imza gününe hiç katılmadım. Sebebine gelince, imza atayım derken her defasında roman yazıyorum. Bu yüzden sıradaki okurun kitabını imzalamaya vakit kalmıyor. Saat doluyor. Editörüm de bu halimi bildiğinden, okurlara kıyamıyor ve imza günü düzenlemiyoruz.

- Peki hiç ödül falan aldınız mı?

- Bu seneki Nobel'i bana vermişlerdi ama kabul etmedim. Ödülle aram pek iyi değil. Diğer yazarlara

da fırsat tanımak için, bana verilecek ödüllerin hepsini onlara verdim.

- Oldu. Vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.

- Hiç sorun değil. Zaten Dan Brown'u bekliyordum, vaktim vardı. "Yeni kitabıma bir göz at Mine, tamam dersen yeni baskısını yaptıracağım. Sana danışmadan adım atmak istemem." dedi. Onu şey edicez.

- Oldu. Allah şifalar versin.

- Efendim?

- Yani başarılarınızın devamını dilerim.

İşte böyle. Şifa dilemekte çok haklı. Çünkü hakikaten şifaya muhtaç bir hastalık halidir palavracılık.

Kurulan bütün cümlelerin içini boşaltır ve buna tenezzül edeni güvenilir insan sınıfından çıkartır. Artık abartılmaktan şişmiş ve de patlamış sözler, karşıdakini belki ilk başlarda gırgırına eğlendirebilir. Ama bunlara inanması bekleniyorsa, işte o zaman insanın canını mengene gibi sıkmaya başlar. Yalancılıkla arasındaki fark, söylenenlerin zerre kadar dahi olsa inanılma ihtimali taşımamasıdır. Kısa yoldan komik duruma düşüp, düştüğü yerden bir daha da kolay kolay kalkamamak isteyenlerin, ilk başvurması gereken şey palavracılıktır.

- Bayati Abi nasılsın? Hiç görünmüyorsun ya?

- Demek sen de fark ettin!

- Neyi?

- Görünmediğimi.

- Nasıl yani? E görmeyince göremiyoruz işte abi.

- Demek ki başarmışım.

- Neyi başarmışsın?

- Oolum abin görünmezlik iksirini bulduuu!

- Nası nası??

- Geçen akşam bizim evi bir sinek bastı, bir sinek bastı görme gitsin. Hayvanda bir iğne var, bildiğin mızrak.

Zavallım olaya anlam verip durumun ne olduğunu anlamaya çalışır. Makul bir cevap alamayacağını o da bilir. Fakat palavracının attıkları beynin dumur bölgesine isabet ettiği için ne diyeceğini de bilemez. Ayrıca "Sen benimle dalgamı geçiyorsun be! Başlarım senin sineğinden!" de diyemez. Ve sorar.

- Nasıl sinekmiş onlar öyle abi ya?

- Valla bilmem. Kanatlarını böyle bir açıp kapıyorlar, resmen kasırga gibi esiyor. Perdelere falan tutunduk uçmamak için, sen ne diyosun. Bir de ses çıkarıyorlar. Sanırsın evde böyle Grand Prix otomobil yarışı var. Aha böööle. Vaaaazğğnn! Vaaazzğğn!

- Abi, sen beni yiyorsun di mi?

- Ne yemesi oğlum. Az kalsın onlar bizi yiyordu. Gel eve gör. Bir tanesinin iğnesinden yakaladım, salladım salladım duvara bir vurdum, zor öldü.

- Ha evde mi şimdi? Numune var yani.

- Yok ooolum, tutar mıyım evde o ejderhayı. Sabah daha güneş doğmadan, karanlıkta hemen bahçeye gömdüm. Ama iğnesi dışarıda kaldı. Tam eve girecem baktım iğnesinde bir şey parlıyo. Neymiş ki bu diye elledim, aha baktım elim yok. Sonra kolum, sonra da geri kalanım silinmez mi. Hanımın yanına geldim görmedi. Tabi ayak sesimi duyunca "Vay, evi iyi saatte olsunlar bastıı!" diye düşüp bayılıverdi. O zamandan beri, arada bir görünmez oluyorum işte.

- Abi senin Andersen'le bir akrabalığın falan var mı?!

- Yok abisi de bizim Afrika'da bir kayınço var. Ona anlattım. Dedi ki, "Enişte onlar buranın sineği.

Afrika'dan gemilerle oraya kadar gelmişler demek ki. Dur ben Birleşmiş Milletler'i bir arayayım. Orada tanıdıklar var. Bu işe bir el atsınlar." dedi.

- Abi senin bu halin ne zaman geçecek ya!

- Geçmez bu abim, geçmez. Olsun, iyi böyle iyi.

İşte böyle sevgili okurlar. Cümlesine geçmiş hatta mazi olmuş diyelim. Kaldığımız yerden devam edelim.

AF BUYUR?

Eğer mübaşir ya da tellal değilseniz, bağıra bağıra konuşmanız gerekmez. Ayrıca sizden başka herkes sağırmış gibi bağırarak konuşursanız, insanların duyduğu tek şey, kulak çınlaması olur. Tabi "Aman volümü iyi ayarlamalıyım." diye de sesinizi iyice kısıp, karşınızdakine "Hı?", "Efendim?", "Anlamadım?", " Bir şey mi dediniz?", "Af buyur?" dedirterek çileden çıkartmayın.

Ayrıca lafınızı bilin de konuşun. Bir şeyler anlatacağım diye oradan buradan ve de şuradan, bilir bilmez anlatmaya başlarsanız, iki çift lafı bir araya getiremeyen biri olarak anılabilirsiniz. İçinize "Kapalıyız!" tabelası asmamanız için buna da dikkat edin derim ben.

FİSKOS FİSKOS

İki kişi konuşmak maksadıyla bir araya geldiklerinde, konu üçüncü şahıslar oluyorsa, yandınız. Çünkü bunu yapmak sizi oradan alır, bir dedikoducular kurulu toplantısında delege olarak konuşmacı sırasına sokar.

Böylelerini tanıyan herkes kendisine gıcık, uyuz, muyuz artık ne varsa olur.

İnsanlar hakkında ileri geri şeyler söyleyip, milleti laf kazanına koyup için için kaynatmak, adınızın neon ışıklı tabelalarda "Bu bir dedikoducudur." olarak yazılmasına neden olur.

Zamanla hiç bir yere davet edilmemeye başlarsınız ve efkâr yapıp tek başınıza evde pineklersiniz.

KİRPİMSİ HALLER

Her şeyin farkına varmış ve okuyanını da farkına vardırmış bir insan olan Mevlana der ki; "Ağızdan çıkan laf, yaydan fırlayan ok gibidir. Ve hiçbir ok, gittiği yerden geri dönmez..."

Artık gerisini siz düşünün. Ayrıca bir atasözünde de denildiği gibi, düşünmeden konuşmak, hedefe bakmadan ateş etmeye benzer. Kimi vuracağı belli olmaz.

Sonra "Ben bu insanlara n'aptım!" ya da "Herkes beni yanlış anlıyor." diye yakınmak yaranıza merhem olmaz.

Kaba saba, yıkıcı, havaya uçurucu, yaylım ateşi kıvamında konuşan insanlar, attıkları okları geri getiremeyecekleri gibi, çevrelerindeki insanlar tarafından ok yağmuruna tutulup, kirpiye çevrilebilirler.

PATLAMAYIN

"Şuna bak, anlatmak için lafımın bitmesini beklemiş. Resmen patlamış. Allah bilir beni dinledi mi?"

Hakkınız da böyle düşünülmesini istiyorsanız, karşınızdaki daha sözünü bitirir bitirmez, hemen derin bir nefes alıp konuşmaya başlayın.

Yahu güzel insan. Az bir dur patlama. Milleti anlattığına anlatacağına pişman etme. Tabi çıkışmam, bu şekilde davrananlara.

Bir de eğer mümkünse bir zahmet, size anlatılan şey karşısında duygularınızı da devreye sokun. Kendince çok özel ve ciddi bir mevzudan bahseden birine, hemen ardından onun duygularını incitecek kel alaka bir şey anlatmayın.

"... Sonra onu başkasıyla gördüm. Meğer beni aldatıyormuş. Yıkıldım ya. Böyle oldu işte." diye size dert yanan birine "Tamamda, akşamki maç kaç kaç?" derseniz, o derti dertli anlatan kişinin kalbindeki geri kalan sağlam yeri de siz yıkarsınız. Anlatılanlardan etkilenmediyseniz, hiç olmazsa etkilenmiş gibi yapın.

ÇATLASAN DA PATLASAN DA...

- Ya n'oldu biliyo musun? Şimdi geçen gü...

- Dur dur sözünü balla kestim. Bizim kuru eltinin bodur bir oğlu var ya, hani Hitler gibi bıyığı olan, o n'aapmış biliyo musun? Kız Ayşem, güzel Ayşem, meğer patronun kasasını soyup soğana çevirmiş!"

Ya da...

- Ah Nurişçim, akşam var ya ödüm koptu. Bizim ufaklık bir dü..."

- Ölümü öp sözünü unutma. Balla kesiyorum, ama dayanamıycam. Bu sabah yumurtayı lop yapamadım diye bizim herif, şekerli çayı sırf bana inat, halının üstüne biiir döktü. Akşama kadar leke çıkarıcı kullanırken inan olsun çileden çıktım.

Bahsederken bile sinir bastı. Yani "Balla kestim." sözü "Ha tamam, balla kesersen boynum kıldan ince. Haydi, hep sen anlat. Durmadan sen anlat. Gebertene kadar sen anlat. Buna hak kazandın. Dinliyorum." mu dedirtecek.

O an karşınızdakinin sinir sisteminde duyduğu acıyı bal falan tatlandıramaz. Tutup onu kovana koysanız, ağzından burnundan bal dökseniz, konuyu öyle aniden üç yüz altmış derece değiştirdiğiniz için, karşınızdakinin size olan bakışını da üç yüz altmış hatta dört yüz altmış derecede değiştirmiş olursunuz.

Çatlasanız da patlasanız da karşınızdakinin sözünü bitirmesini bekleyin ki sizi de aynı içtenlikle dinleyebilsinler. Bir insanı can kulağıyla, sonuna kadar ilgiyle dinlemek, o kişiye verdiğiniz değeri gösterir.

Bir de dünyanın lafını anlatıp anlatıp, anlatma sırası nihayet karşınızdakine gelince, "Ay ocakta yemeem vardı." diyerek kalkıp gitmek yok mu! Artık ne diyeyim. Kendini dinletip dinletip, lafı bitince karşıdakinin sözünü keserek tüyenlerin, ocakta ne kadar yemeği varsa yansın inşallahhh!

Lütfen başkalarına bir çeşit dinleme cihazı muamelesi yapmayın. Herkes anlattığı kadar dinlesin. Hatta daha çok dinlesin. Öyle lokomotif gibi konuşup, duman dumana çekip gitmesin.

ÇANÇANÇANNI

Konuşmalar, selamlama olayından sonra genelde "Nasılsınız?" şeklinde devam eder. Size "Nasılsınız?" diyerek halinizi soran birine, ayağınızdaki nasırdan başlayıp, saç dökülmesine, bağırsak gazınızdan tutup, göz seğirmesine kadar anlatmayın. Eğer samimi değilseniz, size sorulan o nasılsın sorusu genelde nezaketen sorulmuş bir sorudur. "İyiyim, teşekkür ederim."

deyin, geçin. İnciğine cinciğine kadar ortaya dökmeyin.

Soran kişi dostunuzsa bile halinizi anlatırken, insanı karşınızda yaşlandırıp, hatta öldürüp iskelete çevirene kadar anlatmayın. Yoksa size bir daha, "Aman Allah korusun." diye korkarak "Nasılsınız?" diye sormazlar.

Bİ DAKKA, ÇOCUK AĞLIYO...

Misafirliğe gittiğiniz evde, ev sahibine seslenilmişse ya da bebek falan ağlıyorsa yahut mutfakta yemeğin dibi tutmuşsa "Aybak n'olmuş gel gel..." diye yeni yeni mevzular açmayın.

Ev sahibinin "Anlat n'olmuş?" demesine bakmayın. Belki de çok nazik ve "Bir dakika, çocuk ağlıyor." diyemeyecek kadar zarif biri olabilir. Bu yüzden mümkünse hemen susun. Ağzınızın fermuarını 'cırt' diye çekin. Ev sahibi de işine gücüne baksın, öyle gelsin. Kimse sizin için "Nerden geldi bu düşük çeneli de ya!" demesin.

BEN VAR YA BEN

Anlattığınız şeylerin sonuna kadar aynı dikkatle dinlenmesini istiyorsanız, durmadan kendinizden bahsedip, örnekler vererek "Ben ben ben, ben var ya ben" muhabbetinizle karşınızdakinin gırtlağını sıkmayın.

Her lafınıza "Ben olsam şöyle yapardım, böle ederdim." diye başlarsanız, karşınızdaki, bırakın sizi dinlemeyi, "Acaba çenesini ne zaman kapatacak." diye bakınmaya başlar. Şoka girer. Suratını sivilce basar.

KARA HABER BÜLTENİ

- Sana bir şey söyleyeceğim ama...

- Söyle söyle. Ay ne iyi yaptın da geldin ya. Dur ben hemen bir çay demleyeyim.

- Biraz oturur musun...

- Ya otururuz. Akşama kadar bırakmam valla. İki çift laf ederiz kız.

- Taziye sana şimdi bir haber vereceğim ama otur önce, tamam mı?

- Kız seni mi kırcam. Oturdum gitti. Ay bugün öyle mutluyum ki.

- Yaa.

- Valla.

- N'oldu ki?

- Sabah kardeşimle konuştum. Bir aydır görüşememiştik. Akşama bize geliyormuş.

- Ter bastı. Tamam. Gözün aydın.

- Hadi ben bir çay koyayım.

- Bence sen bir helva koy!

- Efendim?

- Yok bir şey, yok yok.

- Sahi sen ne diyecektin?

- Yok bir şey demeyecektim ya. Unuttum birden.

Birine acı bir haber vermek, bunu öğrenen kişi için de, veren için de zor bir durumdur. Ama tabi ki asıl acı sahibi, yaşanmış o elim olayla birebir ilgili olan kişidir. Bu yüzden ince ruhlu davranıp, acı bir haberi nasıl almak istersek öyle söylemeliyiz.

"Merhaba. Kardeşin az önce tren kazasında ölmüş. Tren bir vurmuş. Ayağa bile kalkamamış." ya da elleri-

ni dizlerine vura vura "Ay mahvoldun, ay mahvoldun, baban demincek yolda kalp krizi geçirmiş. O artık yoookk!" diye acı haber vermek, o olayı bin kat daha acı bir hale sokacağı gibi, bunu duyanın da, geri kalan yaşamını bir bitki olarak sürdürmesine neden olabilir.

Ayrıca haber duyulduktan sonra üzüntüden kahrolan insana "Sahi nasıl ölmüş. Çok can çekişmiş mi?" gibi düşüncesizce sorular sormak, "Sen dünyanın en görgüsüz insanısın!" denmeyi hak eden kişilere hastır.

PAAT KÜÜÜT!

Konuşurken kurulan cümleleri, el kol hareketleriyle desteklemek, konuşmaya tesir ve akıcılık kazandırabilir. Ama bunu etrafa yumruk ve tekme saça saça yapmamak, hareketleri ayarlayarak kafa göz yarmamak gerekir. Aksi takdirde sizi böyle kung-fu yapar gibi laf anlatırken görenler, sözünüzden ziyade elinizi kolunuzu takip etmeye başlarlar. Ayrıca içlerinden de "Ay şimdi bir tarafıma çarpacak." diye gözlerini kırpıştırırlar.

Ha bir de vücut dilinizi bu kadar abartılı kullanmanız, normal dilinizi kullanmakta zorluk çektiğiniz izlenimi verir. "İki lafı bir araya getirirken kolunu bacağını çıkardı." diye önünüzden arkanızdan laf edip, sizi öğleden sonraki çay muhabbetlerinde, "Hadi biraz da gülelim" başlığı altındaki konularına malzeme ediverirler.

ÇOK TEBELLEŞ OLDUM

Günlük dilinize henüz geçmemiş, sıkça kullanmadığımız kelimelerle yampirik yumpirik cümleler kurmaya da kalkışmamalıdır.

"Muhteşem konuşacağım, karşımdakini hayran bırakacağım." diye, kelimeleri yanlış yunluş telaffuz etmek, bütün hızımızla kaçınmamız, uzaklaşıp saklanmamız gereken unsurlar arasındadır.

"Ay ben de tanıştığımıza tebelleş oldum." gibi manasını bilmediğiniz kelimeleri cümle içinde kullanmaya kalkışıp, müşerref yerine tebelleş olmayın.

SANIRIM BİRAZ TOZUTUK

Yapmacık bir havayla heceleri yaya yaya konuşmak, haberiniz bile olmadan sizi madara edebilir. Sade ve iddiasız konuşmak her zaman daha iyidir.

Milyonlara hitap eder gibi alkış bekleyerek konuşmak, hakkınızda "Biraz tozutuk galiba!" gibi düşünülmesine sebep olabilir. Taklidiniziyaparlar. Üzülürsünüz.

Sonra, dünyada konuşulacak bir tek o mevzu kalmış gibi döne döne aynı şeyi anlatmayın. Bir mevzu istediği kadar çekici olsun, anlatırken kendinizi kaybederseniz çevrenizdekileri de kaybedersiniz. Kısacası lafınız uzamasın ki, dinleyenler de ortamdan ufak ufak uzamasınlar.

EN ŞAHANE FİKİR BENİMKİ

Yine konuşurken, orada bulunanlar da konuya iştirak etmek istiyorlarsa, gaza basıp sözlerini keserek milletin lafını ağzına tıkamayın. Fikrini söylemek isteyene de fırsat verin.

Yoksa "En şahane fikir benimki, lafımın üstüne laf tanımam!" izlenimi bırakırsanız arkadaşlarınız da sizi

bırakır. Anlattığınız mevzuya muhalif olanlar varsa, sakın anlayıp dinlemeden reddetmeyin. Herkes aynı fikirde olmak zorunda değildir. "Benim fikrim senin fikrini döver." diye "Ne konuşuyosun yaaa, saçmalıyosun!" gibi şeyler söylerseniz, fikrinizi anlatamamakla kalmayıp, çevrenizde var gücünüzle antipati de uyandırırsınız.

ARADIĞINIZ KUSURA ULAŞILAMIYOR

Bilgili, kültürlü, güngörmüş geçirmiş konuşmacıları saygı dolu bir sessizlikle dinleyin. İki de bir lafa atlayıp, kusurlarını çıkarmaya çalışarak sivrileceğinizi ya da oradaki herkesten daha zeki görüneceğinizi sanıyorsanız avucunuzu yalarsınız.

Konuşan kişi size dönüp "Bir dakika müsaade eder misin? Lafımı bitireyim. Bu arada sen de yeni kusurlar ararsın hem!" derse, etraftaki bütün gözler size çevrilir ve utancınızdan bir daha konuşmaya tövbe edersiniz.

AHAN DA BU!

Bir cemiyette konuşuyorsanız, orada bulanan birinden bahsedecekseniz, sakın "bu" diye hitap etmeyin. "Buraya bununla geldik.", "İki saat evden çıkamadı bu.", "Bunun yüzünden böyle oldu." gibi bir cümleler kurarsanız, o kişi de size "Ne busu. Sensin bu. Benim bir adım var." der ve çıngar çıkar.

PİS FAKİRLER

Arkadaşlarınızla, eşiniz, dostunuz, kankanızla, "Maç n'oldu?", "Bedava mp3 buldum. Nerde biliyon

muu?", "Pilavı bu sefer acayip tutturdum.", "N'olacak bu memleketin hali..." gibi her mevzuda konuşabilirsiniz.

Ammaaa... "Bendeki aylık, Bill Gates'te yok be!" gibisinden konuşup millete "pis fakirler" muamelesi yaparsanız, herkes de size "görmemiş" muamelesi yapar. İşte ben o kadar diyorum. Ağzınızı denk alın.

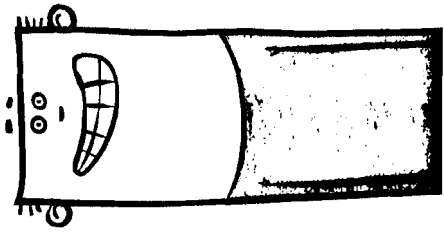

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Birine acı bir haber nasıl verilir?

a- Üstüne atlayıp kolları ve bacakları tutularak, "Kocan ölmüş. Kendini harap etme tamam mı?" denilir.

b- Bir kağıda, "Bütün sülalen az önce uçakla beraber yere çakılmış. Benden duymuş olma." diye yazılarak kapının altından atılır. Sonra da zile basılarak kaçılır.

c- "Dikkat dikkat! Eşinizin iş kazasında belden yukarısı kopmuş." diye belediyeden anons yaptırılır.

d- Acı haber vereceğiniz kişiye "Nişanlın ölse n'aparsın?" diye sorup, "Keçileri kaçırırım herhalde!" dediğinde, "Tamam o zaman. Nişanlın ölmüş. Ama kaçırma tamam mı?" denilir.

e- Ayaktaysa oturtulur ve acı haber alıştıra alıştıra, sakince söylenir.

Birine bir şey anlatırken nereye bakmalıdır?

a- Çok uzaklara.

b- Gökyüzüne.

c- Ona doğru dönüp, yüzüne.

d- Etrafta uçan kuşlara.

e- Kafayı eğip burnunun içine.

TELEFON DA TELEFON

Yola çıkıyorum, herkesin elinde. Otobüse biniyorum, şoför bir yandan konuşuyor, bir yandan sürüyor. İniyorum, duraktakilerin elinde. Etrafta ne kadar el varsa hiç biri boş değil. Ortalıkta cepten çok, telefon var. Herkes "Alo!" diyor.

Şimdi, şu mereti hayatımızdan çıkardığımızı bir düşünelim. Biriyle konuşmak mı istedik... Haydi, bakalım otobüs, uçak, tren, taksi ne varsa atlayıp ona söyleyeceklerimizi, yanına giderek söylemeye mecbur kalırdık.

Oysa o kadar tantana, bir "Alo" ile ortadan kalkıyor. Ya da duman muman da kalmadığına göre mecburen mektup yazmaya girişirdik. Ama o da nafile. Hangi mektup, bir telefonun sağladığı hızlı iletişimi sağlayabilir ki. O da derdimize derman olmazdı. Velhasılıkelam telefon da telefon kardeşim.

Ama bu kadar çok kullanılan cihazı kullanmanın da başlı başına bir kuralı, kaidesi olması gerek. "Tuşlara basarım, dülülülü çaldırırım, olur biter." diyemeyiz. Böyle yaparsak bütün görüşmeler, körüşmelere döner. Graham Bell'in de mezarında kemikleri sızlar.

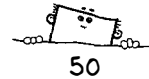

- Zarrrrr! Zarrrrr!

- Ay bu saatte kim bu şimdi Tevfik?!

- Henüz bakmadan kim olduğunu bilecek kadar teknolojikleşemedim Fehamet.

- Açmaya korkuyorum. Kim ki bu Tevfiiik, söylesenee!

- Sen beni Nostradamus sandın galiba. Baksana kim arıyormuş.

- Kesin biri öldü kesin. Bir de baban ölmüş!

- Babam niye ölsün canım. Senin baban ölmüştür. Hem o hasta.

- Kapa çeneni. Sensin hasta. Yazıyorum şuraya biri öldü. Dediydi dersin.

"Gece yarısı çalan telefondan hayır gelmez." diye bir atasözümüz yoktur ama ileride belki olabilir. Bu böyledir. Çünkü o saatte ki lülülülüler, el eteğin çekildiği bu vakitte haber verilecek kadar önemli bir olayın işaretidir. Demem o ki, herkeste pirelerin uçuştuğu bu saatlerde çalan telefon, aranan kişinin eteklerinin tutuşacağına delalet eder.

Melodisi isterse "El âlem ne derse desin, hadee hade hade hadeee!" gibi göbek attıracak bir hava olsun, o kişiye sadece ambulans sesi gibi gelir. Gözünüzü seveyim, hakikaten mecbur kalmadıkça milletin yüreğini hoplatmayın. Vakitsiz aramalar yaparak, insanlara kalp krizi provası yaptırtmayın.

Ayrıca sadece gece yarısı da değil, daha ibibikler ötmeden arayıp, kişiyi uykudan kaldırarak, "Şimdi bu tencerelere kalay yapıyorlarmış ya eskiden. Sence sağlığa zararlı mıdır?" falan derseniz, karşıdaki de uyku sersemi bayramlık ağzını açıp sizi bir güzel kalaylayabilir.

ALO, BEN KİMİ ARAMIŞTIM?

Bilindiği gibi her telefonun üzerinde, rakamların kayıtlı olduğu tuşlar vardır. "Ya şundadır ya bundaa!" dercesine ya da yangından mal kaçırır gibi basarak yanlış numaraları arayıp, adamı hasta etmeyin. Hele hele aradığınız kişiye "Alo? Kimsiniz?" diye sormayın. Asıl siz kimsiniz.

Arayan siz olduğunuz için eğer böyle bir soru sorarsanız, durum sanki kimi aradığınızı bilmeden aramışsınız olayına dönüşeceği için abuk sabuk bir görüşme olur. Sonra mesai saati arayıp muhabbet etmeye kalkarak milleti işten attırmayın.

Ayrıca evinizde misafir varken telefonunuz çalmışsa, lafı uzattıkça uzatıp, misafiri orada yaşlandırmayın. Kısa kesip, nazikçe misafiriniz olduğunu, daha sonra arayacağınızı söyleyerek telefonu kapatın.

ÇÜŞCELL İYİ GÜNLER DİLER...

Allah gecinden versin. Uzakta olan bir yakınız vefat etmiş. Taş çatlasın iki kontör gider diye "Çok üzüldük. Başınız sağ olsun. İyi günler." diye kısa mesaj çekmeyin.

Bu yaptığınızın, "Sayın abonemiz. Bu mesaj, bir yakınınızın vefatı sebebiyle başınızın sağ olması, geride kalanlara sabırlar verilmesi için atılmıştır. İyi günler dileriz. Çüşcell." gibi otomatik bir mesajdan hiçbir farkı olmayacaktır.

İndirimden bir kazak, ucuzundan bir ayakkabı alabilirsiniz ama bunun ucuzuna kaçamazsınız. Böyle

bir durumda cenazeye gidemiyorsanız bile mutlaka telefonla arayın. Böyle bir durumda sizinle nasıl ilgilenilmesini istiyorsanız karşınızdakilerle öyle ilgilenin.

Ayrıca, kontörünüzün olmadığı durumlarda, iki de bir ödemeli arama yaparak karşınızdakine de enayi muamelesi yapmayın. "Ya biliyorsun, benim doğuştan kontörüm yok." gibi bir lüks yoktur. Gidin kontör alın, efendi gibi arayın.

ALO, HAPŞUUUU!

Telefonda konuşurken karşınızdakinin kulaklarına acıyın. Sakız çiğneyip, şişirip patlamak ya da çay içip bir şeyler yemek görgü kurallarını çöpe atmaktır. Konuşurken öksürüp, var güçle hapşırmak ya da "Gark gurk" diye genzi temizlemek çok ayıptır. Oldu da boğazınız gıcık yaptı, telefonun ahizesini ağzınızdan uzaklaştırıp, sorunu halledin, milleti de gıcık etmeyin. Eğer aniden olduysa karşınızdakinden mutlaka özür dileyin. Telefonu açıp, öksürüp tıksırıp kapatmayın.

BEN SENİ NİYE ARAMIŞTIM?

Telefon etmeden önce konuşacağınız konuyu, "Hani olur da aklımda tutamam." diye not ederseniz, bu da aradığınız kişiye gösterdiğiniz saygının işaretidir.

İki saat "Ya sahi ben ne diyecektim? Dur dur bir düşüneyim." diye karşı tarafı telefonda bekletirseniz, olmaz. Karşınızdakinin, sizin hatırlamanızı beklemekten daha önemli işleri olabilir. Birini aradığınız zaman "Öf gene mi bu bunak ya!" dedirtmeyin.

SEN ANLAT, SONRA DİNLERİM

Yanınızda bir büyüğünüz varken, hele ki o an size bir şey anlatıyorsa, çalan telefona Ninja gibi atlayıp, "Sen konuşa dur" der gibi bir tavırla, telefonu açıp çene çalmaya başlamayın.

Mutlaka açmanız gerekiyorsa önce izin isteyin. Tabi yanınızdakini kollayacağını diye arayan kişiyi de harcamayın. "Meşgulüm ya. Sonra ara. Kapa şimdi kapa!" der gibi konuşmayın. Nazikçe yanınızda misafiriniz olduğunu, daha sonra kendisini arayacağınızı söyleyin.

Olur da kapatamayacağınız, "Ben sana sonra dönerim." gibi şeyler diyemeyeceğiniz bir görüşme yapmak zorundaysanız, onu da çok uzatmayın.

BİR KOLTUKTA İKİ KARPUZ

Evinizde ya da iş yerinizdesiniz ve iki adet telefonunuz var. Haydi bakalım ikisi de aynı anda çalmaya başladı. Hangisiyle önce konuşsam diye kararsız kalıp ikisini de aynı anda açarak sağlıklı görüşmeler yapabileceğinizi hayal bile etmeyin.

- Alo?

- Alo benim Cavidan. Bugün Mefaretler gelecek mi size?

- Alo?

- Alo Cavidan, benim Hayriye. Ne var ne yok ayol.

- Gelmicek gelmicek.

- Ne gelmicek anlamadım? Kimle konuşuyosun sen kız?

- Mefaretler gelcek mi diyorum Safinaaz?

- Hayriyeyle. Hayriye aradı da.

- Hayriye mi gelecekmiş?

- Hayır ya, ne Hayriyesi?

- Safinaz benim ben, Hayriye. Nasıl ne Hayriyesi anlamadım.

- Mefaret gelcekti de bugün gelmicekmiş. Cavidan sordu da.

- Niye, gelceklerdi hani?

- Alo Safinaz orada mısın?

- Kocasını çekirge ısırmış ondan.

- Kız ne çekirgesi? Hayriye'yi mi ısırmışlar.

- Hayır yahu kocasını.

- Safinaaz ne diyosun? İyi misin sen kardeşcim?

- Mefaretin çekirgesi Hayriye'nin kocasını ısırınca, Cavidan da Hayriye'yle bize gelmeye kalkınca...

- Dııtt... Dııtt...

- Dııt... Dııt...

Bir koltuğa iki karpuz sığdırmaya kalkışınca işte böyle olur. Bir tanesini açıp ya tek kişilik konuşun ya da diğer telefonun da çaldığını söyleyip, biraz beklemesini rica edin.

Ama tabi bekleyeni orada unutup, sinirden ahizeyi yedirtmeyin.

KİMMİŞ, NE DİYOR?

İş yerinde müdürünüzün odasına girdiğinizde telefon görüşmesi yapıyorsa orada öylece durup

görüşmesini dinlemeyin. "Affedersiniz" deyip girdiğiniz gibi çıkın. Görüşmesi bitince ne diyecekseniz dersiniz. Aynı şekilde bir arkadaşınız telefonla konuşuyorsa ağzının içine bakıp "Ne diyor, ne diyor?" diye muhabbete ortak olmaya çalışmayın. Özel görüşüyor olabilir. Biraz halden anlayın. Gidin, üzerinize başka bir vazife edinin.

DAHA DAHA NASILSINIZ?

Telefonunuz çaldı. Açtınız. Ta Avustralyalardan bir arkadaşınız ya da akrabanız arıyor. Nasılsın iyi misin faslı bitti. Sıra, "Ne var ne yok" aşamasında. Bırakın önce o anlatsın. Çünkü sizi önce arayan o. Bu öncelik onun hakkıdır. Lafı uzatmak isterse uzatsın. Nasılsa parasını o ödeyecek. Buna karşın siz tutup da "Kayınpederin n'apıyo, çilli horoz n'apıyo? Eltingilin şekeri düştü mü?" gibi muhabbetin dibine vurursanız, Avustralya büyüklüğünde bir ayıp etmiş olursunuz. Ayrıca lafı uzun uzun uzattığınız için de, sizi ta oralardan arayan kişi, sayenizde kabarmış telefon faturası nedeniyle ömür boyu gurbet ellerde mahsur kalabilir.

YAZ KIZIM

"Durun bir dakika, kalem bulayım."

Haydi, tırım tırım kalem ara. Başka zaman ortalık kalemden geçilmez, tam böyle zamanlarda köküne kıran girer. Karşıdaki beklemekten ağaç olur, yaprakları çıkar.

Telefonla konuşurken neredeyse hepimizin yaptığı bir şeydir bu. N'olur yani, telefonun yanında bir kalem, bir parça da kâğıt dursa? Sanki tabletle çivi edinmek kadar zor bir şey bu.

Haydi diyelim kalem falan yok, "Bir dakika bekle" cümlesini gene kurduk. En azından, bu kalem arayışı şöyle olmasa iyi olur. "Nerede bu kırılasıca kalem be. İki saat ara dur işin yoksa. Tam da sırasıydı ha." İşte böyle bağıra çağrına aradığınız zaman ne olur? Olanlar olur.

Unutmayın! Siz ahizeyi elinizden bırakınca telefon, sesinizi karşınızdakine iletebilme özelliğini kaybetmiyor.

SİZE NE Kİ?

Hava şakır şakır türünden yağmurlu. Siz ankesörlü bir telefon kulübesinde kupkuru bir vaziyette muhabbet ediyorsunuz. Dışarıda sizin çenenizin soğumasını bekleyen bir sürü insan sırılsıklam olmuş. Ama hâlâ konuşuyorsunuz. Arada bir de kulübeden dışarı bakarak, konuşmanıza var gücünüzle devam ediyorsunuz. Neden? Çünkü o ankesörlü telefon babanızın telefonu. Boş verin dışarıdakiler beklesin, ciğerleri su toplasın. Size ne ki?

Olmaz. Olmamalı. Bir de artık canına yetip, "Çabuk ol biraz. Ayıp ayıp!" diyerek camı tıklatanlara dönüp, "N'oluyo yaa. Patlamayın. Hayret bir şey ya. Ne sabırsız insanlar var şu dünyada." diyebiliyorsanız, sizi en yakın terbiyeye davet ediyoruz. Bir an önce buyurun gelin.

CENAZEDEYİM, ÇİSTAK ÇİSTAK

Telefon çaldığında, eğer televizyon ya da müzik çalabilen herhangi bir cihazda şarkı türkü açıksa, hemen kumandayı alıp sesini kesme düğmesine basın. Arkanızdaki müzikli fon sebebiyle, arayan kişi-

de diskoda ya da meyhanedeymişsiniz izlenimi bırakmayın. Ha bunda bir mahsur görmüyorsanız o zaman mesele yok.

Ayrıca "Nerdesin?" diye soruluyorsa, olmadığınız bir yerde olduğunuzu söylemeyin. Müzik eşliğinde "Ya ben cenazedeyim." derseniz, o da haliyle bunu yutmayıp "Öyle mi? O zaman oradaki şarkı cenazene gitsin Tacettin!" cevabını verirse, mors olursunuz.

TELEFONDAYIM GEBERESİCELEEER!

Yine telefon çaldı. O esnada da çocuklar, "Madem çocuğuz, o zaman vazoyu da kırarız, suyu da dökeriz, çiçekleri de böcürtürüz." diye çığlık çığlığa bağrışıp, oradan oraya koşturuyorlar.

Siz de bu kargaşa içinde güç bela telefona ulaşıp, ahizeyi kaldırdınız ve bağrışan çocuklara var sesinizle, "Ülenn kapatın çeneniziii! Telefonla konuşuyorum geberesiceleeer!" diye bağırdınız.

İşte bu olmaz. Karşıdakinin suçu ne canım. Hem telefonu açmadan önce bağırılamıyor mu? Ses tellerinizi telefon açılınca mı devreye giriyor. Bağırmanız bitsin sonra açın.

Siz normal zamanlarda istediğiniz kadar ılımlı ve sakin bir insan olun, artık o saatten sonra arayan kişi için tam bir şirretsinizdir. Niye böyle olsun değil mi?

Bir de mesela, hiç uygun olmadığınız bir zamanda arandınız. Yine çemkirişlerinizi telefonu açmadan öncesine saklarsanız çok iyi olur.

Söylenirken hızı alamayıp açtıktan sonra da, "Zırt pırt arıyo bu da yaa. Aman bıktım valla he. Ay alo! Şehribancığım ne iyi ettin de aradın." derseniz, bu sizin görgü kurallarına öyle uzaktan bakan ama hiç

yanına yaklaşmayan biri olduğunuzu gösterir. Aman dikkat!

PARASI NEYSE VERİRİZ

Uzaktan bir yakınınızı arayıp da evde bulamadıysanız, o civarda başka birini arayarak, "Bana sokağın sonundaki kasabın orada oturan kayınvalidemin görümcesini çağırır mısınız?" falan demeyin. Oradaki insan sizin kadrolu uşağınız değildir.

Ayrıca, başkasının telefonundan bir yeri aramanız gerektiğinde de "Parası neyse veririz." gibisinden havalara girip lafı fazla uzatmayın.

DİNGONUN TELEFONU

Komşunuzun telefonunu kendi telefonunuzmuş gibi başkalarına verip, "Beni bulamazsan bu numaradan ararsın. Kaçta olursa olsun fark etmez. Çok iyi insanlar." gibi densizlikler yapmayın. Komşunuzu, "Apla ben Keramettin?", "Kim kim?" gibi hiç tanımadığı insanlarla muhatap ederek çileden çıkarmayın.

O izin dahi verse, "Çok acil olmadıkça aramayın." diye arkadaşlarınıza tembihleyin.

PISPISPISPISS!

Unutmayın! Telefon bir iletişim aracıdır. Graham Bell bu aleti, özellikle günümüzde adet olduğu üzere sapıklık yapılsın diye bulmamıştır. Birileri açıp "höhühöühü!" diye nefes alıp vererek milleti korkutsun diye kafa patlatmamıştır.

Sırf iki güleceğim diye kafadan numara sallayıp alakasız insanları arayarak dalga geçmeyin. Gün olur,

eğlence meraklısı biri de sizi malzeme olarak seçiverir, o zaman gününüzü görürsünüz. Çünkü bu işler böyledir. Eden bulur.

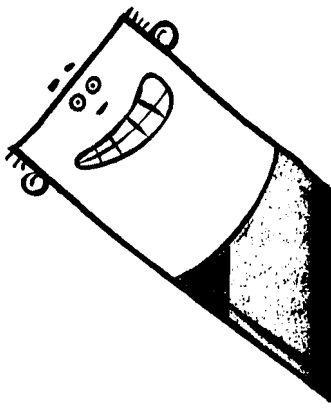

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Birine telefon edildiğinde ilk olarak ne söylenmelidir?

a- "Ben bir garip keloğlanım, eşeğimin yokyuları..." demelidir.

b- "Sen her çalan telefonu böyle pat diye açıyor musun?" diye zırvalamalıdır.

c- "Alo! İyi günler." demelidir.

d- "Kaldım duman içi dağlardaaa, sevgili yarim nerelerde..." diye şarkı söylemelidir.

e- At gibi kişnemelidir.

Telefon kulübesinde konuşurken nasıl davranmalıdır?

a- Dışarıdaki kalabalığı görmemek için, kulübenin camları içerden sprey boyayla boyanmalıdır.

b- Kulaklığı takıp gözleri yumarak saatlerce müzik dinlenmelidir.

c- Yere bir döşek atarak yatıp, telefona sarılarak uyumalıdır.

d- Dışarıdaki diğer insanların da varlığını düşünüp görüşmeyi kısa kesmelidir.

e- Telefonun ahizesini kafaya tutup, susuz bir vaziyette yıkanmalıdır.

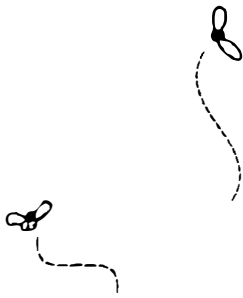

SOFRA DEYİP GEÇME

Sofra, bildiğimiz üzere kibarca yemek yemek, bilimselce beslenmek, argoda tıkınmak ve neredeyse hepimizin deyimiyle karnımızı doyurmak maksadıyla kurulmuş bir düzenektir.

Sofra deyip geçmemek lazımdır. Sadece ağız, gırtlak ve sindirim sistemiyle oturup kalkacağımız bir yer değildir sofra.

Terbiye ve kültürün de resmigeçit yaptığı bir tören alanıdır. Yemeklerin sofraya konulmasından tutun, kaşık, çatal ve bıçağın dizilişinden çıkın, yemekleri yemeğe başlamadan sola dönün, sofrada geçen muhabbetlerden yukarı sapın, hemen köşede, bir takım kuralları bulunmaktadır.

"Aman be alt tarafı yemek yiyeceğiz. Nedir bu terane?" diyorsanız, böyle şeyler demeyin. Bir şey demenin bile bir kuralı vardır. Lütfen terbiyenizi takının.

Sofra adabı denilen kurallara uymayanlar, elbette hapis ve para cezasına çarptırılmazlar. Ama "Ay ne görgüsüz biri!" diye anılabilirler.

Gelin o zaman, el âlemin diline düşmeden sofraya başarılı bir oturuş ve kalkış nasıl olur kalemimiz döndüğünce anlatalım.

OOOO, KAYNANAM SEVİYORMUŞ

"Accayip acıktım haa. Ooo kaynanam da seviyomuş." diye yemek masasına paldır küldür atlanıp, kollar sıvanarak yemeklere aç kurtlar gibi saldırılırsa, yemekten önce, sofra adabının başı yenmiş olur.

Fena halde yanlış olan bu başlangıçtan, özenle kaçınmak lazımdır. Peki neden? Çünkü bu, kıtlıktan az önce çıkmışsınız izlenimi bırakarak, kendinizi rezil ve de rüsva etmenize neden olur. Öyleyse doğrusu nedir? Haydi, gelin çocukluğumuza dönelim.

Dışarıdan gelmişiz. El, yüz, üst baş leş gibi. Sofra hazır ve günlerdir aç bırakılmışız gibi karnımız guruldu-yor. Hemen sofraya atladık. Annemiz ya da babamız, "Hop hop nereye! Çabbuk ellerini yıka pis musibet." dedi. Tamam ya demedi. "Hadi çocuğum ellerini yıka. Bak kaç kere söyledim." dedi. Haydi, kalkın bugüne geri dönüyoruz. Hey hey sen! Tırnaklarını yiyen. Sen dönemedin. Çek elini ağzından bakayım. Neyse devam edelim. İşte hepimize o zaman tembihlenen el yıkama kanunu bugün de aynen yürürlüktedir. Anne babamızın çocukluğumuzdan beri her yemek öncesi mutlaka söylediği şeyi hatırlayın. Eller gıcır gıcır yıkanacak, daha sonra sakince sofraya oturulacak ve büyükler başlamadan kati surette tabağa yumulunmayacak. Tabii gene aynı büyüklerimizin ısrarla tembihlediği gibi, bir adet besmele çekmek de çok süper olacaktır.

YUT DA KONUŞ

"Ğordğnan pekmği huzartsnaızağ vurayığa."

Ne dedi bu şimdi? Neyce ki bu? Yemekle laf aynı ağızda olmaz. Olursa, işte böyle Zulu kabilesi lideri

konuşuyormuş gibi olursunuz. İki dakika da konuşmadan durabilin. Oldu ki önemli bir şey söyleyeceksiniz, ağzınızdaki lokmayı mutlaka yutun da söyleyin. Korkmayın lafınız hiç bir yere kaçmaz, sizin lafınızı da sizden başkası söylemez.

IĞĞIIIIII!!

"Ya bu çorba aynı sümüklü böcek gibi." "Bizim biraderin ayağındaki nasır azmış, çok fena ya, bir görseniz böle ayı kadar." "Bugün sırtımı kaşıdım. Aman o ne. Meğer çıban varmış, bir patladı." gibi milletin midesini ağzına getirecek mevzular konuşacağınıza, çenenizi ebediyen kapatın, kıyamete kadar susun daha iyi.

Konuştuğunuz bir şeye benzesin. Sofraya uygun olsun. Ayrıca çıkardığınız seslere de dikkat edin ki, herkes size az sonra düşüp bayılacak gibi bakmaya başlamasın.

Yemeğinizi öksürüp tıksırarak, mikrofon dayamış gibi burnunuzu çekerek yerseniz, aniden masada tek başınıza kalabilirsiniz. Sonra ağzınızı var gücünüzle şapırdatıp, suyu hortumlar gibi içmeyin. Kaşığı dişinize sürtmeyin, herkesin ortak yediği tabaktaki yiyeceğe kafanıza göre tuz, yoğurt eklemek ya da tabaktakini didiklemek suretiyle milleti uyuz etmeyin, çiçekleri koparmayın, turistlere iyi davanın.

SİZE BU BİLE FAZLA

"Meşhur türkücü Sabahattin Tıknefes, son albümü 'Tombalak Manitam'daki bazı şarkıların izinsiz çalındığını öne sürerek mikrofon yutarak durumu protesto edeceğini açıkladı." "Evden kaçan karısının kafasını kola şişesine sokmaya çalışan koca dehşet saçtı."

Masa örtünüzde böyle şeyler yazsın ister miydiniz? İsterseniz, masanıza örtü yerine gazete kâğıdı sermeniz yeterlidir.

"Aman leke olur." diye gazete kâğıdı, muşamba falan örtmeniz, sofraya oturanlara "Doğru düzgün yiyin lan!" demekten farksızdır. Masaya uygun örtüler sermek dahi, sofrada yemek yiyen herkese ortak gösterilmiş bir özenin işaretidir. "Size en güzel örtümü çıkardım. Çünkü siz en güzeline layıksınız." demektir.

Ayrıca insanların yüzüne karşı "Hadi gidin başka yerde zıkkımlanın hadi. Bir de peşinizden bulaşık mı yıkıycam be!" diyemiyorsanız onlara sofrada kullanmaları için plastik tabak çanak çıkarın. Evde onca adamlık tabir edilen tabaklar bardaklar dururken bunu yaparsanız "Size bunlar bile fazla!" demenize gerek kalmadan pet tabaklara koyduğunuz çorbayla beraber, misafirleriniz de sizden buz gibi soğurlar.

NE OLUR NE OLMAZ

Servis yaparken tabağı tepeleme doldurmayın. Bu hem israf olması açısından doğru değildir, hem de sanki "Gözünüz doysun. Heh! Patlayana kadar yiyin. İki de bir yemek istemeyin." dercesine bir hareket olarak algılanabilir.

İki kaşık atınca bitecek kadar da az koymayın. Bardakları doldururken taşırıp, milleti kendinize tip tip baktırmayın. Sanki masanın altı tavuk doluymuş da, "Aman onlar da nasiplensin." der gibi ekmek kırıntılarını yere saçmayın.

Atalarımızdan edindiğimiz bilgilere göre, kişi yere ne kadar ekmek kırıntısı dökerse, o kadar çocuğu olur gibi bir rivayet vardır. Aman ne olur ne olmaz. Siz bu kuralı da uygulayın. Sonra Çin ordusu kadar çocukla uğraşmak zorunda kalmayın. Haydi, nüfusu patlatma

ihtimali bir yana, ekmek büyük nimettir. Üstüne basarak çarpılmayı göze almayın. Sonra da yampirik yumpirik dolaşmayın.

ÖLSENİZ DE YAPMAYIN

Sofra öyle bir yerdir ki; bir kişinin görgü derecesi, iyi bir eğitim görüp görmediği sofrada anlaşılır. Çatal ve kaşık icat edilmeden önce bile var olan sofra kuralları, görmezden gelinebilir ama böyle yapanları kimse görmezden gelmez.

Mesela, dirseklerinizi masaya dayadınız. Ellerinizi de beeyle birleştirip çenenizin üstüne koydunuz. Hakikaten çok hoş, karizmatik ve güzel bir poz değil mi? Bekleyin öyle. Çünkü dirsekleri masaya dayamak, sofra görgüsüne fena halde aykırı bir davranıştır.

"Valla bu masa buraya zaten dirseklerimi koymam için konulmuş. Bu şekilde de rahat edemezsem çıkar masanın üstünde yatarım." diyerek yayılmak "yapılması uygun olmayan şeyler" sıralamasında, birinci sıraya yerleşmiş bir harekettir.

Ayrıca ortam ne kadar samimi olursa olsun, "Valla siz yabancı değilsiniz. Ahan da kaşığı bıraktım." deyip tabağı kafanıza dikip içmeye kalmayın. Bu davranış, sanki evdeyken hep böyle devamlı tabağı kafanıza dikleyip içiyormuşsunuz da, sadece başkalarının yanında kaşık kullanıyormuşsunuz izlenimi bırakacağından, hepten battığınızın resmidir.

Bir de ne kadar aç olursanız olun yemeği koştura koştura yemeyin. Biraz sakin olun. "Önce Kim Bitirecek Yarışması"na katılmış gibi davranmayın. Bitince de "Kazandıımm! Sıra da ne var?" gibi bir edayla etrafa bakınmayın.

Sonra, sofra başında ölseniz yapmamanız gereken şeylerden biri de saç taramak, makyaj yapmak, tırnak

kesmektir. O an bulunduğunuz ortam güzellik salonu değil, yemek sofrasıdır. Böyle yersiz davranışlar, bu manzaraya şahit olanlara, "Bu, her yerde her şeyi yapabilir. Birazdan masaya çıkıp kendine kese bile atar." diye düşündürtebilir. Yani böyle hareketler yapan birine, sofradakiler tarafından ne dense azdır. Sofraya düşecek bir tek saç teli bile, orada bulunan tüm insanların o sofradan tiksinmesine yeter de artar bile.

Ayrıca sofradan ekmek alırken, tazesini seçeceğim diye hepsini tek tek mıncıklamayın.

"Yemekleri ne yapacaksınız canım. Siz bana bakın." der gibi, su falan içerken serçe parmağınızı havaya dikip daha zarif olacağım diye artistik hareketler de yapmayın.

Ağzınızda su varken öksürmeye kalkışıp, millete sofra başında banyo yaptırmayın.

Hele hele parmaklarınızı yalamaya hiç kalkmayın.

Kaşığı kürek çeker gibi batırıp, çatalı da vahşi hayvan avlar gibi saplamayın.

Ola ki çatal kaşık yere düşerse, yerden alıp tabağa daldırmayın.

Yemeğiniz bitince de, "Amma yedik haa, börgg!" deyip geğirmeye kalkışmayın.

Çok ayıp olur, hatta ayıp ötesi ayıp olur...

SON OLARAK

Yemek yedikten sonra ev sahibinin arkasından "Ay yemekler ne iğrençti di mi?" diye dedikodu yaparak, ortamı yemekteyiz programına çevirmek isteyen varsa, gitsin ekmeğinin arasına bir şeyler koysun, tek başına bir köşede yesin doysun.

Karnı bir güzel doyurduktan sonra, vay efendim tuzu azdı, vay efendim şekeri kıttı gibi laflar üretmek,

terbiye sağlığına fena halde zararlı bir harekettir. Gözünüze dizinize durursa görürsünüz.

Yemekleri yapan kişiye "Elinize sağlık. Her şey çok güzeldi." demeniz, sizden hiçbir şey eksiltmez, korkmayın pullarınız dökülmez. Gördüğünüz kusurları içinizde tutun. Bulup da bunamayın.

Ayrıca önümüzdeki yiyeceklerin, aynı zamanda bir nimet sıfatı taşıdığını unutmadan yemeğimizi yiyip sofradan dua ederek kalkarsak bereket denen şey de sofralarımızdan kalkmaz.

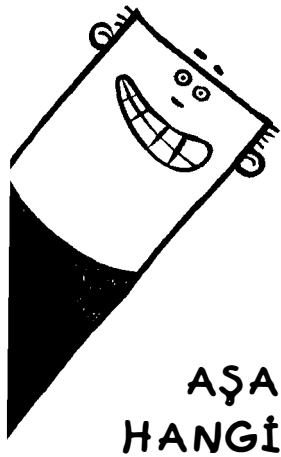

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Kalabalık bir sofraya oturulduğunda ilk nasıl davranılır?

a- Ortadaki salata kasesi öne çekilerek "Hepsi benim!" diye bağırılır.

b- Masanın üstüne çıkıp, günün anlam ve önemiyle ilgili üç saatlik bir konuşma yapılır.

c- Yemeğe herkesle beraber başlanır, kollar sıvanıp kimseyi beklemeden başlanmaz.

d- Masanın üstüne ateş çemberi konulup içinden atlanır.

e- Masa örtüsü hızla çekilmeye çalışılarak, cambazlık gösterisi düzenlenir.

Bir misafirlikte yemek yerken, sofradaki tencerenin içinden çorap çıkarsa ne yapmalıdır?

a- Hemen kafaya takılıp, sofradan bir çatal kapılarak "Bu bir soygundur. Eller yukarı. Yoksa deşerim!" diye bağırarak, ev sahibi ve oradakiler bir güzel soyulur.

b- "Oh ne güzel, sıcacıkmış." diye hemen ayağa geçirilir.

c- Ev sahibinin mahcup olmaması için, mümkünse görmezden gelinir ya da "İnsanlık hali, olsun. Kazayla her şey olur." diye ev sahibi teselli edilir.

d- "Çorap çorbası mı bu? Tarifini versene." diye alay edilir.

e- Tencereyi kapıp sokağa fırlayarak "Bu kadının yaptığı yemekten çorap çıktı." diye yedi cihana duyurulur.

Yemek yiyip sofradan kalkarken nasıl davranmalıdır?

a- Beddua edip, arabanın altında kalması dilenir.

b- Peşine kuduz köpekler salınır.

c- Masadaki bütün tabakları birbirine vurarak kırıp, çılgınca eğlenilir.

d- "Elinize sağlık. Yemekler çok güzeldi." denilir.

e- "Bunu hatıra olarak alıyorum." denilerek tabak cebe indirilir.

Sofrada yemek yerken çatal yere düşürüldüğünde nasıl davranmalıdır?

a- Yere eğilip çatalı aldıktan sonra "Senin yüzünden düştü'" diyerek yanda oturan kişinin bacağına saplanır.

b- Herkesin çatalını tek tek yere atıp, "Benimkisi düştü sizinkisi de düşsün!" diye bağırılır

c- Çatalı yerden alıp mutfağa götürerek yeni bir çatal alınır.

d- Düşen çatalı masanın ortasına saplayıp, "Bu kutsal çatal tekrar yere düşene kadar kimse bu masadan kalkmayacak!" denilir.

e- Bir çatal daha alıp birbirine vurarak masanın etrafında dans edilir.

AY DAVETİM GELDİ

"Çağrılmayan yere simitçiler gider." sözüne muhatap olmamak için, gözleri bööle dört açarak okunacak bu mesele de, bu cümleyle burada başlamıştır.

İster telefonla, ister başkalarıyla, ister davetiyeyle, isterse de kırmızı dipçikli mumla davet edilin, hepsinde ortak olan kural, nezaket ve samimiyettir.

"Bugün bende çay içeceğiz. Sen de istiyorsan gel." şeklinde davet edildiğiniz bir yere adımınızı atmazsınız. Neden? Çünkü bu davette, "Benim için fark etmez valla. Keyfin bilir." gibi bir hava var.

Demem o ki, pencerelerden yarı beline kadar sarkıp, "Kız Haalee, evdeysen gel kız bana kör olmayasıca!" gibi olmuyor bu işler.

Birini davet etmek demek, "Sizi görgüme, ilgime, ikramıma, sevecenliğime, misafirperverliğime davet ediyorum." demek olduğu için çağırana da gidene de bir takım sorumluluklar yükler.

Çay, yemek, kokteyl, düğün dernek vs. gibi çeşitleri olan bu olayı göze alan kişilerin, neyi göze almaları gerektiği aşağıda anlatılacaktır. Araya reklam alınıp dikkat de dağıtılmayacaktır.

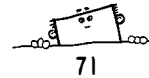

BUYRUN CENAZE NAMAZINA

"Bugün öğle namazına müteakip kalkacak olan cenazemize davetlisiniz. Bu mutsuz günümüzde sizi de aramızda görmekten mutlu olacağız."

Bu anlamsız davetiye, sanırım insanları neye nasıl davet etmemiz gerektiğini anlatmaya yeter de artar. Kimi ya da kimleri davet edeceğinizi bildiğiniz kadar neye davet edeceğinizi de bilin. Kimseyi istemeyeceği bir etkinliğe çağırarak size "Ay o gün tam da o saatte, Papua Yeni Gine'de olacağım tüh!" ya da "Kaynanamgil yine vefat etti ya. Başka zaman kısmetse..." dedirtmek zorunda bırakmayın.

"Ay, ev kalk gidelim diyor. Seni biraz toplamaya davet etsem bana gelir misin?", "Eltim uyuz olmuş Refakat. Seni bugün on bir sularında kendisini kaşımaya davet etsem, gelir misin?", "Akşama doğru çamaşır yıkayacağım. Seni çitilemeye davet etsem, gelir misin?" gibi uygunsuz davetlerle, karşınızdakini dalga geçilesi, enayimsi durumlara düşürmeyin. "Ay davetim geldi." deyip, millete abidik gubidik işler yaptırmaya kalkışmayın.

GÖRÜRSÜNÜZ NE OLACAĞINI

Biri çağırdı. Gittiniz. Kapıyı açtı ve siz daha ilk adımı atar atmaz lambırrr diye yere yuvarlandınız. Neden? Ortalık öyle dağınık ki, Allah bilir neye dolaştınız da düştünüz. Odaya girdiniz. Oturdunuz. Viykkk diye bir ses. Meğer öten bir oyuncağın üstüne oturmuşsunuz. Çay getirdi. Bardak elinize yapıştı. Bir şey ikram etti,

tabağın kenarları bulaşık içinde. Su istediniz, su bakteri kaynıyor. Gel de böyle bir ortama davet edildiğin için çağıran kişiye ayar olma. Temizlik kardeşim, temizlik. En başta temizlik. Birini davet edeceksen, önce etrafı temizleyeceksin, cilalayıp parlatacaksın. Öyle dağınık yataklar, bulaşık dolu mutfak, yerler toz içinde, camlar pimpis bir eve sakın misafir falan çağırmaya kalkmayın. Yoksa n'olur? Görürsünüz ne olacağını. Saçlarınız ağarana kadar arkanızdan konuşurlar. Gözünüzün yaşına bakmazlar, fay tabakasına varıncaya kadar yerin dibine sokarlar. Derli toplu olun ve gelen kişinin ortalığa pis pis bakmasına neden olmayın.

YİNE Mİ GELDİNİZ?

Zırnnn! Haydi bakalım, misafir geldi. İnsaniyet yarışması başladı.

Misafirinizi mutlaka kapıda karşılayın. Gelen misafirleri apartmanın merdivenlerinden aşağı kırmızı halı sererek karşılamanız gerekmez. Geldiklerine memnun olmuş bir ifadeyle ve içten bir ses tonuyla karşılasanız bu da kâfidir. Kapıda güzelce karşılamazsanız "Öf gene mi geldiniz ya." gibi hissettirirsiniz.

AÇSAM MI, AÇMASAM MI?

"Hoşgeldiniiiiiz!" Hani nerde? Kim dedi onu? Kapıyı açıp misafir içeri girene kadar toz olmayın. Gelen kişiler evinize değil, size geliyorlar. Bunu aklınızdan çıkartmayın. Kapı çalındığı halde açmayıp, dürbünden uzun uzun bakarak "Açsam mı, açmasam mı?" diye ikilemde kaldığınızı düşündürtmeyin.

Üzerlerinde manto palto gibi giyecekler varsa üzerlerinden alın ve kırıştırmadan asın. Milletin elinde tutturup, bırakacak yer aratmayın. "Şuraya bırak." deyip, dönüp gitmeyin.

TAKIR TUKUR!

Kapı çaldığında açmayıp, içerde takır tukur dolaşmayın. Siz evdeki varlığınızı belli etmeseniz bile o takırtılar, eğer evde o an hırsız yoksa sizden geliyordur. Gelen misafirler de bunu mutlaka duyar ve "Evdeyken yok süsü veriyor." diye geldiklerine geleceklerine pişman olurlar. Sonradan "Ya evde değildim." demeniz de sorunu çözmez. "Sen evde yoktun ama takırtın vardı!" derlerse mors olursunuz.

BİRİNİ YER, DOKUZUNU BIRAKIR

Evinizde misafir odası varsa milleti oturtmak için mutfağa, balkona ya da nohut kadar yerlere davet etmek, "İçerisi kirleniyor. Burada oturun. Arkanızdan toplamaya halim yok. Aaa gelemem ben böyle şeylere valla!" demekten farksızdır. Misafir büyük bir nimettir. Ve ona en güzel şekilde ikram etmek de, bu hayır fırsatını yakalayıp değerlendirmeye sebeptir. Derler ya, "Misafir on hayırla gelir." diye, işte aynen öyledir. Korkmayın sizden hiçbir şey eksilmez.

SADECE SEN HOŞ GELDİN

Gelen misafirler arasında bir tek kişiyi belleyip sadece onunla ilgilenip, diğerlerini görünmez adam ilan etmeyin. Tek tek hepsine "Nasılsınız?" diye sorun. Ve

bunu da laf olsun diye değil, gerçekten hallerini merak ettiğiniz için sorun. Ya da en azından o samimiyeti vermeye çalışan bir ifadeyle numara yapın. Politikadan da olsa bu bile bir meziyettir. Çünkü ilgilenilmemek, asık suratla karşılanmak bin beter bir şeydir.

TARTAKLAMA ÇOCUĞU!

Oturanlar arasında sizden su isteyen olursa "Hah gelir gelmez başladılar." diye içinizi çekip sıkıntılanmayın. Eğer çocuklarını da getirmişlerse "Koşturmayın be!" diye çocukları köşelerde sıkıştırıp annesine babasına çaktırmadan tartaklamayın. "Anne bu kadın beni dövüyoo!" diye çığlığı basarsa yerin dibine geçersiniz. "Ben seni sevdim çocuuum. Aman ne tatlı yumurcak." falan demeniz de, sizi kurtarmaz.

KUZULAR ÇEVİRİP, DÖNERLER DÖNDÜRÜP...

"Misafiri yedirip içireceğim, herkes ne eli açık birisi olduğumu görecek." diye gösterişe kaçarak, kuzular çevirip, dönerler döndürüp, kazanlar dolusu pilav pişirip, kredi kartınızın borcunu da şişirmeyin.

Önemli olan imkânların el verdiği ölçüde, en güzel sunumla ikram etmektir.

BEĞENMEDİN Dİ Mİ?

Çay ikram etmeden önce "Açık mı demli mi?" diye mutlaka sorun. Rahatsızlığı olan varsa dokunabilir. Ya da zevk meselesi. Belki demli ya da açık içmek istiyordur.

Eğer yanında yiyecek bir şeyler ikram edecekseniz, mümkünse çayla uyum içersinde bir ikram olsun. Çayla lahmacun ya da menemen falan ikram etmeyin.

İkram ettiğiniz şeylerden yemeyen olursa "Ölümü öp!" diye ısrar etmeyin. Yemeyene "Beğenmedin di mi? Aşk olsun." falan demeyin. Küsmeye kalkıp saçmalamayın. Ya da "N'olur yiyin. Yemezseniz dökülcek valla. Ziyan olmasın hadi." diyerek, döküleceğine insan boğazına gitsin gibi bir hava yayıp, insanlara potansiyel çöp ikram ettiğiniz hissini uyandırmayın.

İkram ettiğiniz yiyecek taze olsa iyi olur. Sağlıklı şeyler sunun. Yoksa gelen misafirler, üstünde uçuşan sineklerden rahatsız olup, beğendikleri için değil de, eliniz iyileşsin de sağlıklı bir hale gelip, sağlıklı yiyecekler sunun diye "Elinize sağlık." diyebilirler.

BEN BİR DELİYİM

Eviniz kirlenecek diye titizlenip, gelen misafirlerin ayaklarına galoş takmaya kalkmayın. İnsanları şeltoks sıkmaktan beter etmeyin. Bırakın rahat rahat gezinip dolaşsınlar. Etraf toz olacak diye ayaklarını havaya kaldırıp oturmasınlar.

Kalktıkları zaman da oturdukları yeri hemen düzeltmeyin.

Eğer böyle yapacaksanız, iyisi mi hiç içeri almadan "Ben bir deliyim!" deyip kapıdan çevirin.

KALMAZSANIZ DARILIRIM

Yatıya kalacak olanlar varsa, temiz çarşaflar serip, yastıkların kılıfını değiştirin. "Aman sabaha ne kaldı. Kıvrıl şuracıkta uyu." gibi bir bıkkınlık sergilemeyin.

Yatıracak yeriniz yoksa kalmalarında ısrar edip, milleti küvetin içinde, koridordaki yolluğun üstünde yatırmayın. İmkânlarınız ölçüsünde tekliflerde bulunun. "Ölümü öpün kalın. Valla darılırım." deyip çatıyı göstermeyin. Adamı ayar etmeyin.

GÜMMMM! HADİ YALLAH!

Ağırladığınız misafirler giderken kapıya kadar uğurlayın. Ortalıktan yok olmayın. Ayakkabılarını düzeltip manto ve paltolarını tutarak giymelerine yardımcı olun. Çıktıkları an arkalarından kapıyı "Gümmmm! Hadi yallah!" diye kapamayın. Gözden kaybolana kadar uğurlayın, "Gene bekleriz." falan deyin. "Gittiler de kurtulduk." hissi uyandırmayın.

GERİSİN GERİ

Misafir ağırlamak, uğurladıktan sonra da bitmez.

Arkalarından dedikodu yapmayın. "Ay nasıl yemek yiyişti o öyle!", "Çorapları ne fena kokuyodu di mi?", "Ya hele o çocuğunun boğazını sıkasım geldi." gibi cümleler kurup, dökülen günahlarınızı gerisin geriye almayın.

Unutmayın. Her ev sahibi aynı zamanda bir misafirdir. Nasıl karşılanmak ve uğurlanmak istiyorsanız misafirlerinize de öyle davranın.

KENDİNİZİ KOVDURMAYIN

Ev sahibinin olduğu kadar, doğru düzgün oturmaktan ve bıkkınlık getirmeden gitmekten sorumlu devlet bakanı olan misafirlerin de uyması gereken bir takım kurallar vardır.

"İyi ki de geldiler. Nasıl özlemişiz." dedirtmek de "Evde yokuuuz!" dedirtmek de misafirin elindedir.

Öncelikle oturmaya gittiğimiz eve asla elimiz boş gitmemeliyiz. Bu hediye kişinin kesesine göre değişebilir ve ev sahibin işine yarayacak bir şey olsa iyi olur. Hediye götüreceğim diye de milletin evine darbeli matkap, araba tekeri, zımpara kâğıdı ya da ne bileyim, musluk contası falan götürmeye kalkmayın. "Alın işte bir şeyler." der gibi, alakasız davranıp, kendinizi kovdurmayın.

BU BEN, BU DA ÇELENK

Resmi ilişkilerde bulunduğunuz kişilere giderken bir şişe kola alıp gitmeniz, ziyarete gittiğiniz kişinin size "Bu ne be?!" gibi bakmasına neden olur.

Böyle durumlarda iyisi mi çiçek götürün. Tabi işi abartıp koca çelengi sırtlayıp da gitmeyin. Ortasını bulun. "Ya salonun ortasına bir kamyon çiçek döktürdü. Var ya bir göreydin gülmekten ölürdün." dedirterek, kendinizi alay konusu haline getirmeyin. Ayrıca samimi olduğunuz insanlara davet edilmişseniz, arkadaşınızın sevebileceği bir hediye götürün. Ne bileyim kitap, çikolata, cımbız ve saire...

MİSAFİRLİĞİNİZİ BİLİN

Misafirliğe gittiğiniz evin kapısını alacaklı gibi çalmayın. Olur ya insanlık hali, ev sahibi o an tuvalette olabilir. İçerden kendinize sövdürmeyin. Bir kere çalıp bekleyin. Ses seda çıkmazsa tekrar çalarsınız.

İçeri girdiğiniz zaman, "Hemen bir duş alıp yatacağım." diyerek soyunmaya başlamayın. Her ne kadar samimiyetle karşılansanız da orasının sizin eviniz olmadığını unutmayın.

Ev sahibinin buyur ettiği yere geçip oturun. Oda oda tek başınıza dolaşmayın. "Orada ne varmış, burada ne varmış." diyerek etrafı gözlerinizle taramayın. Ortalıkta dağınık bir şey görseniz dahi görmemezlikten gelip ev sahibini utandırmayın. Geldiğiniz andan gidene kadar durmadan konuşup, orada bulunuş nedeniniz sadece dert dökmekmiş gibi hissettirmeyin.

Size ikram edilen şeylerden az da olsa mutlaka yiyin veya için. Yoksa ev sahibi ikramını beğenmediğinizi düşünüp üzülür. Tadını beğenmediğinizde tiksinmiş gibi yapıp "Bu ne yaa tezek mi buuu!" diye bağırınmayın. "Yemek yedim de geldim." falan gibi şeyler söyleyin. "Ama bak bir bardak su varsa içerim. Çok makbule geçer." diyerek ev sahibinin gönlünü alın.

KIRK YILDA BİR GELDİK

Samimiyetiniz varsa ev sahibi sofrayı hazırlarken kalkıp yardım edin. Samimi değilseniz yardım etmeyi teklif edin. Ama ondan önce mutfağa koşarak da işin suyunu çıkarmayın.

Sizden yardım isterse "Kırk yılda bir geldik, bana iş yaptırıyor ya." gibi memnuniyetsiz bakışlar atmayın. "İyi hadi kalkiiim bari." diyerek, ev sahibine, zorla iş yaptıran biri gibi hissettirmeyin. Sofraya koyacağınız iki tabak, sizi o evin uşağı yapmaz.

BEN ZATEN BİR ENAYİYİM

Çocuklarınız varsa, etrafa salarak misafirliğe gittiğiniz evi talan ettirmeyin. Top oynattırıp, "Ay Fehametcim, valla bir senin evinde bu kadar eğleniyor çocuklar ha. Hiç kızmıyorsun ya, öyle rahatlar ki. Valla çok sağ ol." diyerek ev sahibini de hoşgörüsünden vazgeçirtip, "Demek öyle! Enayiyim ben zaten!"

dedirterek bas bas bağırıcı, kırıcı dökücü, sabırsız biri haline getirmeyin. İnsanların zorla huyunu değiştirmeyin.

Misafirlikte eşinizle kendi evinizdeymişsiniz gibi, "Senin annen şöyle, senin annen böyle, pis kadın, pasaklı herif!" gibi çok özel mevzulu mahrem kavgalara girişmeyin.

HADİ BİZE MÜSADE

Geceyi misafir olduğunuz evde geçirecekseniz, "Hadi benim uykum geldi, gidin yatın." gibisinden davranmayın. Unutmayın! Orası sizin eviniz değil. Ev sahibi size yatacağınız yeri göstermeden pirelenip kalkmayın. Uykunuz var diye herkesin içinde yayılıp uyuklamayın.

Gece yarısı "Acıktım ben." diye ev sahibini ayağa dikmeyin. Ya da mutfağa girip tangır tungur sesler çıkararak fare gibi dolabı karıştırmayın.

Sabah uyandığınızda yatağınızı mutlaka düzeltin. Yatağı mutlaka yatmadan önceki haline getirin. Size gösterilen özen karşılığında, siz de geride çok iş bırakmayarak ev sahibinin gönlünü edin. Unutmayın! Aslan yattığı yerden belli olur. Tabi bu atasözünün bir mecaz olduğuna vakıf olarak davranın. Birebir alarak kendinizi Afrikalı bir aslan sanarak etrafı darmadağın ederek gitmeyin.

Ayrılırken de her şey için çok teşekkür etmeyi unutmayın. "Bize de buyurun gelin." deyin. Sırtınızı dönüp, "Yedik, içtik, yattık kalktık. Hadi bize müsaade." manasında, ok gibi çekip gitmeyin.

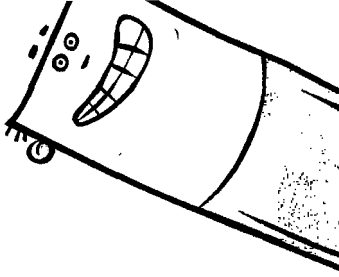

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Bir yere misafirliğe gidildiğinde nasıl davranılır?

a- Usulünce oturularak, ev sahibini de düşünüp vaktinde kalkılır.

b- Salonun ortasına çadır kurup ateş yakarak sucuk kızartılır.

c- Masanın üstüne çıkıp davul çalarak neşe içinde mani söylenir.

d- Avizeye sıçrayıp yapışarak, maymun gibi tavanda sallanılır.

e- Evin bütün duvarlarına sprey boyayla "Hoş bulduk" yazılır.

Eve istenmeyen bir misafir geldiğinde nasıl davranılır?

a- Kapının arkasından taramalı tüfek sesi efekti yapılır.

b- İstenmediğine dair en ufak bir şey hissettirilmeden nazikçe davranılır.

c- Kafaya silah dayayıp, "İçeri girerseniz kendime ateş ederim." denilir.

d- Bir çekiç kapıp kapının arkasına tahtalar çakılır.

e- Kapının arasından, üzerinde "Defolun!" yazılı bir pankart uzatılıp, kapı hızla kapatılır.

Birine misafirliğe giderken hediye olarak ne götürülür?

a- Islak ve pireli bir yorgan.

b- Çiçek ya da ev sahibinin beğeneceği yiyecek türü bir şeyler.

c- At kafası.

d- Dinamit lokumu.

e- Kullanılmış selpak.

KOMŞU KOMŞU HUUU...

İcabında külüne bile muhtaç olunabilen komşuluk olayına başlamadan önce; komşudan gidip bir alalım. Elde ne var? Hürmet. Kalan nedir? İnsaniyet.

Günümüzde, gelişmiş ülkelerde fazla gelişmemiş bir olay olan komşuluk, sosyal ilişkilerin ilk adımıdır. İnsanın kişiliğini, kültür seviyesini, terbiyesini ve görgüsünü şak diye ortaya koyan davranışlar bütünüdür. Komşunun, komşu üzerinde öyle büyük hakları vardır ki, hakkına girdiğiniz anda bir daha çıkamayabilirsiniz. O insanların gönlü sizden razı olmadıkça, cennete girmeyi falan unutun. Kapısına gelseniz bile, döndürülebilirsiniz. Özellikle apartman çağında yaşadığımızdan, komşu haklarını gözetmek için dürbün kullanılsa azdır. "Herkesin kapısı ayrı, banane yaa." diyebiliyorsanız gidin o zaman, siz de dağ başında yaşayın.

Eskisi kadar sıkı fıkı komşulukların kalmadığı zamanımızda, bu paha biçilmez olayı yaşamak ve yaşatmak için gereken "Şunu yapmalıyız, bunu yapmamalıyız, komşunun tavuğuna kışt, köpeğine hoşt dememeliyiz." gibisinden bir takım kuralar vardır.

Unutmayın. Başınız sıkıştığında uzaktaki yakınlarınız yetişene kadar, komşunuz sizin derdinize merhem olabilir. Ha, "Aman bakarsın işim düşer, sularına gide-

yim." diye de menfaat icabı komşuluk etmeyin. Yoksa sizinle de aynı sebeple komşuluk ederler. Tabi bu da ağırınıza gider.

A SİZ YENİ Mİ TAŞINDINIZ?

- Son günlerde bu apartmana da giren çıkan belli değil ha Zarife.

- N'oldu ki? Kimi gördün gene?

- Ne bileyim ben. İri yarı bir adam, yanında maşrapa gibi bir kadın. Peşlerinde de bir sürü çocuk. Gözüm hiç tutmadı valla. Kadın bir de bana "Merhaba" dedi.

- Adamın tepesi bööle hafif açık mıydı?

- Hee. Tanıyo musun? Birine geldiler galiba.

- Ne gelmesi be. Onlar senin alt komşun Haydar Bey'le karısı.

- Aa, yeni mi taşındılar, hiç haberim yok.

- Yok kız, yirmi senedir burada oturuyor onlar.

- Demee!

Gireni çıkanı dikizleyeceğinize, önce komşularınızı tanıyın. En son ne zaman selam verdiğinizi unutup, aynı çatı altında yıllarca yaşadığınız insanlara "Aaa siz yeni mi taşındınız?" falan deyip, komşuluk olayına acayip Fransız kalmış biri olmayın.

Arada bir kapılarını tıklatıp ne yapıyorlar, ne ediyorlar sorun. Yaşıyorlar mı, ölmüşler mi kontrol edin. Yolda veya apartmanda denk geldiğinizde usulcacık sıvışıp selamlamaktan kaçmayın. İçlerinde size pis pis bakanlar, dişlerini gıcırdatanlar varsa dahi yine de selamınızı esirgemeyin. Unutmayın gerçek terbiye, terbiyeden merbiyeden hiç çakmayana bile gösterilendir.

HELVAM BİTTİ, GİDİYORUM

Komşularınızın sevinç ve üzüntülerini paylaşın. İyi günlerinde sevinip, kara günlerinde "Ay benim kalbim dayanmaz bööle şeylere." diye tüymeyin. Düğünlerinde halaya katıldığınız gibi, ağlarlarken de bileklerine kolonya falan sürmesini bilin. "Dost kara günde belli olur." demişler. Bunu da asabının çok bozuk olduğu bir gün, yanında hiçbir komşunu bulamamış, bir başına efkârlanmış biri söylemiştir eminim.

Komşunuzun kapısının önünden geçerken, bir cenaze çıkarıldığını görüp, "Ay ölüyorlar, haber bile vermiyorlar, ayıp ayıp..." gibisinden bakışlar atmak yerine, asıl sizin, komşunuzun acısına ortak olmanız gerektiğini hatırlayın. Sonra da "Geçiyordum, uğradım." der gibi, yarım ayak içeri girip, helvayı da bir güzel yiyip, "Elinize sağlık, çok güzel olmuş. Hadi bir dahaki cenazede görüşürüz. Şimdi bana müsaade." havaları estirerek basıp gitmeyin.

FİŞ ALMAZSAM KAÇA OLUR

Size yakınlık gösteren komşularınızdan, "Ütünü versene.", "Domatesin var mı?", "Bir kilo kırmızı toz biber alabilir miyim?" gibi durmadan bir şeyler isteyerek, anasından emdiği sütü burnundan getirmeyin.

Ona da tüm bunları belediye dağıtmıyor. Gidip paşa paşa parayla alıyor. Milletin evini market gibi belleyip, işi "Fiş almazsam kaça olur?" olayına döndürmeyin.

KÖYLÜ İNSAN, ŞEEERLİ İNSAN

Cahil bularak hakir gördüğü insanları, medeniyetin kapsama alanını tarif etmek için küçümseme sıfatı olarak köylü, möylü demeye kalkışmak, "Sen git de o köylünün elindeki nasır ol!" denesi bir durumdur.

Millete ikinci sınıf muamelesi yapanlar, kendini altıncı, hatta on bin milyon sekiz yüz eksi beşinci sınıfa düşürür. İnsanlığın köylüsü, şehirlisi olmaz kardeşim. Kişi Buckhingam Sarayı'nda da insandır, bir Çingene çadırında da... İnsanlığı noksansa, kral olsa gene hödüktür, gene hödüktür.

ÇİÇEEEMİ KAFANIZA EKEBİLİR MİYİM?

Balkona çıktınız. Hava günlük güneşlik. Etrafta bir damla yağmur yokken sizin kafanıza şakır şakır yağmur yağıyor. Bir yandan da alnınızdan çamur sızıyor. Hemen küresel ısınmanın günahını almayın. Peki, ne oluyor? Ne olacak üst komşunuzun, balkondaki çiçekleri sulayası gelmiş. Ardından kafanıza bir toz bulutu iniyor, balkona da bir çorap teki düşüyor. Yahu gene n'oldu? Aynı şey. Gene aynı komşu evdeki halıların tozunu sizin saçınıza başınıza transfer ediyor. Başınızı yukarı uzatıp "Hanıım hanıım!" demeye niyetlenirken, yukarıdaki hiç bir şey demeden, kabahat yapmış çocuk gibi içeri kaçıveriyor. Berbat bir şey değil mi?

İşte siz de, insanları böyle sabrının sınırına getirip günaha sokma çalışmalarında bulunmayın. Hiç olmazsa bir özür dileyip, aynı hatayı tekrarlamayın. Tepenizdekinin size nasıl davranmasını istiyorsanız

aşağıdakilere de öyle davranın. Milletin beynini gece yarıları elektrikli süpürgeyle vakumlayarak, aşağıdan beddua ettirip hakkını yemeyin. Yerseniz de katiyen hazmedemezsiniz, benden söylemesi...

HAYDİ, ELLER HAVAYA!

Yeni yattınız. Gevşediniz. Uyku âlemiyle uyanıklık âlemi arasında azar azar gidip geliyorsunuz. Tam dalacaksınız ki şöyle bir ses: "Ben o yaree caaanımı, ömrümü hayaaatımı, seve seve her şeyiiimi, oh oh..."

O ne??!

İşte şimdi elinizden geleni ardınıza koymamanın zamanı gelmiştir. Acaba kaç çeşit delirsem diye karar vermeye çalışıyorsunuz. Amman siz yine de bu anlık cinnete uymayın. Sakın kimseyle bir olmayın.

Heeey yukarıdakiler! Size söylüyorum. Gece yarısı halayınız gelmesin, tamam mı? Milletin tepesinde tepesinde tepinip heyheylerini tepesine getirmeyin. El âlemi uykusundan sıçratıp uyurgezer etmeyin. Şiddete azmettirmeyin. Kamuya açık yerlerde yapılan eğlencelerin bile gürültü süresi gece saat on ikiye kadardır ki, siz apartmanda yaşıyorsunuz. Millet sizin patırtınızı dinlemeyecek, tamam mı? Aaa, ben çok kızarım böyle şeylere valla.

Sadece bu da değil. Gene gece yarısı, "Tak taktaktak, bızztttt vızttt, ciyuğaa ciyuğaa..!" Bu ne bu? Siz evinizi tamir ettireceksiniz diye milletin sinir sistemi hasar mı alsın. Masaları, sandalyeleri garç gurç çekeleyip milleti aşağıda fıtık etmeyin. En sonunda kapınıza dikilip, "Kardeşim piramit mi inşa ediyorsun. Ne bu gürültü! Ben ölene kadar biter mi acaba? Olmuyor ama haa!" diyenler olursa, bir de "Aa komşuluk ölmüş valla." diye gürültünüzü dinlemekten zevk almadıkları için, onları insanlıktan aforoz etmeye kalkmayın.

KOMŞUNUZA NALLARI DİKTİRMEYİN

- Geçmiş olsun. Neyiniz var?

- Yüksek tansiyon. Çok yüksek. En yükseğinden.

- Tamam o zaman. Ben bir dahaki gelişimde size bol acılı lahmacun getireyim. Bir şeyciğiniz kalmaz. Neyiniz varsa geçer!

Evet doğru, geçer. O tavan yapmış tansiyonun üstüne o lahmacunları yiyen insan kendinden geçeceği için, neyi var neyi yoksa geçer gider. Haydi, uğurlar olsun.

Misal; komşunuzun şekeri çıkmış. "Belki canı çekmiştir." diye tutup kadayıf götürmeyin. Komşuluk yapacağım diye de, komşunuza nalları diktirmeyin mümkünse...

ZIRT PIRT

Size çok yakınlık gösteren komşularınızın ilgisini çarçur edip, zamanlı zamansız evlerine gidip, gece yarılarına kadar oturarak insanı ayar etmeyin. Zırt pırt kapılarını çalarak "Ben geldiiim!" diyerek, sanki en son uğramanızın arasından yıllar geçmiş gibi davranmayın. Sabah, öğle, akşam, ikindi, yatsı demeden kapısında bitmeyin.

Sofraya denk geldiyseniz, sakın davet edilmeden oturmayın. Yemekleri kendilerine kadar olabilir. Davet edildiyseniz de, kıtlıktan çıkmış gibi yemeyin.

HARGHURG!

Nezle veya o cins bir şey oldunuz. Bakteri ordularıyla yediğiniz içtiğiniz ayrı gitmiyor. Hapşırık tıksırık

gırla gidiyor. "Ay komşuma gitmem geldi." deyip, mikroplarınızın elinden tutup, haydi bakalım milletin evine gitmeyin. Oturun oturduğunuz yerde.

İlla da gideceksiniz, insanların içinde "Harghurg!" diye burnunuzu silmeyin. Kullandığınız mendilleri oraya buraya atıp ortamı Bayrampaşa çöplüğüne çevirmeyin.

Sonra "Ay üzerinize afiyet bu sabah bir tükürdüm, o da ne!" gibi tiksindirici şeyler anlatıp, komşularınızın sizden nefret etmesini sağlamayın. İyisi mi eski halinize dönene kadar, kendinizi Rapunzel gibi kuleye kapatın...

PAPAZ OLMA DURUMU

Komşunuzu iyice tanımadan içli dışlı olmaya kalkıp, "Ay bak sen yabancı değilsin. Bizim herifte basur var. Az sinirlensin hemen depreşiyör. Geçen hayırsız kardeşiyle kapışmış. Laf aramızda pek hırlı bi'şey değil. Karısını, sırf yemek tuzlu diye gece yarısı evden attı, Artık gerisini sen düşün. Ama daha kimse bilmiyor. İşte bizimkinin de ona kafası bozulmuş. Geldi eve sabaha kadar dolandı. Bana kalırsa işte de kafası bozuldu. Bunun ortağı bizimkini biraz söğüşlüyor da. Bakalım n'olacak..." gibi derdinizi döküp, bütün aile sırlarınızı ortaya sermeyin.

Olur da, anlattığınız kişi umduğunuz gibi çıkmaz, o zaman siz de işin içinden çıkamayabilirsiniz.

Konudan konuya atlıyorum ama unutmadan şunu da deyivereyim, komşularınız arasında bir dargınlık olduğunda sakın taraf tutmayın. Ağzınıza fermuarı çekin, güzelce dinleyip aralarını bulmaya çalışın. Çünkü büyük ihtimalle onlar barışır, sonra siz papaz olursunuz.

AY HOŞT HOŞT!

- Hav, havvv. Hravvv!

- Bu ne yaaa?

- Ne olabilir Meemet? Zürafa olacak değil ya, komşunun iti.

- Gırnnn. Havv havvv!

- Ay hoşt hoşt!

- Evin içinde bağırıyo sanki ya. Valla gidicem bi gün şunun evine, dalacam içeri, sabaha kadar uluyup uluyup gelcem ha.

- Aman dur bey. Sen itle it olma.

Apartmanda yaşıyorsanız, apartmanda yaşadığınızı unutmayın. Ovanın ortasında tek başınıza oturuyormuşsunuz gibi davranmayın. Evde köpek besleyerek, komşularınıza sabaha kadar ulutmayın. Tam uyunacağı esnada duyulan, bitmek tükenmek bilmeyen bir "Hav hav hav!" sesi, komşularınızın gelip sizi ısırmasına kadar vardırabilir olayı.

Ve ne olur ama ne olur, köpek korkusu olan komşularınızın üzerine hayvanınızı salıp şaka yaparak eğlenmeye kalkmayın.

TAMİR EDİLMESİ ZOR

Komşularınızla aranızda bir anlaşmazlık çıktığında, apartman boşluğunda yankılı yankılı bağırarak bu sorunu çözmeye çalışmayın. Ses yükselmesinin sorunları halletmeye en ufak bir faydası yoktur.

Sonra "Dur bunlar bağırmaktan anlamıyor. Hemen B planını devreye sokayım." diye komşularınıza hücuma kalkarak tartaklayıp, ayakkabı terlik falan fırlatarak

tamir edilmesi çok zor kırgınlıklar yaşatmayın. Güzelce oturup karşınızdakini de dinleyerek, sakince anlaşmaya çalışın. Dargınlık çıkarmak işleri daha da çıkmaza sokacağı için, "Aman karşılaşmayayım." diye kendi evinizde mahsur kalabilirsiniz.

YİRMİ SENE KADAR UNUTMUŞSUN

-Al ütünü getirdim Cavidancım.

- Ne bu?

- E ütüü.

- Neresi ütü bunun?! Ağzına kadar kömür dolu bu be.

- Ayol n'apim, senin ütün işte.

- E ne zaman verdim ki ben sana bunu. Valla hiç hatırlamıyorum.

- Ay kusura bakma ya. Hakkaten biraz geç oldu di mi. Ne biliym. Sen acelesi yok dedin diye unutmuşum.

- Evet yirmi sene kadar unutmuşsun. Bayaa bir geç olmuş gerçekten.

Komşunuzdan ödünç aldığınız şeyi zaman aşımına uğratıp, artık hiç bir işine yaramayacağı bir zamanda vermeyin. "Ya ben senden bir zamanlar kömürlü ütü almıştım. Al buyur getirdim." derseniz, buharlı ütü devri olduğu için "Al ütüyü de, kömürü de başına çal. Git sen bununla beynini ütüle!" diyebilir. Komşunuz size olan güvenini bir defa kaybederse, ölüyorum deseniz bir yudum su vermeyebilir.

Ödünç aldığınız şeyleri, zamanında getirmeniz gerektiği gibi, aldığınız şekilde de getirmeye çalışın.

Böyle yapmazsanız bir daha okunmuş gazete bile alamazsınız.

Hele hele başkasının kitabını izinsiz olarak bir başkasına sakın vermeyin. Korkunç bir saygısızlıktır. Eğer biri sizden kitap istemiş de iade etmemişse, "Kitabım nerde be! Gene üstüne yattın de mi?!" demeyin. "Okuduysan geri alabilir miyim? Ben daha okumamıştım da." falan deyin.

Birinin kıyafetini ödünç aldıysanız, mümkünse yine giyilebilecek bir halde teslim edin. Otuz sekiz beden alıp, kırk altı beden olarak geri vermeyin. Komşunuz "Bu kimin?" demesin, kıyafetini tanıyabilsin.

GÖZ HAKKI DİYE BİR ŞEY VAR

Bizim köyde bir Yolyordam Ana vardı. Yaşını o bile bilmezdi. Irahmetlik oldu gitti. Hep o derdi. "Gızım yimekleri pişirip pişirip, milletin burnuna kokutmayın. Hamile oluu, bebee düşee. Çocuk oluuu, bi tarafı şişee. Göz hakkı diye bi şe vaadır. O onu yiyene kadaaa evde domuz kafası pişeee. Bet bereket kaamaz."

İşte göz hakkı denen şey, kim olursa olsun karşınızdakini düşünebileceğiniz en son noktadır. "Canım çekti ya." demesine bile bakmadan, sofradaki yemekten tattırmaktır. Ne güzel bir şeydir bu. Tabi "Bu hak bana verilmiş kardeşim. Tattırman lazım." diye de, yok şu güzel koktu, yok bu burnuma kaçtı gibi davranarak, etrafınızda pişen her yemekten tatmaya kalkıp, milletin tenceresine ortak olmayın. Pişirenler de "Aman kadında bir burun var. Tazılar halt etmiş. Durmadan onunla mı uğraşıcam be." diye dedikodunuzu yapmasınlar. Patlayana kadar yemeyin. Biraz umrunuz duysun.

SOKAKTA...

İçerisinin dışındaki yere, biz kısaca sokak diyoruz. Şimdi uzata uzata "Sokak şudur, budur." diye iki saat anlatmaya gerek yok. Sokaklar insanların evden dışarı çıkınca adım attıkları ilk yer olması itibariyle, herkesin toplaştığı ortamlardır. Herkesin diyorum bakın. Sadece senin, benim, onun değil. Bütün o asfaltlar sadece benim için döşendi gibisinden düşünerek dolaşırsak, sokaklar sokak olmaktan çıkıp, mokak olur. Evinizde nasılsanız, hangi kurallara uyuyorsanız sokakta da öyle olun. İşte, icabında böyle de uyarı tabelası gibi konuşurum.

İZİNİ BULDUK, BURADAN GEÇMİŞ

Sokakta yürüyorsunuz. Harstık hurstuk bir ses. N'olmuş? Haydii, ayağınızın altına sokağa atılmış bir gofret kâğıdı yapışmış. Ya da sakıza basmışsınız. Ayağınızı yerden söke söke yürümeye çalışıyorsunuz. Unutmayın, sokaklarda da yer çekimi vardır. Siz elinizdekini yere atmayıp havaya da atsanız o, mutlaka yere düşecektir. Kısacası yerlere çer çöp atmayın kardeşim, atmayın. "Çevremizi temiz tutalım..!" tabelalarıyla olmaz bu iş. Pasaklılık bir defa insanın içinde olmamalı. Aslında çevreyi temiz tutmayanları tutup pataklamak lazım ama bu da çözüm olmayacağı için, en iyisi herkes bireysel olarak etrafı pisletmesin. "Bırak ya!" deyip yediğiniz çekirdeklerin kabuklarını yollara saça saça dolaşırsanız, arkanızdan gelenler, "A-a! Çekirdek kabukları! İzini bulduk. Buradan geçmiş." diye, sizi dağınıklığınızdan tanırlar. Kendinize böyle, Hanzel ve Gratel muamelesi yaptırmayın.

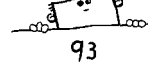

NASILSA BEN TEMİZLEMİYCEM

Yine hocam Harakiri hep der ki; "Yollara tükürece-ğine içine tükür daha iyidir. Unutma! Kestane gürgen palamut, orman ne güzel ah ne güzel..."

Gerçekten dünyanın belki de en iğrenilesi hareke-tidir bu.

Hep düşünmüşümdür. Keşke şöyle bir şey olsa; bunu yapanlara tam da oralardan geçmekte olan bir bilim adamı denk gelse, o tükürük örneğini alsa, bu başlı başına hastalık olan halin aşısını bir bulsa, sokak-lara tükürmek bir daha kimsenin aklına gelmese.

Evinizde halının ortasına nasıl tüküremiyorsanız sokaklara da tüküremezsiniz efendim. "Nasılsa ben temizlemiycem." diye temizlik işçilerine babanızın uşşağı muamelesi yapamazsınız.

Yollara tükürmek, cilalanmamış ve hiçbir zaman da cilalanmayacak taş devrinden kalma bir görgüye sahip olunduğunun alametidir.

ÇÖPLER ÇÖP KUTUSUNA

Elinizde atmanız gereken bir şey varsa, hemen gidin çöpe atın. Uzaktan basket atmaya çalışarak, bomboş çöp kutularının etrafını çöple doldurmayın. Çünkü genelde hep böyle olur.

Köşe başlarına konmuş çöp konteynırlarının kapa-ğını açmaya üşenip, çöpünüzü dibine bırakıp kimse görmeden tırıs tırıs uzaklaşmayın. Sizi görebilecek olanlardan değil, kendinizden utanın.

N'OLDU, SİNİR Mİ OLDUNUZ?

Karşıya geçmesi için yardımcı olmak istediğiniz, yaşlı ya da bedensel engelli bir insan varsa, karşı tarafa geçirene kadar bu işleme devam edin. Yolun ortasına kadar getirip, "Ya şimdi aklıma geldi. Acelem var bey amca." deyip, koşarak uzaklaşmayın.

Ayriyeten yoldan karşıya geçerken, oraya siz ezilmeyin diye dikilmiş trafik lambalarının varlığını görmezlikten gelmeyin. Gelirseniz, arabalar da sizi görmezlikten gelebilir. Allah korusun arabaların tekerlerini öpmek zorunda kalabilirisiniz.

Kalabalıkta yürüyorsanız, insanları yara yara dirsek ve omuz atıp, düşürerek yürümeyin. Ne kadar aceleniz olsa da asla bunu yapmayın. Başkalarının bunu size yaptığını düşünün? N'oldu sinir mi oldunuz? İçinizden, şimdi burada denmeyecek cümleler mi kurdunuz. İşte sizin hissettirdiğiniz de aynısı olacaktır. Başkalarının yol hakkını zapt ederek belki otuz kırk saniye kazanabilirsiniz ama bu, sizi görgüde otuz kırk sene geriye götürebilir.

Sokakta rastladığınız bir arkadaşınızla saatlerce muhabbet etmeyin. Bunu herkes yapmaya kalkarsa, kimse gitmek istediği yere gidemez ve sokaklar muhabbetten geçilmez bir hal alıp, ortalık paralı altın günlerine döner.

NECDET ABİ KOŞ KAVGA VAR

Bir kavgaya denk gelindiğinde "Kavga vaaar yaşasın!" der gibi dikilip izlemek, kavgaya girişenler için

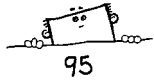

ekstradan sinir bozucu bir durumdur. Merak edilen şey, eğlencelik bir şey değildir ki. Hele hele etrafa seslenip "Necdet abi koşş! Acciiip kavga var, gel!" diye sevinç çığlıkları atıldığında, kavga edenler bunu duyarlarsa, "Ayı mı oynuyo burada, oolum?" diye üzerinize yürüyebilirler. Ve bu kimseler, bayılmadan önce gördüğünüz son kişiler olabilirler. Bu hareket, kim vurduya gidip, bir daha da dönmemek için yeterlidir. Az önceki seyir sevinci aniden "İmdatt! Kurtaran yok muu!" feryatlarına dönüşebilir.

PAŞA PAŞA SIRAYA GİR

Bankaların en meşhur şeyleri, reklamlarında habire gülümseyen elemanlarının dışında, gişelerinin önünde uzayan kuyruklarıdır. Hangimiz bu kuyruklardan birinde, Sıra Savaşları Hodri Meydan Muharebesi'ne girişmedik ki? Çünkü her zaman birileri çıkar gelir ve "Ben hepinizden daha üstünüm!" der gibi ön sıraları kapmaya çalışır. Hayır efendim. İnsanların tamamı eşittir ve herkes hakkına razı olmak zorundadır.

Sabah daha ibibikler ötmeden sıraya girmiş insanlardan sonra gelip, "Ben dünden beri buradayım." der gibi ön sıraya atlayıvermek, hem kul hakkını ihlaldir hem de görgüsüzlüğün daniskasıdır. Yok "Evde hastam vardı.", yok "Ocakta yimeem vardı.", yok "Birazdan kalp krizi geçircem." gibi bahanelerle ön taraflara atlamak "Ben insan haklarına saygılıyım. Kendime yapılmasını istemediğim hiç bir şeyi başkasına yapamam." diyen bir insan için olacak iş değildir.

Gerçekten acele edilmesi gereken durumlarda ise, ya sıradakilerden usulünce izin istenmeli ya da paşa paşa sıraya girip akıbet beklenmelidir. Tırıs tırıs öne geçmeye çalışmak oradaki hiç kimsenin katlanacağı ve de yutacağı bir hareket değildir.

ŞEMSİYELİ CANAVAR

Kaldırımda yürürken, yoldan geçen bir araba sizi baştan aşağı yıkasa bile, arabanın arkasından bir takım el kol hareketleri yapılmamalı, o suyu tsunami gibi üstünüze foşlatmaya tenezzül eden kişinin görgü seviyesine düşülmemelidir.

Bir dahaki sefere, sokaktaki banyo ihtimalini de hesaba katıp, su birikintilerinin olduğu işlek yerlerden geçerken daha dikkatli olmak, en azından bir daha sıçan gibi ıslak dolaşmamak açısından faydalı bir davranış olacaktır.

Ya da diyelim hava gümbür gümbür yağıyor. Yanınızda şemsiyeniz var. Fakat etraf insan dolu. Bir şemsiye açacak kadar dahi yer yok. O zaman bırakın şemsiyeniz açılmadan kalsın. Çünkü tellerini milletin gözüne sokup her ucuna bir göz saplayacağınız için, çevrede "Şemsiyeli Canavar" diye adınız çıkabilir.

GÖZÜNÜZÜ TUTUN

Yolda yanınızda eşiniz ya da kız arkadaşınız varken, etraftan geçen kadınlara bakmaya kalkıp, yanınızdaki bayanı fitil etmeyin. "Güzele bakmak sevaptır." diye doludizgin sevaba gireceğinizi sanıyorsanız çok yanılıyorsunuz. Yanınızdakinin günahına girmeyin, yeter.

Onunla ilgilenip, gözünüze sahip olarak dosdoğru yürüyün. O da başka erkeklere baktığında neler hissedebileceğinizi düşünüp ayağınızı denk alın.

SÜZME GÖRGÜSÜZLÜK

Sokaktan gördüğünüz hamile bayanlara, bedensel engelli kimselere dönüp dönüp bakmayın. Bu davra-

nış görgüsüzlüğün de görgüsüzlüğüdür. Etrafınızdaki insanlar, sizin merakla izlediğiniz bir film falan değildir. İnsanları süze süze yürümek, süzme bir görgüsüzlüğün alametidir.

YAPRAKLA DOLAŞMAYIN

Sokakta giyilen kıyafetlerin toplumun genel ahlak kurallarına uygun olmasına dikkat etmek lazım. "Gencim güzelim, seni üzerim." diye mendil kadar kıyafetlerle ortalıklarda dolaşıp, trafik kazalarına, sokak ayaklanmalarına neden olmayın. Dünya görüşünüz ne olursa olsun ortamın ayıplamayacağı kıyafetler seçerseniz, dilinin ayarı olmayan insanlar tarafından lafı yiyip, tepeden aşağı kıpkırmızı kesilmek zorunda kalmazsınız. Ortalıkta deniz falan yokken mayomsu kıyafetlerle sokağa çıkmak, vahşi bir ormanda korumasızca ıslık çala çala dolaşmaya benzer.

LAF ATMAYIN, LAF TUTMAYIN

Genç bir bayana laf atmak, erkekliğin şanından falan değildir. Bu davranış olsa olsa sadece iradesizliğin bir göstergesidir. Kendini bilen bir erkek hayatta böyle şeyler yapmaz.

Oldu ki böyle askıntılıklara heves etmiş biri tarafından lafı yediniz, sakın elinizdeki çantayı kafasına geçirip, ortalığı bayram yerine döndürmeyin. Siz ağzınıza geleni sayıp dökerseniz, o da size bin beteriyle karşılık verme kapasitesine sahip olduğu için, kavgayı asla kazanmazsınız. Üstüne üstlük onun seviyesine düşüp, kolay kolay da yukarı çıkamazsınız.

En iyisi hiç duymamış gibi davranıp, yolunuza gidin. Ha peşinize takılıp laf atmakta ısrar ederse, o zaman "Aaabii! Burda dövülecek bir hırbo vaar. Gelir misiiin!" diye abinizi çağırıp onu bir güzel dövdürtebilirsiniz.

EVDE KUZU, SOKAKTA HIRBO

Sokaktaki davranışlar, kişinin görgü ve terbiyesinin resmen aynasıdır. Terbiye yerine görgüsüzlük sergilemek isteyenlerin, çevre kirliliğine yol açtığı bildirilmiştir. Eğer hakkımızda, "Ay bu var ya evde kuzu gibi. Dışarıda bir görsen tam hırbo ha." denmesini istemiyorsak, terbiyemizi sokaklarda kaybetmeden eve sağ salim getirmemiz gerekir. Getirmeyen de artık kendisi bilir.

ÖPÜCÜKLER HAVADA UÇUŞUYOR

Bir de şey var. Bundan da bahsetmezsem içimde kalır. Sakın "Amma da fesatsın" falan demeyin. Konu, yol ortasında sarmaş ve de dolaş olup öpüşme olayı.

Delikanlı karşıdan geliyor. Hedefe kilitlenmiş tabi. Tavşanın suyununun suyu olan kız da ona doğru geliyor. Çocuk yeterince yaklaşınca, haydi bakalım ilk sortisini yaparak kıza resmen çullanıyor. Milletin içinde öpücükler havada uçuşuyor. Oradan geçmekte olan biri de "Ya sizin eviniz yok mu?" diyerek duruma tepkisini dile getiriyor. Öpüşkenler de birbirleriyle olan irtibatı kesip o kişiye dönüyorlar ve "Amma da geri kafalısınız. Ne var ki. Gayet doğal." deyip kaldıkları yerden devam ediyorlar.

İnsanın yaşaması için gerekli olan şeylerin hangisi doğal değil ki. Oldu! Eğer olaya böyle at gözlüğüyle bakacaksak, düşünün sokaklardaki manzaraları. Dükkân diplerinde anadan üryan banyo yapıp kese atanları, haceti geldiği anda hayda sokağın ortasına yapıverenleri görmek, sıradan bir hale gelir. Gerisini sayamıyorum bile. Öyle akla eseni yapmak, hiç de doğal bir şey değildir. Ayıptır ayıp.

ŞU SIKI FIKI YAKLAŞIMLAR

Utanmanın sıkılmanın artık demode olduğu bir zamanda bayanların şu sıkı fıkı yaklaşımlara daha çok dikkat etmesi gerekiyor. Eskiden bir hanım bir ortama girince, saygı icabı erkekler ayağa kalkarmış. Şimdiki gibi hemen boynuna atılıp sırayla öpmeye kalkmazlarmış. Peki, şimdi niye böyle? Çünkü artık televizyon bir yandan, asimile olayazan bir çevre diğer yandan, böyle ahlaknış, utanmaymış, sıkılmaymış olayını liğme liğme ediyor.

"Öpülünce n'olucak, pullarımı mı dökülecek?" diyen bayanlar varsa, evet pullarınız dökülür kardeşim. Hem de öyle bir dökülür ki cascavlak kalırsınız. Bence herkes pullarına sahip çıksın. Sahip olduğu ışıltıyı yitiren bir kız, gittikçe matlaşır ve artık fark edilmez olur.

"Ben senin bildiğin kızlardan değilim tamam mı!" diyen kızlar, bütün erkeklerin bildiği kızlardan olmazlar. Bir kız kendine, yani türlü cevherlerle donatılmış hazinesine sahip çıkamıyorsa, "Hayır!" demek, geri kafalılıksa, "Hangi çağdayız ya!" olayına sığınılıyorsa, bu çağda işlenmeyen bir tek hata gösterin. Eğer bu devir güzel bir devirse, ortalıkta dolaşan her akıma uyum sağlamak iyi bir şeyse, ha tabi bir de doğalsa,

dünyaya gelecek olan kız çocuklarının ilerde bir kurt adam ya da vampirle çıkmak istemesine de ses çıkarmamak, hiç yadırgamamak lazım. E ne var? O da onun tercihi canım.

Kısacası, ey kızlar! Kendinizi size maddi manevi zarar verecek, dejenere edecek her tür meretten kollayın. Çünkü ancak değerli olan şey muhafaza edilir. Edilmiyorsa, "Değer nedir?" sorusunu sorun. Cevaplarınızı da yanlış işaretlemeyin. Unutmayın ki, bir doğru en az dört yanlışı götürür.

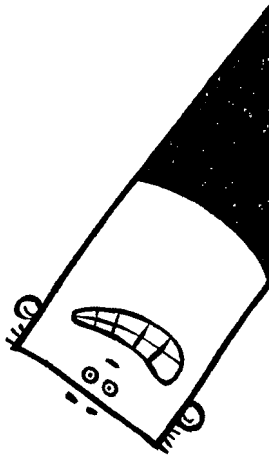

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Banka kuyruğunda beklerken nasıl davranılır?

a- En arkadan başlayarak öne kadar birdirbir diyerek atlanır.

b- Sıra kavgası yapmadan sessizce sıranın gelmesi beklenir.

c- Öndeki kişinin saçları çakmakla tutuşturulur.

d- Meşale yakılarak vezneye çıkılır ve "Bu banka babamın! Hepiniz buradan defolun!" diye bas bas bağırılır.

e- "Bende kuduz var, valla ısırırım." denilip sıradaki insanların kaçmasını sağlanır.

Yolda kazayla düşen birine karşı nasıl davranılır?

a- Ayağından vahşi bir ata bağlanarak "Deeehh!" diye sürükletilir.

b- Yanına giderek, ayağa kalkmasına yardımcı olunur.

c- Düştüğü yer kazılarak, oracığa gömülür.

d- Başında davul çalınıp nasıl düştüğü millete duyurulur.

e- Bütün televizyonlar başına toplanarak, "Düşenin dostu olmaz." konulu bir konferans verilir.

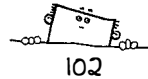

BEKLERSEN BEKLE

- Şey bakar mısınız amca, ben birini soracaktım da.

- Kimi?

- Şöyle yirmi beş yaşlarında, orta boylu birini. Yakasında bir çiçek olacaktı. Siyah pantolon giymiş, siyah saçlı biri.

- Adı da Niyazi mi?

- Aaa evet. Tanıyor musunuz yoksa?

- Evet, o benim. Yalnız şimdi tanınacak halde değilim. Yirmi sene önce burada seninle buluşacaktım. "Buraya gel, yakana da leylak tak. Beş dakika sonra oradayım." dedin bu kadar zaman oldu işte.

- Ya Niyazi sen misin gerçekten yaa. Ay çok özür dileriiim. Yarım saat önce bizim kızlarla enayilikten falan bahsediyorduk. Birden aklıma geldin. Koştum geldim. Çok beklettim di mi?

- Yooo. Tam zamanında geldin. Ben de şimdi ölüyordum. Gelmişken bir zahmet cenazemi de kaldır bari.

Randevu verdiğiniz insanları unutmayın. Çünkü bu karşıdakine verilen değeri gösterir. Denilen saatte söylenen yerde olmamak, muhatabını eşekbaşı yerine koymaktan farksızdır.

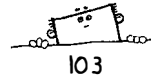

Bekletmemek ne anlama gelir sen söyle. "Seni ağaç etmek, gelecek mi acaba diye meraka düşürmemek, insanlara olan güvenini sarsmamak için tam vaktinde geldim. Söz verdiğim saat için günümü programladım. Çünkü sen böyle davranmama, bu kadar özen göstermeme değersin." Aferin otur. Bekletmek ise, "Valla gelicem dedim ama sonra aklımdan çıktı. Çünkü senden yana aklımda kalıcı hiç bir şey yok. Bekleyip beklememen çok da tın. Bekler bekler gidersin. Ne yani ölelim mi şimdi. Sıkma canını boş ver. Olur böyle şeyler..." demektir.

Artık ona göre hareket edin.

GÜZEL OLACAĞIM DİYE

Zamanlamadan sonra, azami derecede dikkat edilecek bir husus da, randevuya giderken üstümüzün başımızın tertemiz ve çok düzgün olmasıdır. Çünkü bu da karşımızdakinin bakışına değer vermek ve bizimle ilgili düşüncelerini önemsemektir. Yani öyle yakaya bir çiçek takmakla bitmiyor bu işler. Yataktan fırlayıp koşa koşa gelmiş gibi, saç baş darmaduman, af buyurun don paça gitmek, karşınızdakine "Geldim işte geldim. N'apacaksın kıyafeti ya. Ne diyceksen çabuk de. Dönüp uyuycam." demekten farksızdır.

Ya da üst baş kir pas içinde gitmek, hele ki sizi bekleyen kişi gıcır gıcır giyinmişse itici ötesi bir durumdur. Hakkınızda "Şuna bak. İnsan gibi giyinmeye bile gerek duymamış. Bana verdiği değer bu işte. İğrenecekmişim, beğenmeyecekmişim, hiç umurunda mı!" diye düşündürtür.

Bunun dışında, güzel olacağım diye kıyafeti abartıp, Rio Karnavalı'na gider gibi pelerinler, tüyler müyler, el kadar kıyafetlerle de gitmeyin. Mümkünse sizi bir bakışta tanıyabilsin. Yanına varıp "Merhaba, gecik-

medim değil mi?" dediğinizde size, "Bu da kim?!" gibisinden bakmasın.

TAM ZAMANINDA GELDİN

Dikkat edilmesi gereken bir üçüncü nokta ise, yüz kaslarınızı asma moduna ayarlayıp, randevunuza beş karış civarında bir ifadeyle gitmeyin. Kendi kişisel sorunlarınızın acısını randevuya gittiğiniz kişiden çıkarmayın.

"Tam zamanında geldin ya. Çok sağ ol." diyen birine, bilinçaltınızdaki efkârla, tutup da "Öyle işte. Ben de bu kafa varken her yere vaktinde giderim. Zaten beni bekleyen kimse olmadı ki bu zamana kadar!" gibi laflar ederseniz o kişi de neden bahsettiğinizi anlamayıp size tuhaf tuhaf bakar. Keyifler birden kaçar. Kimse sizin suratınızı çekmek zorunda değildir. Bu kadar istemiyorsanız randevu vermezsiniz olur biter.

ÖLDÜĞÜM İÇİN GELEMEDİM

Oldu ki randevunuza gidemeyeceksiniz. Tabi bunlar verdiğiniz sözü tutmaya engel olacak kadar önemli durumlar olmalıdır. "Nasıl desem, nasıl etsem..." diye düşünürken, işin içinden çıkamayıp "Aman boş ver ya. Bekler bekler gider. Sonra uydururum bir şey..." diye hemen kıytırık bir kaçış yolu aramayın.

Buluşacağınız kişiyi ya yola çıkmadan ya da beklemeye başlamadan önce, mutlaka arayın söyleyin. Ha, Allah korusun hastalık olur, kaza olur, ölüm olur, o zaman başka.

"Alo gelemiyorum canım. Çünkü öldüm. Ya nasıl oldu anlamadım. Sana geliyordum bir baktım ölmüşüm." diyemeyeceğinize göre, karşınızdaki de eğer "İnsan gelicem deyince ölür mü ya. Yazıklar olsun. Ben olsam, ölsem giderdim." diyebilecek kadar anlayışsız ve tozutuk biri değilse, sizi anlayacaktır.

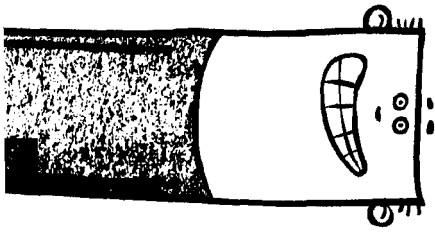

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Bir randevuya geç kalındığında ne yapılır?

a- "Saatler beş saat ileri alınmış. Senin haberin yok muydu?" yalanı yutturulmaya çalışılır.

b- Azar yememek için, buluşulan kişi oradan geçen bir arabanın altına itilir.

c- Üst baş yırtılıp, "Kaza oldu yoksa gecikir miydim?" diye feryat edilir.

d- Özür dileyip, derhal mazeret belirtilir.

e- "Bekletmek sakal gibidir. Beklendikçe daha uzar." diyerek Nihat Doğan taklidi yapılır.

BABANIN OTOBÜSÜ MÜ BU!

Herkesin işine gücüne, evine giderken kullandığı otobüs, taksi, tren, vapur gibi genel taşıt araçları, kaç kişinin babasına aittir? Hiç kişinin. O zaman bunları kullanırken babamızın malı gibi binip inmemek, bu işin ilk şartıdır.

"Aman bunun da kuralı mı olur ya?" Bir şey mi dedin Şemsettin?! "Yok ben ööle... Anlatın siz anlatın, tamam." Böyle konuşup da milletin içine fit sokma tamam mı bir daha.

Tabi ki bunun da bir kuralı hatta kuralları vardır. Veririm paramı, biner giderim demekle bitmez bu olay.

Genel taşıt araçlarından en çok kullanılanı olan otobüsü seçtik diyelim. Otobüsün gelmesini beklerken sergilediğimiz tavırdan tut, basamaklardan yukarı çıkıp, içeri girip oturmaya, hatta ayakta gitmeye kadar hepsi ama hepsi, insanın kaç ayar bir kişilik olduğunu ortaya koyar. Durakta itiş kakış beklemek, kuyruğun önüne zıplayıp, haklı haklı kavga etmek, daha otobüse binmeden tosladığınızın alametidir.

HURRAAA!

Durakta bekliyorsunuz. Aha otobüs de karşıdan göründü. Boynunuzu, parmaklarınızı çıtlatıp "Hadi bakalım iyi olan kazansın." edasıyla hücum emri almış gibi "Hurraaa!" diye koşmaya başlamak, sırada bekleyen herkesin omzuna, kafasına, gözüne çarpmak, oradaki insanların size nazikçe "Sanırım bu bir gergedan." demesine neden olacaktır. Hatta bazen bunu sadece içlerinden geçirmekle kalmazlar, suratınızın ortasına bir tane de geçirebilirler.

Öyleyse ne yapmalı? Kuyruktaki sıranız gelince, sakin tavırlarla, hiç acele etmeden binin. Acele etmemekten kastımız telaş yapmamaktır. Yoksa ağır çekimle binip, diğer insanların arkanızdan, "Hadisene beee!" diye itiklemesine de neden olmayın.

Bindiğiniz zaman da boş koltuk kapıp oturacağım diye insanları itip kakmak, sizi güçlü ve başarılı değil, yediğiniz laflardan dolayı güçsüz ve baş ağrılı biri yapar.

BOZUK YOK MU?

- Bir öğrenci bir talebe. Buyrun.
- Ne bu??!
- Paraa.
- Kardeşim 200 lira bu. Bozuk yok mu?
- Yok. Kimse bozmadı.
- Ama sen benim kafamı bozdun. İn aşşaa!

Ücretinizi muavine tam yol parası halinde takdim edin. Otobüsün hâsılatı kadar bütün paralarla ya da Japon yeni, Kuveyt Dinarı vs. gibi, döviz vermeye kal-

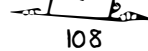

kıp, arkanızdan binenlere Çin Seddi taklidi yaptırmayın. Önceden hazırladığınız bozuk parayı verirseniz, muavin de diğer yolcular da size bozuk atmaz.

Ayrıca öğrenci olmanıza en ufak bir ihtimal olmadığı halde, elinizde çocuklarla ya da saç sakal ağarmış bir kılıkla, "Bir öğrenci lütfen!" diye eksik para vermeyin. "Kaça gidiyosun bey amca? Doksan yediye mi!" derlerse görürsünüz.

BİRAZ EMPATİ

Otobüste, trende, vapurda, hangisinde olursa olsun, orada sizden başka kimse yokmuş gibi oturmayın. Bacaklarınızı birbirine çelip, ayaklarınızı yanınızdakinin üstünü başına sürerek toz içinde bırakmayın. "Ay çok yorgunum." diye hipopotam gibi esneyip, bacaklarınızı koridora uzatmayın. Gelene geçene çelme takmayın.

Genel taşıt araçlarının ön koltuğu her zaman gazilere, yaşlılara, hamile ya da çocuklu hanımlara ve bedensel engelli vatandaşlarımıza aittir. Eğer bu kuralı bile bile, gidip oraya oturuyorsanız, ayakta dikilmek zorunda kalan yaşlı bir insanın bastonunu kafanıza yemeniz, aklınızı belki biraz yerine getirebilir. Sakın öyle yayılıp oturmayın. Biraz empati sahibiyseniz, durumu anlayabilirsiniz. Değilseniz, hayat size mutlaka anlatacaktır.

BUYURUN TEYZECİM, AMCACIM

Otobüste, oturmanızda bir sorun olmayan yerlere oturduysanız, fakat o esnada bir büyüğünüz ayaktaysa, "Ama sakat değil ki..." diye ayakta tutarak sakat-

lanmasını beklemeden, hemen yerinizi veriverin. Bu, tanıyın ya da tanımayın insanlara gösterilmesi gereken genel bir saygı ifadesidir. Özellikle gençlerin, koltukta yapıştırıcı varmış gibi, hiç kıpırdamadan oturması, "Beni şimdi kaldırırlar." diye uyuklama numarası yapması, "Ayaktaki büyükleri görmeyeyim, yerimden olurum." diye durmadan pencereden dışarısını dikizlemesi fena halde ayıp olur.

Bir gün o ayakta bekleyen yaşlı insanlarla yer değişeceğinizi unutmadan saygıyı ve merhameti hatırlayıp "Buyurun teyzecim, amcacım..." diyerek hemen ayağa zıplayın. Zıplayın ki yaşlanınca dizleriniz titreye titreye otobüslerde ayakta gitmek zorunda kalmayın.

Yine otobüse binmekte zorlanan insanlara "Şuna bak yürüyecek halde değil, bir de otobüse binmeye kalkmış." gibisinden "Kaçıl bakim!" diyerek yanından gelip geçmeyin. Tabi "Yardım edeceğim." diye kolunu bacağını çıkarıp, cebini falan da yoklamamak, daha makbule geçer.

YANINIZ BOŞ MU?

Diyelim kalabalık bir otobüstesiniz. Oturanlar oturmuş ve diğer insanlar tıklım tıkış ayakta. Ama sizin yanınızdaki koltuk öylece boş duruyor. Çünkü ilerden binecek arkadaşınız ayakta gitmesin diye, orayı onun için tutmuşsunuz. Olmaz. Onca insan ayakta dururken siz, "Bana bu otobüsü babam aldı." der gibi keyfinize göre yer ayıramazsınız. Arkadaşınız gelecek, yol boyunca yan yana laklak edeceksiniz diye, ayakta duran onca insanı görmezden gelemezsiniz.

"Yanınız boş mu?" diyene, "Hayır dolu." derseniz bu, "Görmüyor musun. Burada tavşanım Hary oturuyor." demenizle aynı şey olacağı için, herkes hakkınızda "Azcık şizofren galiba..." diye düşünür. Direkt

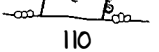

"Oturabilir miyim?" diyene de, "Sahibi var." demek, büyük bir görgüsüzlüktür. O kişinin "Ha öyle mi, tamam. O zaman, ben seve seve ayakta giderim." demesini beklemeyin. O koltukta oturmaya, o an o otobüste bulunan kişilerin, henüz otobüste bile olmayan birinden daha çok hak sahibi olduğunu unutmayın.

NAKLEN YAYIN OTOBÜSÜ

Görgü kurallarına göre, eğer yanınızda bir bayan ya da yaşlı biriyle otobüse bindiyseniz, pencere kenarı, yani iyi olan kısım her zaman yanınızdakine aittir. Yani "Banane işte, ben oturcam." diye iteleyip, burnunuzu cama yapıştırmayın.

Okul çıkışlarında arkadaş grubunuzla beraber binmişseniz, ortamı maç ya da seçim otobüsüne benzetmeyin. Yüksek sesle gülüp, "Ooolum n'oldu biliyon muuu? Hani o kız varya bugün bi kıyafet giymiş, nası biliyon muuuu?" ya da "Kızıım, okulda bi çocuk var, saçlar aaaynı Tarkan. Geberdim yaaa." diye özel muhabbetlerinizi millete naklen yayın yapmayın.

Çığlıklar atarak gülüp, arkadaşlarınıza el şakasıyla sataşmayın.

BUYURUN PLAKETİNİZ

Otobüste birine yer vermek için ayağa kalktığınızda "Al zıkkımın köküne otur. Zaten bu dünyada bir rahat yok bana!" gibi bir havayla, "Geç otur!" demeyin. Gönüllü bir şekilde kalkıp, gayet sevecen bir ses tonuyla "Buyurun, oturun." deyin. İnsanları çivi üzerinde oturtmayın.

Ya da yer verdiğiniz kişinin tepesinde dikilip, "İşin yoksa ayakta git." gibisinden oflayıp puflamayın.

Çünkü bu "Yerimi sana vermeseydim, şimdi orada ben oturuyor olacaktım. Al işte belim koptu." demek gibi olur. Ayrıca gözünün içine bakıp, "Hadi bana çok iyi bir insansın de. Hani teşekkürüm..." sinyalleri yollamayın. Zaten yapmanız gerekeni yaptığınız için, öyle plaketler, madalyalar, çelenkler beklemeyin. İyilik edebilmek, başlı başına bir mükâfattır.

Yaşlı beylerin ve özellikle yaşlı hanımların da, "Otobüste yer vermezlerse oturuveririm." diye evden portatif minik taburelerden getirip koridorun tam ortasına koyarak, "Amanın dizlerim kopmuş." diye oturması, otobüse binenlerin ilerlemesine engel olacağı gibi, gelenin geçenin de kendisine çarpmasına neden olur. Büyükler de buna dikkat etse iyi olur.

Bu yer verme meselesinden bu kadar ısrarla bahsetmemizin nedeni, papağanlıktan değil. Başkalarının rahatını kendi rahatınıza tercih etmeniz açısından önemlinin de önemlisi bir durum arz ettiği içindir. Bakın, keman eşliğinde Adile Naşit ile Münir Özkul yanak yanağa size bakıp, gözleri gururla dolu gülümsüyorlar. Ne güzel değil mi? İşte bu yer verme işi, başkalarını kendinizden daha çok düşünebildiğiniz anlamına gelir. Şimdi yazdığımız cümle ise, yer vermek meselesinin burada sona erdiği anlamına gelir.

KOLTUK SEVDASI

Kucağında bebek olan kadınlara da, "Banane be, ben de yorgunum. Bana mı sordun doğururken!" diye bacak bacak üstüne atıp, koltuğa iyice yerleşmemek, hemen yer vermek lazımdır. Oturduğunuz yerden bir daha asla kalkmamanız, orada evlenip, anne baba olup, yaşlanıp ölmeniz gerekiyormuş gibi koltuk sevdasına düşmeyin. Kalkın yer verin. Korkmayın, pullarınız dökülmez.

SAPIIIKK!

- Hey ne yapıyorsun??!!

- Ben iiyim sağ olun. Siz n'abıyosunuz?

- Kardeşim anlamamazlıktan gelme. İki saattir ne olup bittiğinin farkındayım ben.

- N'ooluyo ki?

- Utanmadan bir de soruyor. Sen şimdi beni açık açık "Sapıık!" diye bağırtıp, seni bütün otobüse rezil etmemi mi istiyorsun?

- Ne sapıı yiaa.

- Bilmiyorum artık ne sapığı. Onu sen biliyorsun.

- Ama ayıp oluyo apla.

- Ha sen yap yapacağını ayıp olmasın, ben bir şey deyince mi ayıp oluyor?

- Otobüs zaten üst üste. Kimse bir şey demiyo sen mi rahatsız oldun baaayan?

- Üst üste diye, sarmaş dolaş gitmeyeceğiz her halde.

- O kadar raaatsız olduysanız sen de taksiye bin. Hey Allah'ım yiaa!

- Ayyiii!! E yuh artık yuhh. Hala n'apıyo yaa. Kardeşim sen biraz ileri gider misin şöyle bakiym...

- Daha nasıl ileri(!) gideyim apla!

Özellikle sıkış tıkış otobüslerde, ahlaki zaafı olan insanlar tarafından her fırsatta yapıla gelen af buyurun, taciz olaylarından korunmak için, çevrenizdekilerin fazla dibine sokulmadan, kendinizi kollayarak durun. Her an tetikte olup, kazayla değene de pata küte girişmeyin. Önce durumu anlayın, sonra girişin.

Olur ya çirkin bir harekete maruz kaldınız, "Bana bak banaaa! Ben senin bildiğin kızlardan değilim

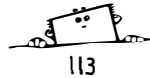

taam mı!" diye avaz avaz bağırmayın. Usulünce uyarıp, ikaz edin. Gerekirse yetkili mercilere şikâyet edin. Çığlıklar atarak ağlayıp yerlere düşmeyin. Ama "Eyvah bana ilişildiğini kimse anlamasın. Rezil olmiim." diye de sus pus durup, tacizde bulunan Coşkun arkadaşın yaptığını yanına kâr bırakmayın.

Ayrıca erkekseniz, yanına oturduğunuz bayanların yanında, dünyaya en son gelen kısım olan bacaklarınızı açarak yayılmayın. O bayanı da zorda bırakıp, "Kalk benim ağzımı burnumu dağıt. Yaydığım o koca bacaklarımı da kır!" olayına teşvik etmeyin.

BANA BAK BANAAA!

Eskiden kadınlar otobüse binmeden önce, böyle tiplere karşı kendilerini korumak için, yanlarına iğne alırlarmış. Kötü niyetlisine denk gelirlerse cart diye batırıp, taarruzu geri püskürtmek için.

Buradan yola çıkarak, bu gibi durumlara maruz kalındığında kendi imkânlarımızla başka neler yapılabiliiir bir düşünelim.

Mesela sivri yerleri dışa gelecek şekilde bir sürü iğne saplanmış bir çantayı, yanda oturmakta olan Coşkun arkadaşla aranıza koyabilirsiniz. Kıpraştığı anda kevgire dönsün.

Ya da şu Özgürlük Heykeli'nin kafasında olan dikenli şeyden bütün bedene taktırıp, değil yanınıza oturmaya kalkmak, amanın bu kadına yanaşılmaz korkusu salıp, uzaktan baktığında bile gözlerine batırılabilir.

Veya üzerinde "sapık" yazılı, şu seçimlerde kullanılan, çatlasan da patlasan da çıkmaz mürekkeple boyalı bir kaşe yaptırıp, dizini mizini değdirmeye kalkanın, tam alnının ortasına şakkk! diye basılabilir.

Başka, başka ne olabilir? Hah, bir enjektöre müshil doldurularak, tam teşebbüse geçeceği bir anda cırt diye kaba etine enjekte edilerek, otobüsün içinde cırcır edilip, zıp zıp zıplaması, hatta tutamayıp oracıkta kaçırması sağlanarak, kendini cümle âleme rezil etmesine izin verilebilir. Hah bu güzel oldu.

BELEŞ GASTE

Eğer toplu taşıma araçlarında gazete okuyorsanız, çarşaf gibi açıp, sonuna kadar gererek yanınızdakini fitil etmeyin. Tek kişilik gazete okumasını bilin.

Diğer taraftan, ardına kadar açtılar diye de kafanızı arkadan öne doğru ördek gibi uzatıp, başkasının gazetesini okumaya kalkmayın. Zaten çok ucuz. Gidin kendinize bir tane alın. "İlla da okuyacağım, çok zevkli." diyorsanız, bari uzaktan harfleri seçmeye çalışarak "Bugün kii ka-bii-nee toop-laan-tıı-sıın daaa aaa-lıınaaan kararlaraaa göööreee..." gibi yüksek sesle heceleyerek okumaya kalkmayın.

Ya da elinizi uzatıp, "Kardeş be, şu spor sayfasını okumuyosun. Ver de ben okiym." demeyin. Tamam, okumak güzel bir şey ama, okuyacağım diye de başkasının canına okumayın.

AMAN DÜŞMEYEYİM

Otobüste oturacak yer bulamayıp, ayakta gidiyorsanız sıkı tutunun. Ani fren yapıldığında eyvah düşüyorum diye camları tırnaklarınızla çize çize ayakta kalmaya çalışmayın. Elinizi aniden salıp hobarak! diye milletin üstüne çullanmayın. Yüzükoyun yerlere yuvarlanmayın. Hızınızı alamayıp koridorda koşmayın.

"Aman düşmeyeyim, tutunayım." derken de, milletin omzunu, kolunu bacağını tutup, boynuna sarılmayın. Tavan bölgesinde bulunan ve tutunmanız için yapılmış askılara tutunun. Yalnız tutunurken de dirseğinizi yanınızdaki insanların gözüne gözüne sokmayın.

ŞUNU TUTAR MISINIZ?

Yanınızdaki boş yere küçük çocuğunuzu oturtup, koca koca insanların ayakta durmasını izlemeyin. Çocuğunuz böyle uygunsuz ve saygısız davranışlarla büyüdükçe, görgüsü de gittikçe küçülecektir.

Yanınızda çantanız ya da ağır poşetler varsa, oturduğunuz yerin yanına yığmak, orada bulunan insanlara bir poşet kadar değer vermediğinizin işaretidir.

Kimseyi rahatsız etmeyecek şekilde ya yere koyun ya da kucağınızda tutun. "Şunu tutar mısınız? Siz boşsunuz." diye yanınızdakinin üstüne yüklemeyin.

Eliniz dolu olduğu halde ayaktaysanız, gelene geçene engel olacak biçimde durmayın. Elinde poşeti olan insanların poşetlerine "Bakiym ne almış. Tereyağ, süzme yoğurt, cımbız..." diye bakmayın. İlla da yapacaksanız, bari çaktırmadan yapın.

BAK ŞİMDİ ŞAZİMENT ABLA

Yine toplu taşıma araçlarında tanıdıklarınızla konuşuyorsanız, "Bak şimdi Şaziment Abla..." diye bas bas adını söyleyip, kendisini tüm yolcularla tanıştırmayın.

Ayrıca üçüncü şahıslar hakkında özellikle isim vererek dedikodu yapmayın. Dünya küçük. Olur ya,

bahsettiğiniz kişiyi tanıyan biri çıkar, "Demek ööle haaa. Sölüceem..." diye gidip kendisine yetiştirirse, o da tutup "Ne zararı mı gördün kız!" diye kapınıza dikilirse, "Çenem kuruyaydı da demeyeydim." diyerek, dünyaya geldiğinize geleceğinize pişman olmayın.

PARÇA PİNCİK

Bilet kullanıyorsanız elinizde evirip çevirip, uçak, kayık gibi şeyler yaparak, bileti eski Mısırlılardan kalma papirüslere döndürmeyin. Parça pincik olmuş bir bileti muavine uzatmak, haliyle kabul görmeyince, "Buldun da bunama!" diye bağrınıp kavga çıkartmak, büyük bir görgüsüzlük sayılır.

Bir de otobüste birine bir şey anlatmanız gerekiyorsa, yüzünüzü ona dönüp laf anlatmamak en doğrusu olur. Zaten birbirine çok yakın durulması mecburi olan yerlerde, bir de insanın burnunun dibine girerek konuşmanın, icabında tükürük sıçratıp surat yıkamanın, bir çeşit Çin işkencesi olduğunu unutmayın.

Yüzünüzü oturduğunuz yöne doğru çevirip sakin bir ses tonuyla anlatın. Ve mümkünse fazla uzatmadan susun.

AY BANA BİR ŞEYLER OLUYOR!

Otobüste afakanlar basıp, terlediğinizde, "Ay bana bir şeyler oluyooor!" diye, diğer yolculara sormadan pencerenin koluna yapışıp çekeleye çekeleye açmaya kalmayın. Oradaki herkes pencerenin açılmasını istemeyebilir. Hasta olan varsa, dokunabilir. "Açabilir miyim?" diye mutlaka izin isteyin. Tüm otobüs koro

halinde "Hayır" derse de, boğulmak üzere değilseniz oturun aşağı. Eğer açmanızda bir mahsur yoksa pencereyi çekelerken, yanınızdakinin boynunu kırmamaya özen gösterin. "Ay bu sıkışmış." diye debelenirken yanınızda oturanın kafasını gözünü yarmayın.

MANİTA YAPMIŞSIN

Toplu taşıma araçlarında tanıdığınız bir bayanı tanımadığınız bir erkekle ya da erkek arkadaşınızı tanımadığınız bir bayanla görürseniz, milleti yara yara yanlarına gidip "Aaa n'aber kanka. Manita yapmışsın. Seni seniii..." gibi abidik gubidik davranışlarda bulunmayın. Yanına gitmeseniz de uzaktan gözünüzü dikip bakmayın. "Vay utanmazlar vay. Başımıza taş yağacak taş!" gibi şeyler mırıldanmayın. Uzaktan göz göze gelirseniz başınızla selam verin. Zaten otobüs denen yer şuncacık bir mekândır ve siz onu gördüyseniz mutlaka o da sizi görmüştür. Fark edilmek isterse zaten bunu belli eder. Etmiyorsa, etmek istemiyor demektir. Bu gibi durumlarda yapılacak en uygun davranış görmemezlikten gelmektir. Tabi bunu yaparken de ıslık çalmamak gerekir.

HERKES BANA BAYILSIN

Temiz ve bakımlı olmak, özellikle toplu taşıma araçlarında kesinlikle şart olan bir şeydir. Fakat bunu abartıp, bir elinizde ayna bir elinizde cımbız "Umurumda mı otobüs!" der gibi kaş almaya, makyaj yapmaya, deodorantı çıkarıp fıs fıs sıkmaya kalkmak da doğru olmaz. Saç taramak, tırnak kesmek, gargara yapmak falan da artık işin iyice suyunu çıkardığınızın alameti olur. Hele hele rujunuzu çıkarıp boyanmaya hiç kalkmayın. Otobüs o an bir fren yaparsa dudağınız

hariç her tarafınızı boyarsınız. "Bari gözümü boyayım da, herkes bana bayılsın." diye kalem çekmeye falan kalkarken yine ani bir frenle, görür vaziyette bindiğiniz otobüsten, siyah gözlükler ve değnekle inmek zorunda kalmayın. Çirkinleştiğinizi falan düşünüyorsanız, elinizle şöyle hafifçe saçınızı ve beraberinde moralinizi düzeltebilirsiniz. O kadardan bir şey olmaz.

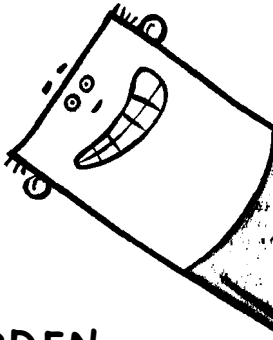

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Otobüste ayakta duran hamile bir bayana nasıl davranılır?

a- "Burada ne var yenge?" diye karnı dürtülür.

b- "Ben kalkınca siz oturun tamam mı? Son durakta inicem, az kaldı zaten." denilir.

c- Bacak bacak üstüne atılıp, ayakta duran hamile bayana "Şimdi bakın hanfendi, gelişmiş ülkelerde..." diye nüfus planlamasıyla ilgili konferans verilir.

d- Derhal kalkıp yer verilir.

e- "Yani sırf bana acısınlar da otobüste yer versinler diye hamile kalınır mı ya..." diye mırıldanıp saçmalanır.

PASTANE DE, MASTANE DE...

Toplu halde oturulup kalkılan bu tip sosyal ortamlarda, üzerinize sahne ışığı dikilmiş, herkesin gözü sizdeymiş gibi, hareketlerinize dikkat etmeniz çok da abartılmış bir tavır olmaz. Çünkü buralar ne otobüse benzer, ne sokağa. Yemek, içmek, oturmak, kalkmak, konuşmak gibi birçok etkinliğin aynı anda yapıldığı bu yerlerde, tüm bu etkinliklerin görgü kuralları da sizinle beraber orada bulunmaktadır. Uyguladınız uyguladınız. Uygulamadınız Teksas'ta bara girip içecekleri yerlere döken, kavga çıkartan kanun kaçağı bir kovboy muamelesi görmeniz kaçınılmazdır. Hele hele yanınızda kız arkadaşınız ya da eşiniz varsa iş, "Beni rezil ettin!" diye sizi terk etmesine kadar varabilir.

MÜTHİŞ ZARİF BİR HAREKET

Bir restorana ya da pastaneye yanınızda bir beyle giriyorsanız, adam arabayı park ederken, siz tek başınıza içeri dalmayın. Azıcık bekleyin, patlamayın. İçeride para dağıtmıyorlar.

Beyler de içeri girdikten sonra, beraber geldikleri bayanın üzerindeki mantoyu ya da dış kıyafet olarak her ne giymişse onu çıkarmasına yardımcı olmalıdırlar. Bu hareket, "Sen şimdi bana bir mantoyu tek başına çıkaramıyorsun mu demek istedin yane?!" gibi üfürükten şeylere alınganlık yapmayan bir kadın için müthiş zarif bir hareket olarak değerlendirilecektir. Tabi "Çıkarmana yardım edicem." diyerek de işi abartıp kadıncağızı orada, af buyurun don gömlek bırakmayın.

OTURSANA KIZ, NE DİKİLİYON!

Bu tip yerlerde, beyler hanımların her zaman bir adım önünden yürümelidir. Sebebine gelince, uygun olan masayı saptayıp, yanındaki bayanı oturtmak her zaman erkeklere düşen bir vazifedir. Ama "Boş masa bulacağım." deyip de kadını arkanızda bırakarak basıp gitmeyin. Mekânın ortasında tek başına "Ay kayboldum galiba." gibi bakınır halde bırakmayın.

Yer bulunca, uzaktan elinizle gel edip "Heeey koşşsanaa burası boooş!" diye bağırmayın.

Masaya geldiğinizde yanınızdaki bayan oturmadan küttedenek oturmak ve ayakta duran bayana "Otursana kız, ne dikiliyon?" der gibi bakmak, centilmen bir erkeğe hiç mi hiç yakışmayacak bir harekettir.

Centilmen bir erkeğe yakışansa, yanındaki bayanın oturacağı sandalyeyi usulca çekip önce onun oturmasına yardım etmektir.

Ayrıca yanınızdaki hanımı masanın en güzel tarafına oturtmanız, kendiniz başköşeye geçip kadıncağızı ayakaltına atmamanız, ille de yanına oturmak istiyorsanız onu sağ tarafınıza almanız görgü kurallarına

müthiş uygun davranışlardır. Ve eğer karşısına oturduysanız, gözünüzü dikip lokmalarını sakın saymayın. Bırakın yemeğini yesin.

ŞAPKAM NASIL?

Gerçi artık fazla şapka takan yok ama eğer varsa, böyle genel ortamlarda başınızdaki şapka çıkacak beyler!

"O kadar para saydım. Yatarken bile çıkarmıyorum." falan dememelisiniz. Ha takarsanız ne olur. Bir şey olmaz. Ama görgü kurallarına aykırı bir davranış olduğu için, eğer bu işin görgüsünü bilen birine denk gelirseniz sizi ayıplar. "Bizim zamanımızda bir bayanın yanında şapka takılacaktı ha! Adam çarpılırdı be. Nerde şimdi o eski saygılar değil mi hemşiiire..." gibisinden, bir şapka için bir araba laf yemeyin.

Yalnız bayanlar için bu işte de şöyle bir kıyak söz konusudur. Şapka, hatun kişiler için bir çeşit aksesuar olduğundan, başa takmak süslenme ve püslenme sayıldığı için çıkarılmamasında yadırganacak bir neden yoktur.

Tabi "Nasılsa bana yasak yok." diye de kamyon tekeri kadar şapkalar takarak işi abartıp, yürüyen şapka haline gelmesek daha iyi olur. Çünkü bu tip şeyler, kişiyi sonradan görme sınıfına dâhil edebilir.

BAŞKA ENAYİ BULUN

Karnınız acıktı ve "Dur şurada bir şeyler yiyeyim." diye bir lokantaya ya da pastaneye girdiniz. İçerde tam bir "Ooo duyan gelmiş, duyan gelmiş..." olayı var. Tek bir boş masa bile yok. Ama bazıları tek oturuyor. İşte böyle bir masa kıtlığı durumunda tek oturan kişilerden izin isteyerek masalarına oturabilirsiniz.

Tabi "İzniniz var mı?" diye sorup daha cevap mevap almadan teşekkür edip pat diye oturulmaz. Cevabı bekleyip öyle oturmak ya da oturmamak icap eder.

Eğer boş yer olmadığı için başkalarının masasına oturmuşsanız, boş masa gördüğünüz anda teşekkür ederek kalkıp derhal oraya geçin. Sanki oraya onlarla oturup muhabbete gelmişsiniz gibi, "E daha daha ne var ne yok?" diye yatıya kalmayın.

Eğer çekinip izin isteyemediyseniz, oradaki garsonların "Gel abi!" diyerek altınıza bir sandalye çekip sizi ortalık yere oturtması, herkes size sünnet çocuğu gibi bakacağı için, kendinizi "masa bulamayan kişi örneği" gibi sergilenmiş hissetmenize neden olur. Bu gibi durumlarda, garsonlardan böyle bir teklif gelirse, "Yok, teşekkür ederim. Başka enayi bulun. Masa boşalınca gelirim." deyip orayı nazikçe terk edin.

SU KAÇA?

Bir pastaneye ya da lokantaya gittiğinizde kesenize uygun bir yere gitmeniz çok daha uygun olur. Eğer böyle yapmazsanız hiç olmazsa, garson gelip "Ne alırsınız?" diye sorduğunda "Su kaça?" diye sormak zorunda kalmazsınız.

Ayrıca mönüye bir saat baktıktan sonra, ayakta sizi bekleyen garsona dönüp, "Bir ayran alayım ben." demeyin. Bunu da sanki "Donat şu masayı!" der gibi bir tavırla söylemeyin.

O an için yeterli paranız yoksa yemeğe götürdüğünüz eşiniz ya da kız arkadaşınızı, sadece salata yemeye mahkûm etmeyin. Kız "Istakoz yiycem ben." derse, "Ya n'apıcaksın o hayvanı ya. Buranın hıyar salatası çok güzel." gibi dayatmalarda bulunmayın. Onca lüks bir yerde en sonunda kıza peynir ekmek yedirip çıkarmayın. "Paramız yok kardeşim. Babanın evinde ısta-

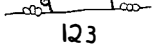

koz mu vardı. Ye işte salatanı. Getirdiğime getirceeme pişman etme!" diye çemkirirseniz, o kadının gözünden öyle hızlı düşersiniz ki, parçanız bile kalmaz. Ya götürmeyin ya da memnun edin.

Hesabı öderken de "Fiş almazsak kaça olur?" ya da "Ama ben o kolanın yarısını içmedim ki. Çorbamdan da iki kaşık kaldı. Lütfen bunları hesaptan düşün." gibi laflarla yanınızdaki hanımı yerin dibine sokmayın.

Arkadaşlarınızla beraber gittiğinizde ise, ucuza gelsin diye "Hey garson bir kola elli pipet, bir poğaça otuz çatal" gibi siparişler vermeyin. Bu da, hiç mi hiç uygun olmaz. Unutmayın! Oradaki her şey parayla satılır. Ayağınızı yorganınıza göre uzatın. Sonra lokantanın mutfağında bulaşıkları yıkamayın.

HADİ SEN EVE GİT

Masada çift olarak oturuyorsanız, o esnada orada bulunan bir arkadaşınızı gördüyseniz, "Oo n'aber Hayri. Buyur gel gel otur." deyip masanıza davet ederek, muhabbete girerseniz, bu durum, yanınızdaki kişiye, "Ya ben arkadaş gelene kadar seninle oyalandım. Hadi sen eve git. Çok sağ ol." demenin başka bir çeşidi olur. Yemeğe kiminle gittiyseniz, ilgi odağınız mutlaka o kişi olsun.

ARKANDAN AĞLAR

Ve hanımlar... Birlikte yemeye gittiğiniz eşinize ya da erkek arkadaşınıza lütfen annesi gibi davranmaya kalkıp, elerinizle servis falan yapmayın. Çatalı salataya batırıp "Geliyo geliyoo geliyooo!" şeklinde, karşınızda az önce gazı çıkarılmış bir bebek varmış gibi davranmayın.

Kravatına dökülmüş sosu, yerinizden fırlayıp "Du ben iki dakkacıkta temizlerim şimdi." diye ortalığı

çamaşırhaneye çevirmeyin. Yemeğin ortasında onu, "Atlet giydin mi sen? Üşümeyesin." gibi lüzumsuz ilgilere boğmayın. İşi, kalkıp kese atmaya kadar vardırmayın. Orada sizinle nezaket icabı ilgilenmesi gereken kişi erkektir. Lütfen görgü kurallarını görmezden gelmeyin.

ÇOK ARADIN MI BURAYI?

Yanınızdaki hanımın bardağı boşaldıysa, sadece kendi bardağınıza su doldurup, az önce çölde bulunmuşsunuz gibi lakır lakır içmeyin. Önce o hanımın bardağındaki boşluğu fark edin.

Tabağınızdaki yemeği bitirip, kızınkine de "Şey, sen onu yiycek misin?" diye sulanmaya kalkmayın.

Bir de garsonlara nazik davranın. "Hey baksana! Evet evet sen, kepçe kulaklı. Bize iki çorba getir. Ama soğursa kafandan aşşaa dökerim." gibi sipariş girizgâhları yaparsanız, unutmayın, o garson sadece orada garsondur, dışarıda değildir. Mesaisi bittiğinde sizi çıkışta bekleyip, o lafları size tek tek yedirebilir. Her şeyi hesaba katmak lazım.

Hanımlar da, bir beyle beraber gittikleri lokantayı beğenmemişlerse, hemen burun kıvırıp, "Burası ne ya. Çok aradın mı burayı?" gibi şeyler demesinler. Nezaket icabı, "Değişik bir yer. Farklı!" gibi yoruma açık cümleler kurarak, hiç olmazsa karşılarındakini mahcup etmemeye özen göstersinler.

ÇIN ÇIN ÇIN

Masaya oturdunuz. Ne tuzluk var, ne biberlik ne de peçetelik. Yan masaları gözlerinizle tarayıp aniden

kalkarak başkasının masasına gidip, "Sizin mi kardeşim. Buranın bunlar. Alırım alırım, hayret bir şey!" der gibi hiçbir şey demeden alıp masanıza götürmeyin.

Ayrıca yemeğiniz bitince "Ay o kadar yedik içtik. Bari tabakları topliiim ayıp olmasın." duygusuyla sofrayı toplamaya kalkmayın. Unutmayın evinizde ya da misafirlikte değilsiniz. Orası bir lokantadır ve bu da garsonun işidir.

Bir şey isteyeceğiniz zaman da, "Ay bir filmde görmüştüm çok hoşuma gitmişti. Pek Avrupaiydi." gibi havalarla tabağa ya da bardağa çatalla vurmaksa özentilikte bir duayen olduğunuzun kanıtıdır.

ÇÜÜÜŞ!

Hesabı masanıza getirdiklerinde, eğer şişirilmiş bulduysanız "Çüüüş! Bu ne lan!" gibi argo ifadeler kullanıp aşırılıklar yapmayın. Şef garsonu ya da müdürü çağırıp, "Beyefendi bir yanlışlık olabilir mi acaba? Bir daha kontrol edebilir misiniz?" falan deyin.

Hesabı uzun uzun inceleyip, hesap makinenizi çıkartarak, "Komşudan gittik bir aldık." gibi enikonu hesap etmeye kalkmayın. Parayı, getirilen adisyon defterinin arasına fazla da göstermeden yerleştirip bırakın.

Az önce caminin önünde mendil açmışsınız gibi, cebinizdeki bütün bozuk paralara kadar masanın üstüne yığmayın.

YEDİNİZ İÇTİNİZ, AFİYET OLSUN

Gurup halinde yemeğe çıkmışsanız, ayrılmayacağız diye on tane masayı birleştirip, "Adalardan bir yar

geliiir bizlere, haydi eller havaya şak şak şak..." olayına girmeye kalkmak, etraftaki insanları yok saymaktır. Böyle genel yerlerde özel eğlenceler olmaz.

Yemek sonunda da "Vay hesabı ben ödeyeceğim, yoksa ölümü öp, hayır efendim hayatta olmaz ben ödeyeceğim." gibi mücadeleye girip, ortalık yerde birbirinizin ölüsünü öpmeye de kalkışmayın. İşi inada döküp "Ödeyeceğim de, ödeyeceğim..." diye diretmenize hiç mi hiç gerek yoktur. Eğer gelen hesabı hakikaten paylaşmak istiyorsanız, tabi bir samimiyetiniz de varsa, ya bir dahakine erken davranırsınız ya da oradan çıkışta başka bir yere gidecekseniz, oradaki hesabı da siz öderseniz, sorun kalmaz.

Yediniz içtiniz. Afiyet olsun. Artık çıkıyorsunuz. Önden tay gibi atlayıp kapıya hücum etmeyin. Bayanlara mutlaka yol verin. İkiniz de kapıya sıkışıp, birden fırlayarak yolun ortasına kapaklanmayın. Gittiğiniz yerlerde, tekrar gitmeye yüzünüz kalacak şekilde davranın. Adamın asabını bozmayın.

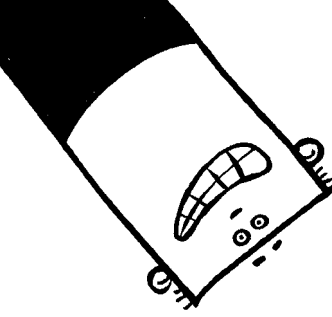

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Bir restoranda hesap fazla kabarık gelince ne yapılır?

a- Hemen Amerika aranıp, "Bu lokantada nükleer bomba çalışmaları yapılıyor." diye ihbar edilip, Amerika'nın orayı işgal etmesi sağlanır.

b- "Zaten bütün yemeklerde tahta kurusu vardı!" diye avaz avaz bağırılır.

c- Masa örtüsünü kafaya bağlayarak "Ben senin annenim yavrum. Benden de para mı alacaksın, aşk olsun." diye anne taklidi yapılır.

d- Hesabın niye bu kadar kabarık olduğu, sakin bir dille sorulup yetkili birinden yardım alınır.

e- Masanın altına girilip "Bu bir rüya, bu bir rüya..." diye uyanmayı umarak olayın geçmesi beklenir.

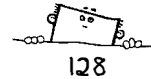

SOSYAL ETKİNLİKLERDE...

Tek olarak ya da arkadaş grubuyla, eğlenmek maksadıyla gidilen sinema, konser, konferans gibi ortamlarda uygun davranışlar sergilemek için de, uyulması gerek bir takım kurallar vardır. Peki, uyulmadı diyelim. Uyulmayınca herkes birbirine uyar ve ortalık panayır yerine döner. Gevşedikçe gevşenir, cıvıdıkça cıvınır, dolayısıyla her şey sulanır ve sonunda da hır çıkar.

Bu gibi yerlerin en önemlisinden en sıradanına kadar olanında, oturup kalkmasını bilmek, sizin ve başkalarının oradan mutlu ve mesut ayrılmasına neden olur.

ŞIKIR MIKIR

Kalabalık bir yere gidiyorsunuz. Neresi olsun? Hadi bir yardım balosu falan olsun. Herkes en ağır, oturaklı ve ortama en uygun kıyafetlerini giymiş. Siz birden kapıda beliriyorsunuz. Kolu sökük ceket, altınızda af buyurun, beyaz bir paçalı don, ayağınızda ayı tavşanlı terliklerle... Oradaki herkesin size bakıp "Aa animasyon da var galiba. Para toplamak için iyi bir fikir.

Palyaço tutmuşlar baksanıza." demesi ve el şaklatmaya başlaması hiç de abes olmaz. Ve siz daha adımınızı atmadan, gerisin geriye döner gidersiniz. Velhasıl kelam böyle yerlere giderken mutlaka ortama uyacak, en azından sırıtmayacak kıyafetler giyin. Evinizde isterseniz kanguru kostümüyle dolaşın ama buralarda böyle olmaz. Seçtiğiniz kıyafet ayrıca sizin orada bulunan insanlara gösterdiğiniz saygının ifadesi olacağı için, şıkır mıkır giyinmiş insanların içine affedersiniz don paça gelmek bilmiyoruz, ne anlama gelir.

ÇATIR ÇUTUR

Sinemadasınız. Herkes gözünü beyaz perdeye dikmiş, pür dikkat seyrediyor. Filmin tam ortasında ve de en heyecanlı yerinde salona dalıp, karanlıkta milletin kafasını gözünü tuta tuta, elinizdeki mısırı döke saça yer bulmaya kalkmak "N'olur bana ağzınıza geleni söyleyin." diye yalvarmaktan farksız bir davranıştır.

Millet oraya film izlemeye gelmiş. Parasıyla sizi mi izleyecek canım.

Sinemada mısır yemek adetten sayıldığı için gittiniz mısır aldınız. Yerinize oturdunuz ve sanki oraya sırf mısır yemeğe gelmişsiniz, hayatınızı mısır yemeğe adamışsınız gibi çatır çutur mısıra giriştiniz. Lütfen mümkünse kendinize kadar ses çıkartın. Oradaki insanlar da sizin yüzünüzden yediğiniz mısırın sesini kulaklarıyla yemek zorunda kalmasınlar.

- Çatt!
- Kim attı onu??!!
- Çatt çatt!!
- Aaa ama başlıycam şimdi ama haaa!

Mısırın yeneceği yer şüphesiz ki ağızdır. İnsanların kafasına yedirmeye kalkmayın. "Şaka yapacağım acayip eğleneceğim." diye karanlıkta millete mısır falan fırlatmayın.

Bu her ne kadar eğlenceli bir şey olsa da yapılmaması gereken bir harekettir. Aynı şeyin kendinize yapıldığını düşünürseniz, karşınızdakinin ne hissedeceğini kestirebilirsiniz.

EŞEK KONUŞUR MU HİÇ?

Sinemada kendinizi, izlediğiniz filmin heyecanına kaptırıp, "Vurr vurr! Ahh kaçtı işte. Rahat bırak o kadını bee!" gibi laflar edip oturduğunuz yerden deli gibi film çevirmeyin.

Filmdeki her sahneyi gerçekmiş gibi yaşamaya kalkarsanız, çıkışta "Alo! İçerde bir deli var. Çabuk yetişin!" diye çağırılmış bir ambulansı sizi beklerken bulursunuz. Sakince izleyin. Hop oturup hop kalkmayın. Millet sizi değil, filmi izlemeye geldi. Sürekli yorum yaparak insanların dikkatini dağıtmayın.

Bir çizgi film izlerken, konuşan bir eşeğe bakıp "Ne saçma ya. Eşek konuşur mu hiç?" gibi oradakilerin sanki bilmediği bir gerçeği söylüyormuş, herkesten farklı sırlar keşfediyormuşsunuz gibi davranmayın. Canlarına yetip size dönüp, " E konuşuyor işte! Hatta kafamızı bile şişiriyor!" derlerse görürsünüz.

TELEFONUN MELODİSİ

Bir de bu tip yerlerde uyulması gereken en önemli kurallardan biri de, ortama girerken cep telefonunuzu kapamanız gerektiğidir. Filmin ya da konferansın tam ortasında zırıl zırıl çalan bir telefon, onca insanın dikkatini dağıtmanıza neden olur.

Hele hele telefon melodiniz zamane melodilerindense, organ nakliyle ilgili bir sempozyumun tam ortasında bas bas çalan "Alo! Aşkım susmaaa. Alo! Bu aşka kıymaaa. Alooo..." gibi bir telefon, sizi hakikaten madara eder.

Olur ya kapamayı unuttunuz, çaldığı an meşgule basın. Çok çok önemliyse kimsenin ilgisini dağıtmadan, usulca dışarı çıkın ve uygun bir yerde konuşabildiğiniz kadar konuşun.

MOZART'TA HALAY ÇEKMEK

Konsere gittiğinizde coşkunuzu ve katılımınızı çalınan müziğin türüne göre ayarlayın. Mozart konserinde ceketi belinize bağlayıp "Kasımpaşalıyım, eli maşalıyım amaaan..." şeklinde oynayıp eğlenilmez. Ya da oda orkestrası çalarken el şaklatılarak ritim tutulmaz. Ney konserinde kalkıp halay çekilmez. Dinlediğiniz müzikler, içinizde isabetli hisler oluştursa çok iyi olur.

Ayrıca dinlediğiniz konser bitince avuçlarınız patlayana kadar el şaklatmanız gerekmez ama sanki hiçbir şey olmamışçasına sopa gibi durmak da yakışık almaz. Müziği beğenmeseniz dahi hafifçe el şaklatmak konseri veren müzisyenin mahcup edilmemesi içindir. "Hiç de beğenmedim, niye şaklatim canım." demek, bu olaya sadece aklen bakıldığının, gönül hesabının o kadar da iplenmediğinin bir belirtisidir.

NİYE SERGİLİYORLAR Kİ BUNLARI?

Bir müzeye gittiğinizde, orada bulunan eski çağdan kalma eser ve kalıntılara bakarken, "Bu çanak da ne şimdi böle yaa. Kenarı kırık, dibi delik. Niye sergiliyor-

lar ki bunları? Eski püskü şeyleri doldurmuşlar, bir de millete göstertiyolar." gibi cümleler kurmak, "İsterseniz sizi markete alalım. Yemek takımları orada. Hem de iki alana bir tane bedava." denilmesine yol açabilir.

Sergilenen parçaları elleyip "Kaça ki bu?" demek, "Ay çok tozlanmış." diye ıslak mendille üzerini temizlemek sadece görgüsüzlüğün değil, dağdan az önce inildiğinin de bir alametidir.

BENİM NEYİM EKSİK?

Bir resim sergisini dolaşırken, sergilenecek eserlerden çakmıyorsanız ya da o tarzdan hoşlanmıyorsanız, boşuna yol parası vererek hiç gitmeye kalkmayın. Çünkü böyle bir durumda evinizde oturmanız, sizin, orada bulunan insanların ve ressamın açısından çok daha makbule geçecektir.

"Ya gidicem ya benim neyim eksik?" deyip gitmeniz ve "Şimdi orada iki saat sıkıntıdan patlarım. Bari yiyecek bir şeyler götüreyim de vakit geçsin." niyetiyle dolma, kuru köfte ve haşlanmış yumurta gibi şeyler götürmeye kalkmanız, kahkahayla gülmeniz, yanınızdaki çocuklara bir köşede kola şişesinin içine tuvaletlerini yaptırmanız, sanatçının sizi o mekândan koşturarak kovalamasına, arkanızdan tabloları fırlatmasına neden olabilir.

YÜRÜYEN ÖKSÜRÜK

Sinemanın, tiyatronun ya da konferansın ortasında öksürüğe tutulduysanız, kimsenin üstüne tıksırmadan hemen dışarı çıkın.

Sizin öksürüğünüzü dinlemek için bilet almadı o insanlar.

Grip gibi bulaşıcı bir rahatsızlığınız varsa zaten hiç gitmeyin böyle umumi yerlere. Mikroplarınızı gezmeye götürmeyin. Sizin yüzünüzden bütün millet ateşlenip yorgan döşek yatmasın.

Konferans veren kişi konuşurken, yanınızdakiyle fısıltı halinde dahi konuşup, kıkırdamayın. Yoksa konuşan kişi aniden susup, onca insan içinde, "Sen konuşacaksan ben susayım. Önce seni dinleyelim. Sonra beni dinleriz." diyerek sizi oturduğunuz koltuğa gömebilir.

BİTTİ DE KURTULDUK

Gittiğiniz etkinlik biter bitmez, "Eyvah şimdi çıkış kapısı sıkışık olur." diye ayaklarınız arkanıza vura vura koşturmaya başlamayın. Çünkü bu davranışınız "Oh be bitti de kurtulduk. Ay patladım sıkıntıdan..." izlenimi bırakmanıza neden olur. Bırakırsa bırakır diyorsanız, orada tanıdığınız herkes de "Tanımıyoruz kendisini!" diyerek sizi bırakır.

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Bir konferansa gidildiğinde nasıl davranılır?

a- Konuşmacıya "Pardon, lafınız ne zaman biter acaba?" diye sorulur.

b- Konuşmayı çok beğenip, sandalyenin üstüne çıkarak çılgınca alkışlanıp ıslık çalınır.

c- Tüm konuşmacılar saygıyla dinlenir.

d- "Bu salonda kene vaaar!" diye bağırılıp kargaşa çıkarılır.

e- Konuşmacının anlattıklarından sıkılıp, "Boş durmayayım bari." diyerek kolbastı oynanır.

Bir konferansa giderken ne giyilir?

a- Örümcek adam kıyafeti

b- Kispet

c- Ortama uygun düzgün bir kıyafet

d- Paçalı don

e- Hiç bir şey

Sinemada film seyrederken nasıl davranılır?

a- "Kafandan bir şey göremiyorum!" diye öndekinin ensesine tokat atılır.

b- Etrafa patlamış mısır fırlatılarak "Geh bili bili bili..." diye bağırılıp gülünür.

c- Sessizce film izlenir.

d- Beyaz perdenin önüne atlayıp, "N'pıcaksınız filmi ya, biraz da beni izleyin." Diyerek zıplanır.

e- Gazoz şişesi sallanıp kapağı açılarak, "Bu filmi kutluyorum." diye etraftaki insanlara püskürtülür.

BEN ASANSÖRLE DÜNYAYA GELDİM

Hepimizin bildiği üzere her asansörün bir kapısı vardır. Ne kadar acelemiz olursa olsun sanki yokmuş gibi yüklenmek, "Ya belki Harry Potter'daki gibidir. Belki içinden geçebilirim." niyetiyle omuzlamaya kalkmak, artık hangi rahatsızlığın belirtisidir bilemiyoruz.

Hadi kapıyı da boş verelim, hiç durmadan çağır düğmesine basarak on beşinci kattaki asansörün size uçarak geleceğini düşünmek de yine böyle bir şeydir.

Tak diye katlar arasında kalan, içindekileri "Kurtaran yok muuu!" diye bas bas bağırtan bozulma nedenleri işte bunlardır.

Yayları fırlamış bir asansörün kimselere bir yararı yoktur. "Ben asansörle dünyaya geldim. Ayrıca babamın evinde de asansör vardı." der gibi kıra döke üst katlara çıkmaya çalışırken görgü olayında da en aşağı katlara inilebilir.

Ayrıca gayet yürüyebilir bir vaziyetteyken, bedensel engelliler için yapılmış asansörlere, pazar arabalarıyla, bebek arabalarıyla doluşanlar, gerçek hak sahiplerinin ahlarının tutması suretiyle, o asansörde mahsur kalabilirler.

BİR DAHAKİ ASANSÖR SAAT KAÇTA?

Kullandığınız asansör çıkmak istediğiniz kata geldi. Kapıyı açtınız ve bir komşunuzla burun buruna geldiniz. "Ay Sükûnetçim nasılsın ya? Asansörlerde karşılaşıyoruz artık. Nerelerdesin şekercim?" diye bir muhabbet patlarsa, diğer katlarda asansörü bekleyenlerin de sizin, asansörün açık kalmış kapısının arasında ettiğiniz lak lak yüzünden sinir sitemleri patlayabilir. Önce asansörün kapısını kapatın. Sonra isterseniz kıyamete kadar konuşun. İnsanlar, bir yandan asansörü bir yandan da sizin keyfinizin gelmesini beklemesinler.

ASANSÖRDE AYNA VAR

Asansörde başkaları da varsa, kabinde bulunan aynada "Ya bu aynada ne varsa. Acayip güzel gösteriyor insanı. Turp gibiyim turp turp..." diye enikonu makyaj yapıp süslenmeyin. Evden tam giyinemeden aceleyle çıktıysanız, geri kalanınızı asansörde giymeye kalkmayın. Çünkü bu davranışa ayıp demek bile çok az kalır.

Kabin duvarlarına keçeli kalemlerle, Tosun'dan vecizeler yazarak ya da "Seviyorum ama kimi, en tatlı birisini..." gibi maniler kazıyarak orayı içinizi dökme duvarı olarak kullanmayın. Asansörler kamu malıdır. Zarar vermek, ayıptır, yazıktır, günahtır.

HİÇ Mİ BİNMEDİN GÖRGÜSÜZ

Diyelim beklediğiniz asansör geldi. Aman bir dahaki tura kalmayayım diye itişe kakışa tay gibi atla-

maya kalkmayın. Bir asansör ne kadar insan alıyorsa o kadar insan alıyordur. Zorlamanın âlemi yoktur. Dört yüz kilo alabilen bir asansöre dört ton şeklinde binilmeye kalkılırsa, iki kat arasına sıkışıp kurtarılmayı beklemek kaçınılmazdır.

Bekleyenler arasında kapalı yer korkusu olanlar varsa "Korkma be!" diye çemkirip, "Ömründe hiç mi asansöre binmedin, görgüsüz şey!" demek görgüsüzlüğün daniskasıdır.

DÜNYA BİR YANA KÖPEĞİM BİR YANA

Asansöre köpeğinizle binecekseniz, köpeğinize söyleyin ya insan taklidi yapıp, dişlerini göstermesin ya da sizinle asansör binecek insanları köpeklerden korkmayanlarından ve alerjisi olmayanlarından seçin.

Zaten sıkışık tıkışık bindiğiniz bir asansör kabininde, burnunuzun dibinde hırlayan köpekten tırsıp, "Ay ne tatlı şey bu bööööle. Isırıyo mu bu?!" dediğinizde, o kuçunun sahibinin de sizin korkunuzdan eğlenme rahatsızlığı varsa ve "Evet etoburdur kendisi. Hatta geçen gün karşı komşunun ayağını yedi. Ne tatlı değil mi?" derse, işte o zaman zorlamamanız gereken asansör kapısını kırıp kaçmaya hakkınız vardır.

Böyle fobisi olan birine, dünyadaki bütün köpekler dile gelip, "Ya ısırmıyoruz. Dişimiz dökülsün ki ısırmıycaz." dese bile o kişi gene de korkar.

"Bir şey yapmaz" cümlesi bu rahatsızlığı bir anda tedavi eden sihirli bir söz değildir.

Korkuyoruz işte Allah Allah.

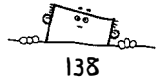

DUR DUR DUR, BU BURADA KALMASIN

Evcil hayvanlarıyla sözüm ona başkalarını evcilleştirmeye çalışanlara da iki çift laf edelim. Şimdi bu lafımdan "Hayvanları sevmeyen insanı sevemez. Köpek düşmanı yuuu!" gibi bir mana çıkaranlar olursa, köpek fobisi olanların cümlesiyle beraber, insanların korkularına hiç olmazsa köpek kadar değer verilsin diyorum.

Misal; tam apartmandan çıkarken şak otomat sönüyor. Elektrik düğmesine de uzaksınız. Karanlıkta bir şey hırlıyor. "Hırrr! Gravvv gravvv!"

Kim o? Kim olacak, komşunun, apartman dairesinde krallar gibi yaşayan fifisi. Geri kaçsanız, ya karanlıkta üstüme atlarsa diye kaçamıyorsunuz, yukarı çıksanız ya karanlıkta kuyruğuna basarsam, bacağımı macağımı kaptırısam diye çıkamıyorsunuz. "Hoştt! Kıştt!" deseniz havlıyor. Sussanız zaman geçmiyor. Tam "Karanlıkta Parlayan Dişler" adlı bir korku filmi...

Mesela böyle bir apartman köpeği benim ödümü kaç kere patır patır patlatmıştır. Yine bir defasında üstüme atladığında "Hoşttt!" dediğim için sahibi tarafından, görgüsüz ve sevgisiz ilan edilmişimdir. Kim bilir kaç kişi bu muameleye maruz kaldı. E ne diyeydim? "Lütfen havlayarak beni ısırmaya kalkmayınız." mı diyeydim. Kadın, köpeğine "Ne cins bu köpek?" dediğim için, "Aaa ona köpek deme ya. Anlıyor o. Ağlıyor sonra." diyebilecek kadar işi abartmıştı. Gene aynı kadın annesinin bardağından su içmiyor, ama köpeğinin halının üstüne ettiği hacetini eliyle toplayabiliyordu.

Tamam, anladık, hayvanları elbette sevelim ama söz konusu insansa, "Valla köpeğim bir yana dünya

bir yana. İsterse kocam laf etsin, valla da billa da boşarım." gibisinden işin suyunu çıkarmayın.

Hayvanları sevmek, insanları sevmeyi, korkularına saygı duymayı unutturabiliyorsa ben artık bir şey demiyorum.

Ve artık bu iş, etraftakiler köpeğini sevince "Ya elleme ya. Zaten nezle, mikrop bulaştıracaksın. Hem son zamanlarda asabı da bozuk. Demin köpek dediler diye hıçkıra hıçkıra ağladı." safhasına gelmişse, insanların kalbini kırıp, hayvana gösterilen saygının zerresi onlara gösterilemiyorsa, ben böyle davranabilen kişilerin, o köpekten ziyade, insana gereği gibi önem veren yanlarını beslemelerinin daha isabetli olacağını düşünüyorum. Yanlış düşünüyorsam da dünyadaki bütün köpekler gelsin beni ısırsın diyorum.

BİR GÜN MUTLAKA

Sahi en son ne diyorduk? Tamam, asansör diyorduk.

Çağırma düğmesine bastığınız halde asansör gelmiyorsa, "Nerede bu millet, nerede bu devlet!" diye avazınız çıktığı kadar bağrınmaya kalkmayın. Hele hele "Ulen ben bu asansörü meşgul edenin dee..." gibi bir girişle cümleye başlamayın bile.

Asansörler ses enerjisiyle değil elektrik enerjisiyle çalışır. Kendinizi paralasanız da, inmiyorsa inmez. Ya merdivenleri kullanın ya da meşgul edilen asansörün mutlaka aşağı ineceğini düşünerek sabırla bekleyin. İnmesi için hiç bir olasılık kalmasa bile yerçekimi denen bir olay vardır. O asansör bir gün mutlaka aşağı inecektir.

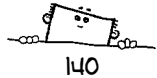

GEL UZUN BİR YOLCULUĞA ÇIKALIM

Hocam Harakiri, bazen çok özlü sözler, korkunç manyak vecizeler söylerdi ve zırt pırt hep şöyle derdi, "İnsanlar ikiye ayrılır evlat. Bacaklarından, cart diye..."

Boş verin şimdi Harakiri'yi. Muzırlık yapmadan duramadım gene. Aslında çok ciddi, hatta ciddi ötesi bir mevzudan bahsedeceğim. Olmazsa olmaz bu meseleyi de anlatmazsam çat diye çatlarım. Ama önce bir reklam.

- Hii n'aptın makineme?

- Bir şey yapmadım yenge. Şu zamazingosu kireç bağlamış.

- Kireç mi? Niye bağlamış niyee, hesap ver niyee?

- Bana ne bağırıyorsun yenge, ben mi bağlattım ya.

- Sen bi elledin foşur foşur su fışkırtmaya başladı. Çekiill uğursuzz!

- Sensin uğursuz. Dalgon kullanmamışsın, ondan olmuş.

Önünüze gelene böyle dalmamak için Dalgon kullanın. Dalgon! Makinenizin badigardı!

Bak gene duramadım. Neyse tamam başlıyoruz.

İnsanların gerçek karakterini üç şekilde anlarsınız. Bir, sır verdiğinizde... İki, emanet teslim ettiğinizde... Üç, kendisiyle yolculuğa çıktığınızda...

Evet, uzun yolculuklar âlem olaylardır. Hiç tanımadığınız, huyunu suyunu bilmediğimiz bir sürü insanla yolculuk yorgunluğunu paylaşmak zorunda

olduğumuz ortamlardır. Rahat bir yolculuk için uyulması gereken insani kurallara uyarsak, "Şoför bey, beni müsait bir yerde şu tekeri patlayasıca arabadan at!" demek zorunda kalmayız.

AY NE İYİ İNSAN!

Yolculuk ederken yanımızda oturacak kişiyi biz belirleyemeyiz. Bu yüzden "Ay ben onu tanımıyorum. Geldi oturdu yanıma." deyip o kişiye karşı görünmez adam muamelesi yapamayız. Bir insana karşı görgülü davranmak için onunla tanışmak gerekmez. Asıl tanımadığımız insanlara saygı göstermek görgünün zirvesidir.

Özellikle uzun süreli yolculuklar esnasında, ev konforundan tamamen uzakta, hiç tanımadığımız insanlarla beraber geçirdiğimiz zaman zarfında sergilediğimiz tutum ve davranışlar, insanlığımızın derecesini ölçen cihazlar gibidirler. Hakkımızda "Ay ne iyi insan!" denilmesi elimizdedir.

Yolculuk adabı, daha yolculuk için kullanacağınız otobüs, vapur, tren, uçak gibi taşıtlara binmeden başlar. Kalkış saatinden önce orada olup, bir otobüs dolusu insanı bekletmememiz lazım gelir. Bizi geçirmeye gelenlerle, vedalaşma işini kısa kesip, sarılıp ağlaşarak, uzun bir veda töreni düzenlememek de önemlidir. Otobüste, vedalaşmalarımızın bitmesini beklemekte olan bıkkın kalabalık, "Yahu o kadar ayrılmak istemiyorsan kal sen. Bizi ne bekletiyorsun?" diyebilirler.

ORAYA BEN OTURİM Mİİİ?

Otobüs ya da uçağa binerken biletinizdeki koltuk numarasına bakarak binin ve size ayrılmış koltuktan başka bir yere oturmaya kalkmayın. "Ya bura benim

yerim." diyerek hır gür çıkarmayın. Tamam anladık, yolculuklarda makbul yer pencere kenarıdır. Ayrıca koridor kenarı biraz sakattır. Omzunuza çarpılması ya da çay kahve servisi yapılırken üstünüze dökülmesi ihtimallerini taşır çünkü.

Neyse diyelim ki, bu kaymaklı kısım yanınızda oturacak yolcuya denk geldi. "Oraya ben oturim miii? N'olur yaaa, çok istiyorum." gibi tekliflerde bulunmayın sakın. Orası sizin değil, onundur. Daha önce siz kapsaydınız, n'apalım.

Ya da yerinize geldiğinizde pencere kenarı boşsa, sizin koltuğunuz olmadığı halde oraya oturup, uyku numarasına yatmayın. Gözlerinizi yarı aralık bırakarak sinsi sinsi izleyip, insanları oflata puflata istemedikleri koltuklara oturtmayın.

İYİ OLAN KAZANSIN

- Gardeşim ora benim yerim. Ahan da bilette yazıyor. Ayı gadder üç.

- Beyefendi okuma yazmanız yok mu sizin? Yoksa işinize geleni mi okuyorsunuz. Benim biletimde de üç yazıyor. Kaç kez gösterdim. Ayrıca bu otobüse önce ben bindim.

- Sen bindiysen şöfer gardeşimin yerine de otur bari. Lamı cimi yok. Bu goltuh benim. İşte o gadder.

- Demek ki ikimize de aynı bileti kestiler. E sırayla oturamayacağımıza göre ne yapacağız şimdi? Şoför bey bakar mısınız sivuple? Bu beyefendiye başka bir koltuk verir misiniz?

- Sana versin başka goltuk. Kibarcık kibarcık gonuşup yerimi gapacah ahlı sıra. Bekle gaparsın sen. Bu goltuğu sana yidirtmem gardaşım. Sen benim kim oldu mu biliyon mu?

- Valla siz benim yerimi kapmaya çalışan bir uyanıksınız kanımca. Şoför beey!

- Irahat bırak şöferi. Bah şimcik, ben sana bi çakayım, yere düşmezsen goltuk senindir. Düşersen zati yerde gidersin.

- Ben hayatımda böyle vahşi bir teklif duymadım şahsen. Onca yıl konsolosluk yaptım, sizin gibi bir beye hiç denk gelmedim. Bu nasıl iştir!

- E n'apacah?

- Ne yapalım biliyor musunuz? Kanımca böylesi en adili olacaktır. Siz şimdi Han Duvarları adlı şiiri bana Fransızca okuyun, koltuk sizindir. Okuyamazsanız benimdir. Ha, ne dersiniz?

- Ne diyecem, "Ohaaa!" derim.

Şoför: Beyler n'oluyor, yer sorunu mu var?

- Yoh şöfer bey gardaşım yoh. Bu argadaşın biraz gaşıntısı var. Bah şimdi bu otobosu kim ters çevirip, tepe taklak ederse bu goltuh onundur. Annaştıh mı?

- Haydaaa! Beyefendi sizin sorununuz nedir? Neden her şeyi kaba kuvvetle çözmeye kalkışıyorsunuz?

- O zaman al şu tapancayı gafana sık. Patlarsa yer senindir. Patlamazsa haggaten hagettin demehtir.

- E çüş yani. Bunca yıllık konsolosa bile çüş dedirttiniz ya alacağınız olsun.

- Gene mi beğenmedin. Get o zaman ağzını egzoz borusuna daya, yüze gadder say. Öksürmezsen yer senindir.

- Vallahi pes. Neredeyse parayla satacaksınız koltuğumu.

- Bah o da eyi figir.

Aynı yer yanlışlıkla iki kişiye satılmışsa, mutlaka oradaki görevliyi devreye sokun. Yazı tura atmak ya da

koridorda düello yapmak, bilek güreşine tutuşup, rus ruleti oynamak gibi abidik gubidik yöntemlere başvurmayın.

YA ÇALARLARSA

- Beyefendi o omzunuza vurduğunuz çuvallarla otobüse bineceksenız, yolcuların yarısını aşağıya indirelim, yayan gitsinler. Hatta şoförü de indirelim oraya da koyun. Çuvallarınız sürsün otobüsü. Verin şunları verin, bagaja koyucam.

- Hayatta olmaz. Delirdin mi sen be! Çalınır malınır neme nazım.

- Amcacım anlatamıyorum galiba. Bunlarla otobüse binmenize izin veremem. Ne var ya, altın mı var?

-Altından değerli bunlar. Memleketten çökelek koydu anam. El âlem yesin diye vermedi herhal.

- Yahu kim yiyecek sizin çökeleğinizi. İçersini de kokutacaksınız. Lütfen ama, bakın yolcular bekliyor.

- Ve-re-meem!

- O zaman ben de sizi bu otobüse bu çökelek dağıyla bindiremem. Girin bagaja, sarılın çökeleklerinize orada gidin.

- Aklım bunlarda kalacağına gidiveririm n'olmuş. Şunun şurası elli yedi saatlik yol değil mi..? Daha da olmadı yanımdaki koltuğu da alıyorum. Oraya koyuveririm.

- Ha oldu. Bir çökeleğe bilet kesmemiştik o da olsun.

- Kesin ne var kesin. Parasıyla değil mi kardeşim.

- Çattık ya!

Elinizde bagajınız varsa, otobüse binmeden önce görevliye teslim edip alt kısımda valizler için ayrılmış

bölüme koymasına izin verin. "Banane işte, çalarlar." diye otobüsün içine sokup, kucağınıza, hatta daha da beteri yanınızdakinin kucağına yığmaya kalkmayın. Ayıp etmeyin.

GÖZÜN MÜ KALDI?

Yolda aç kalırım, molalarda da temizini bulamam diye yanınıza evden yiyecek falan almayın. Almışsanız da sadece aldığınızla kalın. Getirdiğiniz gibi hiç açmadan gerisin geriye götürün. Milletin içinde sucuk, haşlanmış yumurta falan yemeğe kalkıp insanların burnunun direğini kırmayın. Ömrünüzü o otobüste geçirmeyecek, elbet ineceksiniz. Bu yüzden üç beş saat de ev yemeklerinden uzak durabilin. Hele hele "Al kardeş, gözün kalmıştır." diyerek yanınızdakinin ağzına dolma falan sıkıştırmaya sakın kalkışmayın. Ardından da yeşil soğan tıkıp milletin midesini ağzına getirmeyin.

Hadi yemeği geçtik, uzun yolculuklarda en çok yapılan etkinlik olan müzik dinleme olayını da abartıp yüksek sesle dinleyerek yol arkadaşlarınıza, "Bu otobüse bineceğime cenaze arabasına bineydim." dedirtip, o yolculuğu zindan etmeyin. Sesini kendi dinleyeceğiniz kadar açıp, insanlara zorla şarkı türkü dinletmeyin.

AY ÇOK RAHATMIŞ

Otobüsünüze binmiş güzel güzel gidiyorsunuz. Kimi uyuyor, kimi su istiyor, kimi ise yanındakiyle muhabbet edip yolu kısaltmaya çalışıyor. Kısacası araba da, yolculuk da yolunda gidiyor. O sırada yanınızda oturan kişi, çantasını açıp bir kitap çıkardı ve başladı okumaya. Hemen ondan yana dönerek kitaba gözlerinizi dikip,

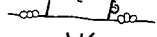

beleşten okumaya falan kalkışmayın. Tam sayfayı çevireceği zaman utanmadan "Dur be acele etme. Ben bitirmedim daha." deyip elini tutmayın.

Uykunuz geldiğinde ağzınızı ardına kadara açıp, var gücünüzle esnemeyin. Yatağınızdaymışsınız gibi uyku pozisyonu alıp horul horul uyumaya da kalkmayın. Hele hele yanınızdakinin üstüne çullanıp, "Ay çok rahatmış." gibi bir pozisyon alırsanız, o kişi sizi dürtse, kafanızı pencereye geçirse haklıdır. Her hareketinizi otobüste olduğunuz bilinciyle yapın.

AMANIN AYAKLARIM ŞİŞTİ

- Kardeş getir kucağıma koy bari. Daha rahat edersin ha ne dersin?

- Ne iyi insanmışsın sen ya. İlk bindiğinde "Surata bak, tam höngülün teki. Tam da geldi yanıma oturdu. Bitmez bu yol." dedim ama inan günahını almışım.

- Arkadaşım çek şu sonradan çıkmalarını! Adamı ayar etme! Rahatsız oluyorum anlamıyor musun sen ya!

- Bey abi n'apim söyle n'apim. Ahan görüyosun davul gibi şişmiş. İnsan halinden anla biraz yahu.

- Şiştiyse çek sibobunu fıss diye insin. Senin ayaklarını mı kokluycam ben burada. Getir burnuma daya bari.

- Ben zaten höngül demiştim. Hiç yanılmam. İnsanlık ölmüş ölmüş.

- Ölmüşse, bu kokarca ayakların yüzünden boğularak ölmüştür.

Rahat edemiyorum diye, otobüsün içinde eşofman giyip, çoraplarınızı çıkarmayın. Şişti diye ayakla-

rınızı milletin burnuna sokmayın ya da koridora uzatıp, geçişi engellemeyin.

GELDİ TABİ GELMEZ Mİ?

- Hostes hanım bakar mısınız? Bir çay daha alabilir miyim lütfen?

- Bir çay mı?! Siz şuna doksan sekizinci çay deseniz!

- E ne var? İçemem mi?

- Sizinkisi normal insan içişi değil beyefendi. Resmen hortumluyorsunuz. Yemin ediyorum fil olsa çatlardı. Aa yetti canıma. Dakka başı çay da çay. Ne bu ya? Garson muyum hostes miyim belli değil.

- Yani o kadar para verdik, bir çayın hesabını yapıyorsunuz ha. Ayıp ayıp.

- İçtiğiniz miktar Rize'deki tüm çay bahçelerini kurutunca, beni de babanızın uşağı yerine koyunca, e biraz hesap etmeye başladık tabi ki. Hayır, onca çay nereye gidiyor bilmem ki. Sizin şimdi kesin tuvaletiniz de gelmiştir.

- Geldi tabi gelmez mi? Diyecektim ama sizin yüzünüzden diyemedim ki.

- Ha oldu. Şimdi tam dağ başında zifiri karanlıkta, siz sıkıştınız diye durup kurtlara kuşlara yem olalım.

- Ben hizmet etmekten bu kadar şikâyet eden bir hostes daha görmedim. Bir daha sizin şirketle yolculuk etmek mii tööobe son olsun!

- Ay hadi inşallahh amiiinn!

İkram edilen yiyecek ve içecekleri yiyip içip, ha bire üst üste tekrar tekrar istemeyin. O yiyecek ve içecekler tıka basa doyun diye verilmiyor. Ayrıca yola

çıkmadan ya da mola zamanlarında hacetinizi giderin. Olur olmadık yerlerde şoförden otobüsü durdurmasını isteyip, yol kenarlarında gelen geçene kendinizi en olmayacak vaziyette izlettirmeyin.

YOLCU VAAAR!

Molada durdunuz. Otobüsten indiniz ve dinlenme tesisine girdiniz. Sanki o mola yerine gelmek için otobüse binmişsiniz gibi davranıp, bakına bakına ve de döne döne dolaşıp durmayın. İndiğiniz otobüsün kalkacağını unutup, tam hareket ettiği sırada arkasından paldır küldür koşarak "Duuuuuuur!!" diye bas bas bağırıp, o dinlenme tesisini, "Sizi dinleme tesisi"ne çevirmeyin.

Ayrıca molada kabuklu çerez gibi yiyecekler aldıysanız koltuğunuza oturur oturmaz herkesin içinde çatır çutur yemeye de başlamayın. Cümle âlemin bildiği en bariz kural, otobüste kabuklu yemiş yenmeyeceğidir.

KAPTAN YOLCULUK NEREYE?

Yoldan canınız sıkıldıysa şoförün yanına gidip, "Kaptan, yolculuk nereye?" gibi muhabbetlerle şoförü lafa tutmayın. O kadar insanın canını taşımak gibi riskli bir vazifesi olan bu insanın dikkatini dağıtıp, bir otobüs dolusu insanı yol kenarlarına saçtırtmayın.

"Zor mu bunu sürmek? Şu ne işe yarıyo? Bu niye yanıyo? Şurasına basınca n'oluyo? Aaa silecekler çalıştı." diye oraya buraya basıp şoförün de damarına basmayın. Dikkatini dağıtıp koca otobüsü oraya buraya toslatmayın.

AY BENİ KAÇIRIYOLAAR!

Nereye gittiğinizden kesin emin olarak, doğru otobüse binin. Biletinizi almadan önce kesin kararınızı verin ve "Evet son kararım. B şıkkı. Şuraya gidiyorum." diyerek sizi istediğiniz yere götürecek otobüse binip oturun. Sonra yarı yolda "Ay olamaz yaaaa. Ben yanlış binmişiim. Şöfer bey duuuur!" diye çığlıklar atarak, "Ay beni kaçırıyolaaar!" havası estirip, şoföre sizi kaçıran terörist muamelesi yapmayın.

Gideceğiniz yere vardığınızda hostesinize ve şoförünüze teşekkür ederek, hayırlı yolculuklar dileyin. "Geldik de kurtulduk. Senle işimiz kalmadı. Hadi git yoluna." der gibi sırtınızı dönerek çekip gitmeyin.

Bir diğer toplu taşıma aracı olan vapurda seyahat ediyorsanız, denize yenmiş mısır öşeleği, gofret paketi, çaktırmadan boş meyve suyu kutusu falan atmayın. İskeleye dayanan merdiven açılmadan taylar gibi atlamayın. Bu şekilde kaç kez iskele yerine denize atlandığı görülmüştür.

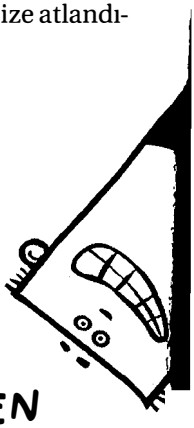

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Bir yolculuk sırasında uyumak istendiğinde ne yapılır?

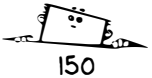

a- Hemen koltuğa yatılıp, ayaklar yandaki kişinin burnuna sokulur.

b- "Sarsıntıdan uyuyamıyorum. Çocukken de böyleydim. Âdetim bu, n'apim..." diyerek şoförden arabayı durdurması istenir.

c- Bağıra bağıra "Dandini dandini dastanaaa. Danalar girmiş bostanaaa!" diye ninni söylenir.

d- Koltuğun dışına kayarak yandaki kişiyi rahatsız etmeden sessizce uyunur.

e- Rüyada kovboyculuk oynadığını görüp, otobüsün koridoru boyunca sabaha kadar bir o yana bir bu yana "Deehh!" diye koşulur.

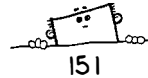

OTELDE KALMAK

Geceyi evimizden uzakta geçirmek zorunda olduğumuz zamanlarda, yolda yolakta sabahlayıp perişan olmamamız için inşa edilmiş mekânlardır oteller. Öyle sadece "Ben bir sabahlayıp çıkıcam." diyerek, kafamıza göre davranacağımız yerler değildir. Buralarda konaklamanın da bir takım kuralları vardır. Kısacası otellerin de başı kel değildir. Tüm o "Yapmayın etmeyin" ler, oteller için de geçerlidir.

Bir otele gelindiğinde yapılacak ilk iş, "Çok uykum geldi. Bana odamı gösteriiin!" diye bağrınmak değil, dosdoğru danışmaya gidip, gerekli formu doldurmaktır. Öyle han kapısından içeri dalıp, "Yataaam nerde len benim?" der gibi davranmak, anca Orta Çağ'da yaşanabilecek bir sahnedir. "Parasıyla değil mi kardeşim!" şeklinde davranmak, otel ve görgü kurallarını da parasıyla satın alacağınız anlamına gelmez.

AVUCUNU YALA

Valizlerinizi taşıyan bir görevli yoksa "Ne biçim bir yer burası be!" diye çıkışmak, kaldığınız süre boyunca o oteli birbirine katacağınızın alametidir. Belki seçtiği-

niz otelin, bu hizmeti verecek görevlileri yok. Baktınız hizmetten memnun değilsiniz, aha kapı orada. Kıran girmedi ya, başka bir tanesine gidersiniz.

Ha ama tabi böyle valizleri malizleri taşıyacak görevliler mevcutsa ve bir köşeye kaykılmış lak lak edip, "Biri bakıyor baksana." "Müşteridir ya. Bakma o tarafa. Elindeki valizleri görmüyor musun? Şimdi taşıtmaya kalkacak. Dön bu yana dön." gibisinden sizinle ilgilenmeye tenezzül etmiyorlarsa o başka. Yalnız o zaman bile "İçine tüküreyim ben bu otelin!" gibi fevri davranışlarda bulunmamak, ses tonunu ve bayramlık ağız ayarlarını yaparak cümleler kurmak çok daha uygun olur.

Sonra oradan biri koştu geldi. "Hoş geldiniz." deyip valizlerinizi aldı ve adamı gözünüz tuttu. "Aferin, on numara eleman." falan dediniz. O da sizin valizlerinizi hakikaten görev bilinciyle taşıyor, aldığı maaşı helalinden hak ediyor. Odanıza vardığınızda gönlünüzden ne koparsa eline ufak tefek bir şey sıkıştırın. Ha ama daha taşımadan, "Para yoksa valiz de yok." gibi davranan ya da taşıdıktan sonra elini uzatan görevliye de, avucunu yalatabilirsiniz.

İKİ YUMURTA KIR BANA

Öğle yemeğini canınız istemedi. Herkesle beraber yemediniz. Ama tuttu, bir saat sonra mideniz kazındı. Otel mutfağına gidip "Kardeş be, benim çok içim bayıldı. Bana iki yumurta kırsana" falan demeyin. Mutfak civarında ciğerci kedisi gibi dolanıp durmayın. Ya da yirmi dört saat açık restoranı olan bir otele gidin. İsterseniz sabahlara kadar yiyip için. Ama böyle bir imkân yoksa ne kadar ekmek o kadar köfte kardeşim.

O DA BİR ODA

Sabah odanızı temizlemeye gelen temizlik görevlilerine çığlık attırmayın. Belediyeyi aratıp "Çabuk yetişin. Burada bir çöp ev var." diye, dağınıklığınızı bildirtmeyin. Aslan yattığı yerden belli olur. Çok ayıp. Sanki az önce çatışma çıkmış da, siz de kendinizi korumak için odada elinize ne geçerse atmış, etrafa saçmışsınız gibi bir oda manzarası bırakmayın.

Mümkünse adım atacak yer kalsın. Evinizde olduğu kadar bu tip yerlerde de düzenli olmaya çalışın. Ha tabi evinizde de dağınık ve de pasaklıysanız diyecek bir şey yok.

Kalktığınız zaman yatağınızı şöyle bir düzeltin, havluları falan yerine asın, pencereleri açıp odanızı havalandırın. Tabi pencereden aşağı "Pat pat" çarşaf halı silkeleyip, etraftan gelen geçen insanlara "Ay kadın mısın, her yerde böyle işte. Silkele süpür, silkele süpür. Ev işi hiç bitmiyor ki..." gibisinden davranarak, olayı bahar temizliği kıvamına getirmeyin.

Banyoyu kullandığınız zaman da, sabunları yerde bırakıp, temizlemeye gelen görevlilere artistik patinaj yaptırmayın.

HIRHIZ VAAAR!

Paranızı ve değerli eşyalarınızı otel odasında bırakmayın. Aklınız onlarda kalacaksa paranızı, inciğinizi boncuğunuzu, artık neyiniz varsa yanınıza alın. Oldu ya, odanızda bir şeyiniz kayboldu. Fark eder etmez, "Hırsız vaaaaaar! Yetişiiin! Nerede buranın müdürü, uyuyo musunuz alooo!" gibi çıngarlar çıkarmayın. Gerekli yerlere haber verip, medeni bir şekilde bulunmasına yardımcı olun.

Ayrıca otel lobisinde, koridorlarda sabahlıkla, pijamalarla, af buyurun iç çamaşırlarınızla "Ne güzel böyle efil efil..." diye dolaşmayın. Orada sizden başka insanların da olduğunu unutmadan, ortamı kendi kişisel defilenize çevirmeyin.

DUVARLARDA YUMRUK SESLERİ

Otelde çoluk çocuk kalıyorsanız, çocuklarınıza sahip olmanız, orada kalan diğer insanların da sinirlerine sahip olmasını sağlar. Çocuklarınızı milletin tepesinde zıplatıp, insanların tepesinin tasını attırmayın.

Duvarlarda yumruk sesleri duymak, hakkında "dıt"lanacak cümleler kurdurtmak isteyen varsa, çocuğunun eline koca bir top verip koştura koştura oynatabilir.

Sonra öyle duvarlara çivi çakıp, oraya buraya dantelli örtüler sererek, "Yuva ortamı sağlayacağım." diye de odayı sahiplenmeye kalkışmayın. Taş çatlasın birkaç gün kalıp gideceksiniz.

DEDİYDİ DERSİN

Tek başına konaklayan hanımların, odalarına erkek misafir alması, her ne kadar artık ayıp kavramına ayıp denilen bir zamanda yaşasak da, yine de doğru bir hareket kabul edilmez.

Tabi aynı şey erkekler için de geçerlidir. Toplumun genel ahlak kuralları çerçevesinde hareket etmek, hiç tanımadığınız insanların "Bak ben sana diyeyim anacım, bu kadının odası stadyum gibi dolup taşıyo. Yakında kapısına turnike de koydurursa hiç şaşırma. Dediydi dersin!" gibi hakkınızda dedikodu yapılarak

günaha girilmesine, küçücük sineklerin de mide bulandırmasına vesile olacaktır.

GÖTÜÜRR!

Banyo ve tuvaletteki muslukları açık bırakmak, "Beleş mal baldan tatlıdır. Faturası bana gelmeyecek, götürrr!" demenin başka bir çeşididir. Odanızı eviniz sanıp, arkadaşlarınızı doldurarak, parti olayına girip, ortalığı "Haydi eller havayaaa!" durumuna çevirmeyin. Orası sadece geceleyin sokakta yatmamanız için inşa edilmiş mekânlardır. Kurallara uyun, gece yarısı soluğu sokakta almayın.

NASILSA BANA VERDİLER

Otelden ayrılırken "Nasılsa bana verdiler." diye banyo havlularını, bornozları, nevresimleri, çatal, kaşık ve bıçakları ödünç almaya kalkıp, "Ben şu avizeyi hatıra olarak alıyorum." şeklinde hafiften araklama muhabbetine girişmeyin.

Giriştiyseniz de, anlaşılınca haklı çıkmaya kalkmayın. Otelde sizin hizmetinize sunulan her şey, otelin demirbaşları arasında yer alır. İki çatal için, karakolluk olup, önden ve yandan sabıka pozu verip, fotoğrafınızı çektirmek zorunda kalmayın.

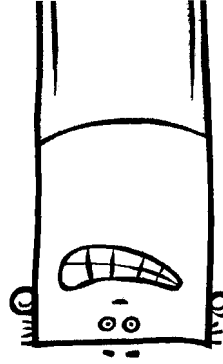

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Otel odasında nasıl davranılır?

a- Bir kilo inşaat çivisi alınarak odanın bütün duvarlarına çakılır ve ne kadar aile fotoğrafı varsa asılır.

b- "Bu oda çok soğuk." diye yatak ateşe verilerek ısınılır.

c- Dışarıda çalarlar diye araba odanın içine sokulmaya çalışılır.

d- Gürültü yapmadan, diğer odalardaki insanları rahatsız etmeden ve odada bulunan herhangi bir eşyaya zarar vermeden gece geçirilir.

e- "Bu oda çok küçük." diyerek duvarları yıkılır.

HASTAYI ZİYARETE GİTMEK

Hasta bir insanı, merak edip, halini hatırını sormaya gitmek, öyle ağrılar içersinde, sessiz sedasız yatarken, yanına elde çiçeklerle gülümseyerek girip "Oh oh iyisin maşallah." demek, o kişinin ne kadar rahatsızlığı varsa iyileşmesine bile neden olabilir. Bu öyle bir iyiliktir ki, öyle böyle değil. Hasta ziyaretine giden kişiyi oradan alıp, ta meleklerin yanına kadar yükseltebilir. Hastalandığınızda, elden ayaktan düştüğünüzde, "Gelmediler." diye kapılara bakıp içinizi çekmek istemiyorsanız, hasta ziyaretlerini sakın ihmal etmeyin. Çünkü insan dünya tarlasına ne ekerse onu biçer.

Tabi bu işin de bir kuralı kaidesi vardır. Öyle "Benim ziyaretim geldi. Bir gidip ziyaret edip geleyim." gibi bir durum söz konusu değildir. Maksat hasta ziyaretiyse, ziyaretin anlamının farkında olup, işi sevap yapayım derken günaha dönüştürmemek lazımdır.

HADİ İYİSİN İYİSİN

Ziyaret ettiğiniz hastaya "Geçmiş olsun." diyorsanız, yanında alçak sesle konuşarak geçmesine yardım-

cı olmalısınız. Hepimizin bildiği gibi hastalık hali, insanın canının burnunda olduğu bir haldir. Hasta kişi bir "pıt"ı bile "bomrn!" olarak algılar. Bu yüzden sesin volümünü biraz kısmak gerekir. Kapıdan girer girmez "Geçmiişş oolsuuun! Hadi iyisin iyisiiin!" diye bağıra bağıra temenni sunulacağına, kapının altından "Geçmiş olsun. Bir dost!" yazılı bir kâğıt atılıp gidilmesi, çok daha makbuldür.

İYİLEŞTİN Mİ YA, TÜHH!

Ayrıca ziyaret işlemini mümkünse hasta, hastayken yapmamız çok daha isabetli olur. İş işten geçince ziyarete gitmek, hasta taburcu olup hastaneden çıkarken, elde çiçekle "Aaa iyleştin mi yaa, tüh. Ben de seni ziyarete gelmiştim." deyip, "Ya bi yatsana gene. Çiçekler boşa gitmesin." gibisinden saçma bir durum olur.

Ziyaretin anlamı size ihtiyaç duyulduğu anda saklıdır. Sonra gelseniz de oluur gelmeseniz de...

YOĞUN YOĞUN BAKMAYIN

Hasta, durumu ağır olduğundan yoğun bakımda yatıyorsa, bu yoğun bakımı, içeri dalıp yoğunlaşarak hastanın suratına bakmak olarak algılamamak lazımdır. Oradaki bakım, doktorun ve hemşirenin hastaya yaptığı bakım anlamına gelmektedir. Böyle bir davranış, hastanın hayatını riske atacağından, hasta için bir mikrop da siz olmayın.

DOKTOR AYAĞINI DENK AL!

Hasta olan yakınımıza, durumunu sorup uzun uzun anlattırarak yormamak, onun durumunu ondan bile iyi bilen doktoruna sormak hem bilgi hem görgü kuralıdır.

Tedaviye bir türlü cevap vermeyen, ne yapılırsa yapılsın bir türlü iyileşmeyen yakınınız için, sanki onu doktor hasta etmiş gibi doktorun üstüne yürümek ise, böyle davranan kişilerin de birazcık hasta olduğunu gösterir.

"Bana bak doktor, üç güne kadar iyileşti iyileşti. İyileşmedi onun yerine sen yatarsın!" gibi tehditlerde bulunmak, "Magandayus Anadınmus Sendromu"nun belirtileri olup, tedavi gerektiren bir rahatsızlıktır.

BEN SENİN BEŞİK KERTMENİM

Hastanın yanına önce birinci dereceden akrabaları girebilir.

Anası, babası ya da ne bileyim eşi, çocuğu dururken, "Çekilin!" deyip hastanın yanına atlamak, kaş yaparken göz çıkarmaya, oradakileri de çileden çıkarmaya neden olur.

Siz hasta yatağınızda yatarken, o an çok ihtiyacınız olan en yakınınızı görmek yerine, ömrünüzde belki de hiç görmediğiniz beşik kertmenizin yanınızda bitmesini ister misiniz? Elbette istemezsiniz.

Çünkü insan hastayken, en çok sağlığındayken devamlı olarak yanında bulunan insanları görmek ister.

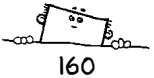

BİZ GELDİİİK!

Gönlünü hoş edeceğim, sevinçten ağlatacağım diye otobüs tutup torun torba, muhtar emmi, çilli horozu falan da alarak cümbür cemaat hastayı ziyarete gitmeye kalkışmayın.

Hep birden odaya doluşup, hastayı yatağından kaldırmayın. Hep birlikte yanına oturup, serumunu falan asılıp koparırsanız, bu o kişiyi son ziyaretiniz olur. Hazır toplaşmışken oradan da doğru cenazesine gidersiniz, tam olur.

BAŞINI YEMEK LİSTESİ

Hastaların yemesi gereken şeyler, durumuna göre doktor tarafından verilmiş bir listeyle sınırlıdır. Öyle canlarının çektiği her şeyi maalesef yiyemezler. "Yesin, yesin de kuvvetlensin." diye tencere tencere dolmaları, pabuç kadar köfteleri götürüp yedirmeye kalkışmak, hastanın gözlerini tavana dikip aniden öte tarafa doğru bakmasına neden olabilir. İyi niyetin manuel ayarlarını yapmak, bilgili ve görgülü insanlara has bir özelliktir. Hastanın yemek listesini alt üst edip, "başını yemek listesi" olarak değiştirmemek lazımdır.

HOROZİBİĞİ KAYNAT GEÇER

Hasta insanların yüzü, haliyle solgun olur ve halsiz halsiz bakarlar. Hastanın yanına oturup ona acıklı acıklı bakmak, "Ah bizim rahmetlik enişte de bundan gitmişti işte." gibi dramatik olaylardan bahsetmek, hastanın bütün moralinin buhar olup uçmasına

neden olur. "Kertenkele otu iç, horozibiği kaynat, ne bileyim eşeğin ayağı merhemi sür..." gibi garip garip tavsiyelerle, hastayı deneme tahtasına çevirmek ise, bilmediğini bile bilemeyen bir kişiliğin alametidir.

AY İYİ Kİ GELMİŞİM

Hasta ziyaretine gidecekseniz, yanınıza yatak yorgan alacak kadar uzun kalmayı aklınızdan bile geçirmeyin. Sabah kargalar kahvaltısını ederken gelip, yatana kadar oturmak, hele bir de ele alınan örgüyle bir ters bir düz örgü örmek, sanki o gün gidecek başka bir yeriniz yokmuş da, "Hah dur hastaneye gidip otureyım. Hem şu kazağın kolu da biter." gibi bir hava yaymanıza neden olur.

Hastalara ve refakatçilerine verilen yemekten yemek, üstüne bir de hastanın yanında sigara tellendirmek, kahkahalarla gülmek, oradaki hastadan daha da hasta bir kişi olunduğunun bas bas bağırılması demektir.

SENİN GÖZÜN BELERMİŞ

Hastalar, uzun uzun hastalıklarından bahsedebilirler. Bu da rahatsızlığın o kişide oluşturduğu psikolojiden dolayı oluşan bir durumdur. Sonuna kadar sabırla dinleyip, her fırsatta "İyileşeceksin inşallah. Buradan çıkınca gezeceğiz, tozacağız. Bir şeyciğin kalmayacak..." gibi umut verici sözler söyleyin.

"Ay oram ağrıyor buram ağrıyor." diye durmadan dert yanan hastaya bakıp, "Ya bi dur be. Hastalık çenene vurmuş ha. Sağlam geldim, senin yüzünden hasta gidicem ya." diye tersleyip, hastaya dudaklarını büktürmeyin.

Hastanın psikolojisine göre hareket etmeniz, kendisinin çarçabuk ayağa kalkmasına dahi vesile olabilir. "Senin gözün niye belermiş? Kulağının kepçesi niye ööle morarmış?!" gibi laflar edip, hastanın evham listesine yenilerini ekleyerek, hastaneden taburcu olma süresini uzatmayın.

BURASI NE KOKUYO BÖYLE?

Hastalık hali muhtaçlık halidir. Kendi başına bakımını yapamayan hastaların yanına girdiğinizde, etrafa nereye kussam acaba gibi bakınıp, "Ayy burası ne kokuyo bööööle!" falan demek, hayatta denmemesi gereken şeylerin en başında, hatta zirvesinde yer alan bir patavatsızlıktır.

AL BUNUNLA İLAÇ ALIRSIN

Refakatçilik hakikaten zor iştir. Devamlı o ilaç kokusunu solumak, inildeyen insanların yatışlarını izlemek, insanda ne güç bırakır ne derman. Hasta yakınlarının da en az orada yatan hasta kadar moralsiz ve halsiz olduğunu hesaba katarak, bir ihtiyacı olup olmadığını sorup, eğer varsa bunların giderilmesinde yardımcı olmak düşünceli ve iyi kalpli bir insan olduğunuzu gösterir.

Ama işi abartıp, karşıdakini küçük düşürecek bir biçimde, düğüne gelmiş gibi paraları elinden attıra attıra "Hadi bakalım bununla ilaç alın, üstü de kalsın." diye etrafa saçmak olacak iş değildir. Yüze ve göze bulaştırmadan yapılan iyiliğe, iyilik denir. Yoksa hiç yapılmaması çok daha büyük bir iyiliktir.

KAÇAK ZİYARETÇİ

Gece yarısı bir vakit. Haydi bakalım hasta ziyaretiniz gelmiş. Doooru hastanenin yolunu tutuyorsunuz. "Aklınıza estikçe gelin, hastanızın yanında bitin. Sizi kapılarda karşılarız." gibi bir lüks var mıdır? Elbette yoktur. Yani demem o ki, ziyaret saatlerinin dışında bu işe kalkışmanız katiyen doğru değildir.

Ziyaret vaktinden geç ya da erken gelip, iki kanat gazete açarak arkasına saklanıp ya da topallayıp hasta taklidi yapıp, usulcacık içeriye süzülmeye kalkmak çok ayıptır. Böyle yaptığınız takdirde, kapıdaki görevli sizi yakalayıp,"Utanmıyor musun?" diye sorarsa, "Valla aslında utanmıyordum ama siz böyle sorunca utanıverdim." mi diyeceksiniz?

Ayrıca sadece giriş değil, hastaneden çıkış da zamanında olmalıdır. Koridorda "Dışarıı!" diye bas bas bağırırlarken, siz hiç üzerinize alınmayıp, "Valla atılana kadar yolu var. Nasıl şimdi, böbrek taşın düştü mü?" diye muhabbete devam ederseniz, görevliler tarafından ne kadar azarlansanız azdır.

Bir de şey var. Hani şu meşhur, hastaneye çocuk sokulmaz durumu. "Hadi yaa. Ne zamandır?" diye bilmemezlikten gelmek, bu asırlık kuralı ortadan kaldırmaz. Buna rağmen, "Ay çocuğumun çişi geldi." deyip tuvalet ayağına, içeri çocuk sokmaya çalışmak, kapıdaki görevliye, silahını çekip havaya üç el ateş ederek "Durrr, yoksa vururum!!" diye bağırmayı bile düşündürtecek kadar uyuz ötesi bir harekettir.

AMANIN O NE?

Kadın hastayı ziyaret eden erkekler, belki uygun bir durumda olmayabilir diye içeriden izin almadan

hastanın yanına girmemelidirler. Sözgelimi kapıyı cart diye açıp, üzeri değiştirilen ya da pansumanı yapılan bir bayan hastanın yanına girip sonra da "Amanın o ne? Ay affedersiniz." demek, durumu kesinlikle kurtarmayacaktır. Tabi aynı şey, erkek hastayı ziyarete giden bir bayan için de geçerlidir.

Bunun dışında soru işareti nasılsa beleş diye, istenilen her soruyu sormamak lazımdır. Erkek hastanın belki bir bayana rahatça söyleyemeyeceği bir rahatsızlığı olabilir. "Neyiniz var? Anlatın ya, çekinmesenize. Ayol ben yabancı mıyım, darılırım valla." gibi inciğine cinciğine kadar sorup soruşturmayın. Milleti kıpkırmızı kestirip, tansiyonunu fırlattırmayın.

GİDİCİ BU GİDİCİ!

Bulaşıcı hastalığı olan bir hastayı "Öpim de geçsin." diye öpmek, sarılmak, kucaklamak olayına asla girilmemelidir. Çünkü bu hem hastayı hem kendi sağlığınızı riske atmak olur.

Yanındayken iyi şeyler söyleyip, yanından ayrılırken refakatçisine kaş göz ederek dışarı çağırıp, "Gidici bu gidici. Kendini hazırla." gibi cümleler kurmak, zaten sinirleri laçka olmuş olan refakatçinin moralini, on nokta on bir şiddetinde sarsmak anlamına gelir.

HASTAYI HASTA ETMEYİN

Hastanın yanında, "Onu sen hasta ettin." gibi birilerine çıkışmak, değil kavga ayırmaya, ağzını bile açmaya hali olmayan hastayı ağlamaya kadar götürebilir.

Kişisel hırsınızı zapt edemeyip "Zaten hepiniz ona ölsün diye bakıyorsunuz. Maaşında gözünüz var.

Parası olmasa acaba bu kadar yanaşır mıydınız?" gibi sözler sarf ederek, hasta kişiyi mümkünse daha beter hasta etmeyin, ölmeden öldürmeyin...

SAHİ SEN KİMDİNİZ?

Yakınınız hastaneden çıktıktan sonra, onunla gece gündüz uğraşıp, iyileşmesine vesile olmuş doktoruna, "Hastamız iyileşti. Senle işimiz bitti. Daha da gelmem." gibi davranıp, vefasızlık etmemelidir. Kendisiyle irtibatı kesmeyip, daha sonra da arayarak halini hatırını sormalıdır. Muhatap olmak için yataklara düşmeyi beklememelidir.

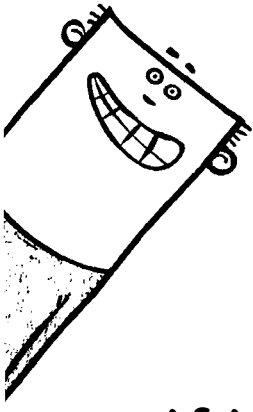

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Hasta ziyaretine giderken hastaya ne götürülmelidir?

a- Ren geyiği

b- Çiçek ya da kolonya.

c- Tencere takımı ve çatal bıçak seti

d-Isırılmış yarım elma

e- Kefen

Ziyaret saatleri dışında hastanın yanına girebilmek için ne yapılır?

a- Surata boyalar sürülüp, kafaya çalı takılarak kamuflaj yapılıp, koridorda sürüne sürüne ilerlenir.

b- Kapıdaki görevliye, "Bak bende domuz gribi var. İçeri salmazsan öperim valla." denilir.

c- Bir sedyeye uzanıp, çarşafla yüzünü örterek ölü taklidi yapılır.

d- Görevliye durumun önemi anlatılarak, fazla kalınmayacağına söz verilip izin istenir.

e- Görevliye, "Haydi saklambaç oynayalım. Şimdi duvara kapan ve on bine kadar say." diyerek içeri tüyülmeye çalışılır.

BAŞINIZ SAĞ OLSUN

Doğum, düğün, ölüm... Bunlar günlük hayatımızda bir çeşit vefa ölçeceği vazifesi gören olaylardır. İnsanlık yolunda kaç kilometre yaptığımızı şıp diye ortaya koyarlar. "Sana gelince yiyip içelim, bana gelince gülüp geçelim." tiplerden değilseniz, böyle zamanları es geçmemelisiniz.

Yok geçiyorsanız, o zaman kendi düğününüzde kendiniz oynayın, doğumunuzu bir başınıza gerçekleştirin, cenazenizi de kendiniz defnedin. Millete de hiiiç "Böyle bir günümde bile yalnız bıraktılar beniii..." diye sitem etmeye kalkmayın. Dağın umurunda bile olmayan tavşan gibi kendi kendinize alınıp durmayın.

HEPİMİZİN GİTÇEE YER ORASI

Bir yakınızın vefat ettiğini haber aldınız. Üzüldünüz, biraz da hüngürdediniz. Sonra da "Ölenle ölünmez ne edek." diye oturdunuz aşağı. Yahu iki dakika cenaze evine uğrayıp baş sağlığı dileseniz siz de mi ölürsünüz?

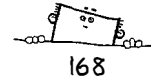

"Hepimizin gitçee yer orası." diyerek ahireti kastediyorsanız, bence o an gideceğiniz ilk yer, ahiret değil cenazesi çıkmış yakınızın acılı evi olsun.

Böyle bir durumda kimse kendine, böyle henüz idrak edemediği teselliler bulmasın kardeşim. Olmaz. Hemen gidin ve yakınlarınızın yanlarında olun. Tabi bunu da kapıdan kafanızı uzatarak, "Başınız sağ olsun." deyip, koşa koşa cenaze evinden tüyerek yapmayın. Bir ihtiyaçları var mı, cenaze merasimi için yapabileceğiniz bir şey var mı, sorun, soruşturun. Eğer varsa, elinizden o an ne geliyorsa sakın ardınıza koymayın. Destek olmaya, gücünüz yettiği halde "Oldu. Allah yardımcınız olsun." diyerek kaçmaya yer arayıp "Zaten laf olsun diye sormuştum." gibi hissettirmeyin.

KESİN HORTLAR BU!

Dövünmek, kendini yerden yere atmak bir ölüyü diriltmeye yetecek hareketlerden değildir. Siz dövünüp ağlayınca merhum kişi, "Ya ne çok ağladı ya. Dur ölmüyorum vazgeçtim. Geri döneyim." falan demeyecek. Cenazenin üstüne kapanıp, avazı çıktığı kadar ağlamak, mevtayı bırakın geri getirmeyi, orada bulunan sağ kişileri de öbür tarafa yollayabilir.

Yollamadı diyelim, herkesin acısını tekrar tekrar diriltebilir. Ölmüş olan kimseye o an fayda verecek tek şey dua etmektir. Bir köşede durup, gözyaşınızı içinize ya da dışınıza akıtarak sessizce dua etmeniz, en uygun davranış şekli olacaktır. Ölüden korkup, işi abartarak, "Hortlar bu yaa! Ödüm patlar benim. Eve gidiyorum ben." diye tırsaklık etmek, cenaze sahibi ailenin bir kat daha üzülmesine, zaten acıdan gevremiş kalplerinin de çıt diye kırılmasına neden olur.

BİR FATİHA ÜÇ KULHU

Cenaze mezarlığa götürülünceye kadar eşlik etmek, gerek maneviyat gerekse dünyevi açıdan çok önemli bir davranıştır. Ayrıca cenaze namazında saf tutmak da üstünüze gerçekten vazifedir. Defnedilirken, üşenip ya benim belim ağrıyor diye bir köşede çömelip oturmak ise, ayıp üstü bir ayıptır.

Yolda hiç tanımadık bir insanın cenazesi görüldüğünde bile ayağa kalkıp cenaze geçene kadar beklemek, bir Fatiha üç Kulhu okumak harbiden esaslı bir davranıştır.

BU TAC MAHAL DEDEMİN

Mezarlık yaptırırken de bir takım kurallara dikkat etmek gerekir. Kıymetli taşlarla süslenmiş kubbeli, sedef kakmalı, sanki içinde bir dev yatıyormuş gibi yer kaplamış, heybetli ve şaşaalı mezarlar yaptırmak, orada yatan mevtaya zerre kadar fayda vermez.

Tac Mahal masrafı ettiğiniz bir kabirden size gelecek olan tek şey, lüks harcamadan kaynaklanan kabarık faturadır. Çünkü bu tip şeyler sadece dünyada işe yaradığından, oraya defnedilen kişi de artık dünyada yaşamadığından, böyle inşaatlar size sadece pahalıya patlar.

Orada kimin yattığını belli eden bir mezar taşı koydurup, etrafını çevirtmek yeter de artar bile. Mühim olan kabrin içinin güzelliğidir. Eğer vefat eden kişi dünyadayken içini iyilikle doldurmuşsa, kendisi için en ufak bir problem kalmayacak, aynen temenni edildiği gibi nur içinde yatacaktır.

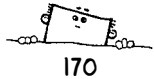

SAHTE HAYRA HAYIR!

Bazı yerlerde hâlâ yapıldığı gibi cenaze için ölü ağlayıcıları tutarak, "Bastırdım parayı ağlattım. En süper bizim cenazemizde ağlandı. Ama hakikaten aldıkları paranın hakkını verdiler. Valla helal olsun. Kıskananlar çatlasın!" mantıksızlığında böbürlenmeler, ne ölüye fayda verir ne de diriye...

Sonra parasıyla Kuran okutmak, yine parasıyla sipariş verip ısmarlama dua ettirmek de boş işlerdir. Böyle hayır süsü verilmiş davranışlara kısaca "HAYIR!" diyoruz.

Mevtanın, yani ölünün ruhuna gitmesi için gerçek fakirleri bulup, onların ihtiyaçlarını gidermek, ölünün de dirinin de ruhunu şad edebilecek bir davranıştır. Ardından Allah rızası için, zerre kadar gösterişe kaçmadan yürekten edilen dua da en makbulüdür.

ÖLÜYÜ RAHAT BIRAK

- Dalgalandım da duruldum, koştum ardından yoruldum, binlerce güzel gördüm deee gördüm de, en son sana vurulduum, en son sana vurulduum. Gıygıygıy!

- Beyefendi n'apıyorsunuz siz?!

- Ya kendisi bu parçayı çok severdi de. Belki özlemiştir diye arada bir gelip dinletiyorum.

- E bitince alkışlıyor mu bari?

- Efenim? Anlamadım?

- Zaten anlaşılır yanı yok ki. Çökmüşsünüz mezarın başına, resmen fasıl çekiyorsunuz. Ne işine yarayacak bu şarkı ya. Dalgalanmış, durulmuş, buraya gelip yatmış. Olay bitmiş. Çaldığınız şarkıyı dinleyebilse toprağın altında ne işi var.

- Ama bunu çok severdi. Hırk bırkk!

- Bildiğim kadarıyla kılıç kalkan ekibini de çok severmiş. Ne yani seviyordu diye hepsini mezarın üstünde zıplattırıp, kılıç mı şaklattıralım şimdi. Nasıl bir mantıktır bu.

- Ben elimden geleni yapayım da...

- Valla bence elinizden bu gelmesin beyefendi. Ayrıca ne bu bozuk paralar? Vay bu mezarda define var, topraktan para fışkırıyor diye millete burayı eşelettirmeye mi kalktınız. Darphane gibi olmuş ya.

- Ölüye uğur getirir derler, ne bileyim.

- Kardeşim ona gelenler gelmiş ki burada yatıyor. Paranız bolsa ruhu için bir ihtiyacı olana verin de daha fazla gelen gelmesin. Azap etmeyin adama.

- Ya öyle demeyiniz lütfen. İçim yanıyor içim. Hem ben çaput da bağladım. Ruhu ferahladı bile onun.

- İyi de benim ruhum daraldı.

- Huzur içinde yatsın ne diyeyim. Hırkk mırkk gırkkk!

- Valla siz bir an önce gitseniz belki yatacak da, sayenizde bu henüz gerçekleşemiyor.

Mezarın başında böyle tiplere denk geldiğinizde, "Bu mezarın içi boş. Kendisi az önce kalkıp eve gitti. Sizi görmek istiyor." diyerek gönül rahatlığıyla ödünü patlatabilirsiniz. Korkudan aklı başından gidince, belki esas aklı başına gelebilir.

Mezarın başına dikilmiş ağaca, bez bağlamak, dilek dilemek, mum yakmak, tencere kapağı çalmak, şarkı türkü dinletmek, bozuk para gömmek, çelenk içinde bırakıp, dünyadayken çok severdi deyip toprağına kola falan dökmek, orada yatan ölünün artık rahatsızlıktan hortlama derecesine gelip, "Şu tantanaya bak ya. Ölünce bile rahatlık yok beee!" diye inim inim inlemesine neden olabilir.

Ayrıca çok mecbur kalmadıkça mezarların üstüne basmak da mevtaya yapılmış on numara bir saygısızlıktır. Hele hele "Çocuğum sıkıştı." diye, çiçekleri sulama ayağına mezarın bir köşeciğine çiş yaptırtmak ise, ağza bile alınmayacak bir, bir.. bulamadım, öyle berbat bir şeydir işte.

VEFA ÖRNEĞİ

Vefatın üzerinden zaman geçince unutmamak da ayrı bir vefa örneğidir. Ölen kişiyi her fırsatta hayır duasıyla anmak, aynı şekilde anılacağınıza dair bir işarettir.

Şunu da diyelim. Bir mezarlıktan geçerken, orada bir tanıdığımız yatsın yatmasın mutlaka dua etmek, bir gün gelip, size de böyle dua edilmesine neden olacaktır. Merhamet edene, merhamet edilir. Değil mi ama...

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Cenaze evinde nasıl davranılır?

a- Odanın ortasında taklalar atarak "Gettiiii gettiiii!" diye ağlanır.

b- Ölüye takım elbise giydirilerek baş köşeye oturtulup sohbet edilir.

c- Helva tenceresinin içine girip, kafayı helvaların içine gömerek, var güçle helva yenir.

d- Cenaze sahiplerini teskin edip baş sağlığı dileyerek, bir köşede mevtanın ruhu için sessizce dua edilir.

e- Bir hesap makinesi alıp, kaç para miras bıraktığı hesaplanır.

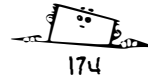

TRAFİKTE ÇOK SIKIŞTIM

Özellikle büyük kentlerde yaşayan insanlar için, sırtında en az otuz kişiyi taşımak kadar yorucu ve can sıkıcı olan trafik sıkışıklığı ve bunun neden olduğu kalp sıkışıklığından hâsıl olan stres, başlı başına bir problemdir.

Hepimizin bildiği gibi, insanlar, kafaları bozuk olduğunda birazcık tozutabilirler. Hele de cinleri tepelerine toplaştığı zaman az bir şey yayalara çarpabilirler. Saç saça baş başa dövüşmeye kadar bir sürü hodri meydan savaşı çıkarabilir, ellerinden geleni artlarına koymama dalında yarışmaya başlayabilirler.

İşte tüm bu aksilikler olmasın diye, trafikte de insanlık icabı uyulması gereken kurallar vardır. Bu kurallara uymayanları uyaralım, uyanları ise sırf uyuyorlar diye enayi yerine koymayalım.

KORNALAR ÇALMASIN İSTİYORUM

Trafiktesiniz. Araba kullanıyorsunuz. Aceleniz var ve bir yere yetişmek zorundasınız. Mehter takımı gibi iki adımda bir durup etrafa bakınıyorsunuz. Kızgınlık

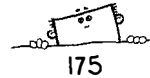

ibreniz gittikçe yükseliyor ve çıldırma noktası olan kırmızı çizgiye gelip dayanıyor. Kulaklarınızdan yavaş yavaş dumanlar çıkmaya başlıyor.

İşte o an bütün bu sıkıntının acısını kornanızdan çıkarmayın. O kangren olmuş otomobil kuyruğunu, kıyamete kadar kornaya bassanız da çözemezsiniz. Eğer kullandığınız araç, korna çalındıkça ilerleyebilen bir araba değilse, lütfen milletin kulaklarını patlatmayın. Çünkü bu sadece sizin o an izlemekte olduğunuz trafik cinnetinin fon müziği olabilir. Böyle bir şeye de ihtiyaç yoktur. İnsanlar ilerlemek için korna çalınmasını beklemiyorlar ki siz çalınca, "Oh be korna çaldı. İki saattir bu anı bekliyorduk. Haydi, yolumuza devam edelim." diye araçlarını sürmeye başlasınlar. Birbirlerinin üstünden de atlayamayacakları ya da bir roket sistemiyle havalanamayacakları için kornanızın sesini kesin ve tüm bunları düşünün. Bekleyin. Mecburen o çileyi çekeceğiniz için, bağırıp çağırıp yeni yeni çileler oluşturmayın.

HERKES KAÇILSIN, TRAFİK AÇILSIN!

Herkesin aynı ruh halini paylaştığı bu sıkışıklıkta, oradaki tüm insanların birbirine bağırıp çağırası, tekme tokat girişesi olduğu için mümkün oldukça çenenizi tutun. Oldu da sürücünün biri size "Sürsene beee kağnı arabası!" diye bağırdı, aynısıyla karşılık verip, ateşe bir bidon benzin dökmeyin. Susun. Bu çok zordur ama en güvenlisidir. Eğer inat edip hâlâ milim milim ilerlemeye çalışırken, garç diye milletin arabasını çizdiyseniz, size arabasının içinden kafa atmaya çalışan kişiye "Ne çizdirttin arabanı yaa, körrr!" diye bağırarak haklı çıkmaya çalışmayın. Özür dileyin ve kabahatinizle oturun.

Oldu da biri, o an yedi ceddinizle ilgili fena halde iyi dileklerini(!) sunmaya başladı. Haydi bakalım "En iğrenç küfrü kim edecek?" turnuvasına katılmışsınız gibi "Ben de senin..." girişiyle başlamış dümdüz cümleler kurarak, bin beteriyle karşılık vermeye çalışmayın. Unutmayın. Kötü söz sahibine aittir. Siz de küfrederseniz, size küfreden kişiden hiçbir farkınız kalmaz.

Olur ya sabretmeniz de işe yaramazsa, o zaman plakasını alın ve şikâyet edilmesi gereken yerlere şikâyet ediverin. Yaptığı hareketin ceza makbuzunu görünce birden Osmanlıca konuşmaya başlar, o olur.

Sıkışıklıktan bunalıp arabadan dışarı çıkarak, üstünüzü başınızı çıkartıp "Herkes kaçılsıın, trafik aaçılsın!" gibisinden saçma sapan protestolara kalkışmayın. Soluğu tımarhanede alırsanız, o trafikte ömrünüzce yaşamak için dua bile edersiniz. Sonra gidip milletin arabasının tekerini de tekmelemeyin. Şımarmayın.

ARABAMA ÇARPANA ÇARPARIM

Haydi, çtongg diye bir kaza oldu. Kimin neden olduğu önemli değil. "Tutmayın benii!" dercesine arabadan Terminatör gibi atlayıp "Sen arabama çarptın, ben de sana çarpacam!" diye Ninjamsı tekmeler savurmaya başlamayın.

Arabanızdaki hasara bir de sizdeki hasar eklenmesin.

Oraya gelmiş olan trafik polisine, çarpıştığınız kişiyi el kol hareketleriyle şikayet edip, yüksek sesle bağırınıp, durumu hepten çıkmaza sokmayın.

Bırakın memur bey işini rahatça yapsın. Bir de sizi ayırmakla uğraşmasın.

EN DEĞERLİ ŞEY NEDİR?

Eğer kazada bir kasıt yoksa kazaya neden olan kişi gerçekten üzgünse ve hatasını telafi etmek istiyorsa, o an ne kadar sinirli de olsanız "Geçmiş olsun. Kaza işte, insanlık hali..." demeniz insanlığın zirvesinden seslenişiniz olacaktır.

Eğer yaralı varsa, adam yerde debelenirken arabanızın kırılan sinyal lambası için "Bu kaç para senin haberin var mı?" diye bağırmayın. İlk işiniz, o insana yardım etmek olsun. Hiç bir şey insan hayatından daha değerli değildir.

MAYMUN MU OYNUYOR

Bir kaza olduğunda, olay mahallinde birden amip gibi çoğalarak, sanki maymun oynuyormuş gibi seyreden insanlardan olmayın. Yardımcı olabileceğiniz bir şey varsa olun. Yoksa, olanları da engelleyen kalabalığı dağıtın.

Arabada sıkışıp kalmış kişiyi "İyilik yapacağım." diyerek, zorlaya zorlaya çıkarmaya kalkıp, mümkünse boynunu kırmayın. Parça parça çıkarıp, bir kenarda monte etmeyin. Eğer ilk yardım biliyorsanız, o an gerekenleri yapın. Bilmiyorsanız, Hipokrat'mışsınız gibi havalara girip yaralıyı öldürmeyin.

AİLE BİR SANAT ATÖLYESİDİR

Aile ortamı, icabında yanlarında don gömlek yatabileceğiniz, ağzınızı şapırdata şapırdata yemek yiyebileceğiniz, kaşınmanız geldiğinde hart hurt kaşınabileceği-

niz, kısacası başka hiç bir yerde kendinizi bu kadar rahat hissedemeyeceğiniz, en sıcak ve samimi ortamdır.

Aile, gözümüzü dünyaya ilk açtığımız andan itibaren, gözümüzü kapayacağımız son ana kadar vazgeçilmez olanımızdır. Ayrıca her şeyin ilk kez öğrenilmeye başlandığı bu yer, ömür boyu mezun olamayacağımız ilkokulumuzdur.

"Ben çocukkene..." diye başlanan her hikâyenin geçtiği başlıca ortamdır. Dünyanın yaratılışından beri vizyondan hiç gitmeyen aile filminin başrol oyuncuları olan anne ve baba, bir çocuğun hayatında, "İyi ki doğmuşum." ya da "Ölsem de kurtulsam." dedirtebilecek kadar önemlidir.

Sevgiyle ve bilgiyle büyütülmüş çocuklardan, hem vatana, hem millete hem de tüm yerküreye hayır gelir. Büyüklerine saygı gösteren, vergilerini ödeyen, çiçekleri ezmeyen ve turistlere iyi davranan çocuklar, annenin babaya, babanın da anneye eşek muamelesi yapmadığı ailelerde büyürler. Tabi ki bir çocuğun yetişmesinde çevre şartlarının da büyük etkisi vardır. Etraftaki diğer insanlar parçalı bulutluysa, çocuk da biraz gök gürültülü ve sağanak yağışlı olabilir. Ama toprağı sağlamsa erozyon merozyon olmaz. Aksi olursa, çocuğun bedeniyle beraber, hüsranı da büyür ve sonraki yaşamında problemli bir vatandaş olur çıkar. İşte aileyi elimizden geldiği kadar ciddi ciddi anlattık. Daha ne edelim.

İYİ AİLE İÇİN GEREKLİ MALZEMELER

Hani şu hendek atlayamamasıyla ünlü deve var ya, işte o deve belki bir gün hendekten uzun atlama dalında rekor kırabilir ama çocukken ailesinden her

ömre lazım olan eğitimi almamış bireylerin uygunsuz davranışlardan doğru düzgün hallere atlaması, ne bileyim sakız çiğnerken aynı anda ıslık öttürmek kadar zordur. Bunun olmaması için gerekli malzemeleri sayıyoruz...

Aralıksız olarak efkârlı olmayan, her fırsatta saçımı süpürge ettim olayına girip babasının evine gitmeye kalkmayan, çocuğu ağzını açar açmaz şaplağı yapıştırmayan, yine masraf olacak diye çocuğunu bir gofret için ağlatıp, haftada bir saçına perma yaptırıp, altın günlerinde paraları saçıp savurmayan bir adet anne.

Karısının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik eden, işte kafasını bozanları dövemediği için çocuğunu tokat manyağı yapmayan, eşine bir çaktı mı bir de yer çakmayan, getirdiği her ekmeği, tüm aile fertlerinin başına tek tek kakmayan ve en pahalısından sigara içmeyen bir adet baba.

Gelinini ocağına incir ağacı dikmekle suçlamayan ve timsah gözyaşları döküp dırdır ederek oğluna dövdürmeyen, anne babası terbiye etmeye çalışırken, "Gel çocuğum, kaka onlar." diye torununa yüz vermeyen bir adet büyük anne ya da dede.

Bu özelliklere sahip kişiler tarafından kurulmuş aileler, TSE ve de İSO bilmem kaç standardına uygun olarak üretilmiş çocuklara sahip olabilirler.

KÜÇÜK EMRAHLAR ANLAR

Her eve lazım olan yegâne şey, kefal teflon tavaları değil yaşayanların ruhunu dinlendiren huzurdur. Bu huzur denen şey, eğer parasıyla alınan bir şey olaydı, aha yeminle diyorum dünyada yok satardı. Herkesin birbirine küs olduğu, burnunu şişirip ofurdana pofur-

dana ortalıkta dolaştığı bir ailede büyüyen çocuklar koca dünyayı omuzlarında taşırlar.

Anne babasının kavgasını ayırmaya çalışan minik bir bedenin çektiği çileyi, duyduğu kahrı, küçük Emrahlar çok iyi anlarlar. Onların ruh halini, içlerindeki ezikliği "Batsın Bu Dünya" modundaki şarkılar bile anlatamaz.

Her zaman, "Oturmaya mı geldik ayol"lu düğünlerle, kesilen pastalarla, "Seni sonsuza kadara seviciym." şeklinde başlayıp "Ömrümü yedin", "Saçımı süpürge ettim." vaziyetlerine dönüşen evliliklerin böyle olmaması için, hem kadına hem erkeğe dönüşen görevler vardır.

KOCANIN GÖREVLERİ

Evlenmeye yeltenen bir erkeğin, bu işe kalkışmadan önce bir evlikten neler beklediğini iyice bilmesi gerekir. "Geçen gün niyet ettim bir kadın aldım. Çamaşır bulaşık hiçbir şey kalmadı. Ayrıca soyumun çoğalmasına da yardımcı oldu." şeklinde girişilmiş bir evlilik aslında hiç yapılmamış bir evliliktir.

Bir kadın evinin yüz akı, kocasının hayat arkadaşı, çocuklarının anasıdır. Evin mutfak kısmıyla ve temizlik işleriyle ilgilendiği için ne bulaşıkçı ne de çamaşırcıdır. Bunlar bir kadının sadece fedakârlıklarıdır.

Eşinin varlığını yalnız bulaşıklar, çamaşırlar yıkanmadığında, yemek pişmediğinde hatırlayan bir koca, o kadını anca kocatır.

Kadına bir eş ve anne olarak bakabilmek, tüm bu olumsuz davranışları ortadan kaldırır. Ama "Aman alt tarafı kadın işte, biri gider, biri gelir." gibi bir zihniyet, o evliliğin köküne kibrit suyunun döküldüğünün işaretidir.

AKŞAMA KADAR OTURUYORSUN

Eve geldiğinde "Akşama kadar oturuyorsun, hâlâ yorgunsun." diyebilen bir koca, ev işlerinin sihirli bir değnek tarafından yapıldığını düşünen abidik gubidik bir mantığa sahip olduğunu gösterir.

Karılarına külkedisi muamelesi yapan kocalar unutmasınlar ki, bir gün eşlerinin, iş yaparken düşürdüğü o meşhur ayakkabıyı kafalarına yiyebilirler. Kadının naif ruhunu böyle cinnetleştirmemek kocaların en baş vazifesidir.

RUHSATSIZ KAÇAK YAPILAR

Kadınlara iyi davranmalı derken kastedilen şey, kadın ev işi yaparken bağırmamak, dövmediği için kendine minnettar olmasını beklemek, tuzu biraz fazla kaçmış diye yemeği halının ortasına dökmemek ve tüm bu yapmaması gerekenleri yapmadığı için kendisini muhteşem koca ilan etmek falan değildir.

Çünkü etrafta dolanan hâlihazırdaki kocalar genelde böyle bir tutum içersindedirler. "El âlemin kocası akşama kadar dayak atıyor. Ben daha sana bir fiske vurmadın. Sen otur kalk benim gibi bir herifle evlendiğine şükret." gibi bir zihniyete sahip oldukları için, böyle şeyleri bir meziyet sanırlar.

Olaya böyle bakan koca adayları hiç düğün olayına girmeyip, o papyonu hiç takmayıp, pasta kesmeyip, halay falan da çekmeyip, el âlemin kızının da başını yememelidirler. Bir gündelikçi tutup sadece ev işlerini

parasıyla yaptırmalı, kızların hayallerini yıkıp, yerine ruhsatsız kaçak yapılar dikmemelidirler.

İSKELE BABASI

- Hanım al şunu kollarım koptu.
- Ne bu?
- Üzüüm.
- Ne üzümü? Parayı nerden buldun?!
- Üzümünü ye bağını sorma!
- Espri mi şimdi bu?
- Yoo.

Bir koca, dürüstçe çalışıp, kazandığı helâl parayla aldığı yiyecekleri eve getirmelidir. Akşama kadar kahvede pişpirikten kazandığı üç beş kuruşla eve bir karpuz alıp dönerse, o kadın da "Kadının Sesi" tarzı programlara katılıp kocasının ipliğini bütün ülkenin pazarlarına çıkarabilir.

Kendi üstüne başına istediğini alıp, canı ne istiyorsa yiyip, istediği an tatile bir başına çıkarak gezip tozar da, tüm bunları ailesinden esirgerse, bu onun bir aile babası değil anca bir iskele babası olduğunu gösterir.

ANNENİ HİÇ SEVMİYORUM

Eşini seven bir erkek, eşinin sevdiği her şeye değer vermeli, hoşlanmasa dahi "Açık sözlüyüm n'apim." diye ağzına geleni söylememelidir.

Hatır gönül denen bir şey vardır. Kayınvalidesi ve kayınpederiyle yıldızı barışsın ya da barışmasın zıtlarına

gitmemelidir. Misafirliğe gelmiş akrabalarına "Ne zaman gideceksiniz?" muamelesi yapmamalıdır.

Ailesinin yanında karısını azarlamamalı, gittikten sonra da "Senin ailen şöyle, senin ailen böyle..." şeklinde kadıncağızın başının etini yememelidir.

Eşinin ailesini de kendi anne babası gibi sevmeye çalışmalı, yedikleri içtikleri gözüne batmamalıdır.

CAHİLSİN SEN ANLAMAZSIN

Dışarıdaki unvanı ister mimar, ister hâkim, isterse milletvekili olsun, evli bir erkek, evinde sadece bir koca ve baba olduğunu unutmamalıdır. Vay efendim ben hâkimim, şuyum buyum gibi tavırlarla karısına ve çoluk çocuğuna emir eri Ramazan muamelesi yapmamalıdır.

Eşinin öğrenim derecesi kendisinden düşükse, "Cahilsin sen anlamazsın." gibi havalar basmamalı, aşağılamaya çalıştığı o kadının, bu sayede ondan çok daha yüksek bir seviyeye çıktığını unutmamalıdır.

SEVMESEM DÖVER MİYİM?

Koca kısmısı, genelde dayak atmadıkları için eşlerinden teşekkür beklerler. Bunu hiç anlamam işte.

"Evet bağırdım. Bir güzel de dövdüm. Ama sevmesem döver miyim ya?"

Ne bu şimdi? Sevmen, eşin olacak kadını dövmeyi mubah mı kılıyor. Freud'a bile kafayı yedirecek bu karmaşık ruh haliyle davranmak, o kadıncağızı en sonunda, "Ay kocam geçen akşam sopayla bana bir

girişti. Olsun, dövsün. Seviyo ki dövüyo. Yabancısı mıyım ayol." gibi artık bu kadara kadar düşmüş bir sevgi mağduru etmeye sebep olur.

SENİ DENGESİZ SENİ!

Evli bir erkek, evindeyken ne kadar sevecenliği varsa ortalığa dökmelidir. Çocuklarıyla oynaması, onların derslerine yardım etmesi, eşine ev işlerinde yardımcı olması bir kocanın pullarını dökmez. Aksine onu göz kamaştırıcı bir insan yapar.

Dışarıda kuzu gibi olup, eve gelince tuzluklara bile bağırıp çağıran bir koca, kendisine aile halkı tarafından "Seni dengesiz seni!" dendiğinde kesinlikle kızmamalıdır. Nerede nasıl davranacağını bilmeli, insanın canını sıkmamalıdır.

NE BU GÜZELLİK

Bir kadın şıkır mıkır giyinip kocasına "Yakışmış mı?" diye soruyorsa, bu soruyu mutlaka, "Evet çok yakışmış. Tam bir afet olmuşsun." denmesi için sorar.

Tabii ki bu soru sorulmuşsa, kocalar eşlerine iltifat etmekte biraz geç kalmışlar demektir. Olsun, bunun telafisi mümkündür. "Ben de tam, ne bu güzellik diyecektim." diye söze başlanırsa, ışık hızıyla ara kapatılmış olur. Ve bu şekilde, henüz patlamamış bir kavganın patlaması engellenebilir.

Ama hiç bir şeyi önemsemeyip, kapıyı sanki evin hizmetçisi açmış gibi, suratına bakmadan ok gibi yanından geçip gitmek, o kadının ağlayarak bütün makyajının akmasına ve üstünü başını çıkarıp etrafa atarak, "Bir daha son olsun. Sen ne anlarsın be hödük!" şeklinde bağrınmasına neden olur.

ORMAN ADAMI TAKLİTÇİSİ

Bir erkek, karısından pasaklı olmamasını talep ediyorsa, kendisi de pasaklı olmamalıdır. Hayat arkadaşına "Sana mı süslencem. Sen zaten evdeki bir sürahisin." muamelesi yapmamalıdır. "Nasılsa bu beni çeker." diye, saç sakal birbirine karışmış bir vaziyette Robinson gibi ortalıklarda dolaşmamalıdır.

Dışarı giderken tıraşlar olup, kokular süren ama evde orman adamı taklidi yapan bir erkek, eşine asla değer vermeyen bir erkektir. Hele hele bu küflü davranışını da evdeki rahatlığına bağlıyorsa, bu onun evdeki rahatlığını değil, eşinin sevgisini ne derece istismar ettiğini, kalbini de parça pincik ettiğini gösterir.

Ayrıca, "Nasılsa karımsın. İstediğim gibi konuşurum." tarzında cümleler kurmak, o kadının sevgisini zaman içinde gümbür gümbür yıkar. Enkazı kaldırana kadar da akla karayı seçersiniz. "Zıpla, şuradan bi su kap gel bana." gibi ifadeler, "Ben harika bir kocayım." diyebilen erkeklerin kuracağı cümlelerden değildir.

YALLAH ANNENİN EVİNE!

Karısı kendisinden bir şey istediğinde, "Ne lazım sana." gibi davranarak, "Babanın evinde de var mıydı?" gibi laflarla onu rencide etmek, ilerde o erkeğin aciz kalıp, o kadının eline düşeceğine delalet eder.

Maddi gücü varsa almalı, yoksa durumu güzelce izah etmelidir. Bir kadın, bağıra çağıra her şeyi alan bir erkek yerine, kendisine samimice "Ama paramız yok ki. Olsa seve seve alırdım. Sen her şeye değersin." diyen bir erkeği yüzde bin beş yüz daha çok tercih eder.

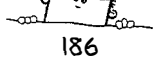

Herhangi bir konuda alınganlık eden bir kadına, "Yallah annenin evine!" diyerek hemen pes eden erkekler sonuçlarına da paşa paşa katlanmalıdırlar. Çünkü en iyi ihtimalle bir gömleği bir ay, bir çorabı iki ay giymek zorunda kalıp, arkalarından da "Var ya, bunu karısı terk etmiş ha..." "Hı halinden belli zaten. Üstü başı dökülüyo baksana." Şeklinde konuşulması ihtimali son derece yüksektir.

KADININ GÖREVLERİ

- Hayatımm, ben geldiim. Oh be, insanın evi gibisi yok valla.

- İyi halt ettin. Ben babamın evine gidiyorum.

- Tu destur. Yahu niye gidiyosun gene?

- Nereye gidecektim başka, söyle nereye gidecektim? Ya toprağa ya babamın evine. Sen o an bana öyle dedin ya Fikri, beni sildin attın. Annem zamanında "Bak bu Fikri seni seviyor, he de kızım." deyince bir fikri var sandım. Meğer yokmuş. Bana öyle demiycektin Fikri, demiycektin.

- Yahu ne dedim be?

- Sen daha iyi bilirsin. Ayrıca sorman zaten affedilir şey değil. Sonra Şetafet dırdırcı oluyor di mi? Dırdır değil bunlar, değil! Bana yıllarca ettiğin zulmün bir gıdımcık karşılığı. Sen bana öyle demeseydin, ben de sana böyle demezdim tamam mı? Öyle dediğin için böyle dedim. Böyle olduğun için öyle oldu. Öyle olmasaydın ben de böyle olmazdım. Her şey böyle olduysa sen öyle olduğun için. Sen öyle olmaya devam ettiğin sürece de her şey böyle olmaya devam edecek Fikri. Durum öyleyse ben de böyleyim. Sen hâlâ öyle olmaya devam et.

- Şetafet gel seni babanın evine kadar bırakayım.

Genellikle kocalar tarafından dırdırcı ilan edilen kadınların, eşlerini sabırla dinlemeleri, kendilerini dinleyecek bir hale geldiklerinde ise sakince konuşmaları, bu imajlarını on nokta dokuz şiddetinde yerle bir edebilir.

"Yetti canıma yetti. Babamın evine gidiyorum." gibi bir cümleyle başlamış tartışmalar, hakikaten çoğu zaman babanın evine dönmekle sonuçlanır. Tabi baba evindeki durum da bu şekildeyse, artık daha başka nasıl sonuçlanır o kısmını da kadın programlarından izleyebilirsiniz.

BENİM ELİM ARMUT MU TOPLUYOR

Bir kadının tartışma esnasında bağırıp çağırmaması, ağzının ve ses tellerinin olmamasından değil, aklı başında davranması gerektiğine inandığından kaynaklanmasın acaba? Ha ne dersiniz kocalar?

Allah kadınlara da ses vermiş. Çığlığı bir bassa evde kırılmadık cam eşya kalmaz. Ama genelde annelerinden falan, "Kadın kısmı eleğini alçak asacak kızım. Sesin erkekten çok çıktı mıydı bayram kopar." diye yetiştirildikleri için, birilerinin ortamı sakinleştirmesi lazımdır. Bu da âdet olduğu üzere hep kadına düşen bir vazifedir.

Çünkü bilirler. "Benim elim armut mu topluyo be!" gibi bas bas bağırmak, "Efendi efendiii..." diye elleri bele koymak, o kadını tartışmanın galibi haline getirmez. Peki, ne yapar? Ne yapacak. Büyük ihtimalle iki kroşe bir aparkat, haydi nakavt akıbetine götürür.

Baktınız suratlar gerildi. "Yapar mısın, eder misin"lerin yerini "Yapsana, etsene"ler almaya başladı. Az sonra fırtına kopacak belli. N'apıyoruz. Hemen aya-

ğımızı denk alıyoruz. Sesimizi kısıp, sabrımızı sonuna kadar açıyoruz, dizimizi kırıp oturuyoruz.

Ve ne oluyor. Sinirden havaya uçup mantar bulutu oluşturmaya kalkışan kocanız da, bombasını patlatacak bir rampa bulamadığından, yavaş yavaş sakinleşmeye başlıyor. Böylece tabaklar çanaklar da kırılmıyor, kavga yangını "Senin annen... Benim annem"e kadar sıçramıyor. Şimdi tüm bu tavsiyelere rağmen, "Hep ben mi yapıcam canım. Burama geldi artık!" diyen hanımlara da ne diyelim, "Gazanız mübarek olsun. Yaranız bereniz çabucak geçsin inşallah..."

BEN DE AZ DEĞİLİM HA

Tartışma sonrası eğer erkek pişman olup özür dilemişse, kadın eşinin özrünü kabul etmelidir. "Yıkıl karşımdan!" derse, etrafta cam çerçeve ne varsa yıkılmaya başlar.

Bu, her iki taraf için de pek hayırlı olmaz. Kavga kangrene dönüşür. Sevgi ve saygı çürüyüp düşer.

Affedici olmak, kişinin önce kendine yapacağı bir iyiliktir. Bu güzel hâl, insandan hiçbir şey eksiltmez. Aksine karşı tarafın utanmasına neden olarak, "Ben de az değilim ha. Elimden geleni ardıma koymadım ama gıkı çıkmadı." gibi özeleştiriler yaptırması açısından, çok da yapıcı etkilere yol açar.

BU KADIN BENİM OLAMAZ

Diyelim kocanız eve geldi. Günün bütün yorgunluğu sinir sistemini olanca gücüyle ezmiş ve de bıcırtmış. Kapıyı çaldı. Hemen açtınız. O ne! Saçlar o biçim, gözler badem, kaşlar yay, üst baş az sonra gala gecesi-

ne gidecekmiş de, gelip alması için kocasını bekliyormuş, "Hadi hayatım çıkalım." diyesi edalarında bir hatun...

Adamın, "Kapıyı niye açmıyosun ulan. Eşekbaşı mıyız biz burada!" çemkirmesine ayarlanmış yüz kasları, birden gevşeyip "N'aber tatlım. Bu ne güzellik." tavrına dönüşmez mi? Dönüşür. E bir iş nasıl başlarsa öyle gideceğine göre, akşamın geri kalanı da bu moda göre otomatikman ayarlanmış olur.

Tabii madalyonun diğer yüzüne bakmadan az önceki dediğimizi yapmanın da nasıl faydalı bir hareket olduğunu tam manasıyla anlamamız zor. Şimdi bandı başa sarıyoruz.

Adam kapıya geldi. Açan yok. Haydi, bir daha çaldı. Gene açan yok. Üçüncüde artık kapıyı omuzlamaya hazırlanırken kapıyı açtınız. Karşısında ıslak bulaşık önlüklü, saçı az önce evde hortum çıkmış da tam kafasının üzerinde uçuşup saçını başını dağıtmış, kolunun birini sıvamış biri aşağıda, ayağında arkasına basılmış ucu yırtık terlikler, altında çamaşır suyu sıçramış benek benek morumsu pijamalı bir kadın... Suratı ter içinde ve gözleri "Acaba ne zaman ölücem?" diye bakıyor. Şimdi böyle, "dünyadan vazgeçmiş" kostümü giymiş bir kadın "Hoş geldin." dese ne olur. Hoş mu ki adamcağız hoş gelsin. O an gerisin geriye dönüp karısına, "Pardon yenge ben yanlış eve geldim. Bu kadın benim olamaz. Bu hayat benim olamaz, olmamalı da." deyip geri dönse yeridir.

Bir kadın önce kocasına karşı şıkır mıkır olmak zorundadır. Yok efendim öyle komşuya giderken full makyaj yap, bir gelinlik giymediğini bırak, kocan eve gelince çamaşır sulu pijamalarla dolaş. Böyle davranan kadınlara eşleri "Ben senin kocan değil komşun olaydım." derse aşk olsun falan demeye kalkmasınlar.

ŞIKLI KAVGALAR

Bir kadın için eşinin annesi, kendi annesi sayılır. Bu yüzden çıkan her kavgada "Senin o annen olacak kadın var ya. Ah o yok mu oo!" gibi sözlerle laf dokundurmaması lazımdır. Yani demem o ki kavga konularına aileler asla dâhil edilmemelidir. Böyle yapmak tartışmanın çapını büyütmekle kalmaz, kavganın şıklarını da arttırır.

"a- Annen, b- Baban, c- Halan, d- Kardeşin, e- Emminin oğlu..." şeklinde ta mahallenin delisine kadar giderek, çeşit çeşit kavgalar türer.

Eşler bir süre sonra "Bende de kabahat vardı ya", "Yo yok ölümü öp bırakmam. Kabahatin büyüğü bendeydi." diyerek çark edip barışabilirler. Fakat gelin görün ki üçüncü şahıslar öyle kolay kolay canım cicim kıvamına gelemezler. Dâhil edildikleri kavgaya son kullanma tarihleri bir türlü geçmez. Artık mevzu uzar da uzar...

BOŞ VER BABANI

Bir kadın, çocuklarını marketten almış ya da tutmuş babasının evinden getirmiş gibi, sadece kendi sözünü dinleterek babalarını es geçirtemez. Her meselelerinde babalarına danışmak zorundadır.

Örneğin en basitinden, bir yere gitmek istediklerinde, hiç babalarına sormadan "Tamam ben izin verdim. Gidiyorsunuz, bitti." dememelidir. Mutlaka babalarına da danışıp fikrini almalıdır.

Unutmamalıdır ki evlilik bir ortaklıktır. Bu yüzden hayatlarında var olan her şey ortaktır ve bunlarla ilgili kararlar da hiçbir zaman tek taraflı olamaz.

Kadın sırf eğlencesine, kocasının hoşlanmadığı sözleri söylememeli, onu gıcık edecek davranışlarda bulunmamalıdır. Sonra da tutup, "Ya sen de kavga etmeye bahane arıyorsun hee." dememeli, adamın kanına dokunmamalıdır.

HERİF MUHABBETİ

Özellikle uzun süreli evliliklerde koca kavramı, canımla başlayıp, hayatıma dönüşüp, daha sonra eşim olarak devam edip ve daha sonra da anlaşılmaz bir biçimde herife dönüşür. Tüm bu mitoz, mayoz ve cadoloz evrelerden geçmesine izin vermeden, saygı ve sevgiyi mümkün oldukça başladığı şekilde sürdürmelidir.

Bir de kadın, eşine kafası bozulup, kapıya gelen dilenciye, "Ben de sana gününü gösteririm. Yok anam bunlara yaranılmaz. İki kaşığından birini kıracaksın." diye bütün kap kacakları, gardırobu, kocasının ayakkabılarını falan filan, evde ne varsa toparladığı gibi vermemeli, aynısını bana yapsa ne hissederdim diye hiç olmazsa birkaç saniye düşünmelidir.

NE MÜHENDİSLER NE DOKTORLAR...

Bir kadının, eve bir şey alınacağı zaman, kredi kartını kaptığı gibi mağazalara tek tek sorti yaparak, ay sonunda icracıları kapıya dikip, kocasının kredi kartıyla beraber, sabrının limitini de aşmaması gerekir.

Eşinin maddi gücü ne olursa olsun, asla israfa kaçmamalıdır. Kaçmaya kalkışmışsa da, bu hareketi, bu bol keseden atışı, bankalar tarafından kovalanıp enseleneceğine delalet eder.

Diyelim kocası az para kazanıyor. Zaten işsizlik var diye de ayrılmaya cesaret edip, başka iş imkânları arayamıyor. Böyle bir durumda kadın "Attan inip eşeğe bindim. Beni ne mühendisler ne doktorlar istedi de varmadım." olayına girmemeli, eşini yerin dibine sokmamalıdır. Amaaa koca, "Benden bu kadar!" deyip ense yapmaya kalkıyorsa, bırak "Ne mühendisler ne avukatlar..." demeyi , "Ne astronotlar, ne David Bekım'lar istedi." bile denebilir.

NE TATLI Dİ Mİ?

Bir hanım bekârken var olan arkadaşlarıyla sanki hiç evlenmemiş gibi gezip tozmamalı, yirmi dört saat evinde ağırlayıp pijama partileri yapmamalıdır. Hele ki erkek arkadaşlarıyla "Ay Naci, bak bu bizim Turgi. Turgay be Turgay. Ne tatlı di miii?" gibisinden Turgi'nin yanağını sıkıp kocasını cinnete azmettirmemelidir.

İffetine ve terbiyesine azami derecede dikkat etmelidir, demeye gerek bile görmüyoruz.

ANNE BABANIN GÖREVLERİ

Az önce de dediğimiz gibi, hır gür olmayan evlerde büyüyen çocuklar, ileriki yaşamlarında ailelerinde gördükleri gerilim filminin devamını çekmeye kalkmazlar. Bir ailede her zaman her şey elbette ki TV dizilerindeki gibi, durmadan yemeğe çıkıp, eve çiçek getirmeler şeklinde olmaz. Arada bir kavga da olur. Bu kavgalar evliliğin tuzu biberidir. Fakat baharatı fazla kaçırıp, çocukları yakmak hiç hoş olmaz. Bu yüzden, en başta anne ve baba çocuğun yanında kesinlikle

kavga etmemelidirler. Ayırmaya gücü yetmeyen çocuğun bu olaydan ilk öğreneceği his, çaresizlik ve yalnızlık olur. Çocuğun yaşından büyük olaylar yaşamasına neden olmak, o çocuğun yaşından büyük davranmasına, bedeniyle ruhu arasında bağ kuramadığı için, ukala ya da içine kapalı bir varlık olmasına sebeptir...

KAHIR MAHKÛMLARI

Anne baba artık bir akşam etkinliği haline getirdikleri yeni bir kavgaya tutuşmuşlar. O sırada çocuk yanlarına gelip "Anne kalemim nerde?" diye soruyor. Kafasından dumanlar çıkan anne ve baba o an hışımla çocuğa dönüp, "Görmüyor musun kavga ediyoruz. Ne bölüyosun saygısız şey! Al sana kalem şaaakkk!" diye çocuğa girişiveriyorlar ve kaldıkları yerden "Hayvan herif!", "Salak karı!" şeklinde kavgalarına devam ediyorlar. Peki, çocuğa ne oluyor? Yaşlandığında bile hatırlayıp içerlemesi için korkunç bir hatıra, bilinçaltına tıkılmış oluyor.

Hele hele "Aynı anan gibisin.", "Aynı babana çekmişsin." gibi laflarla çocuğunun ruhunun üstüne yürümek, o çocuğun ilerde hiç işlemediği bir suçtan, yargısız infazla kahra mahkûm edilmesine de neden olabilir.

ZAVALLI YAVRUCAK

Çocukların, "Şuramı böcek kıstırdı, buramı çocuk tepikledi." gibi dert yanmayı sevmeleri meşhurdur. Peki, bunu niye yaparlar?

- Evet, Fevriye Hanım siz söyleyin?

- E niye olcak şımarılıktaan. Arpası fazla gelmiştir.

At mı bu? Çocuk çocuk. Çocuğunun konuşmasını kişneme olarak algılayınca böyle oluyor işte. Hâlbuki

"Aman da benim pıtırcığımı böcek mi ısırmış." türünden şeyler denilse, çocuk keyiften dört köşe olacak. Çünkü sırf anne babalarının himayesine, kollamasına bayıldıkları, bunu hissetmekten çok hoşlandıkları için böyle davranıyorlar.

- Sonra geldi ağzımdan sakızımı çaldı. Sonra ayakkabıma vurdu. Sonra bi de bana kepçe kulaklı dediii...

- Yok sakızını almış, yok şekerini kapmış. Muhabbete bak. Kafamı şişirdin. Ben nelerle uğraşıyorum bu ne diyo yaa. Git odana, yat zıbar.

İyi marifet yaptın. Umduğu ilgiyi göremedi, büktü boynunu, gitti odasına burnunu çekiyor...

KARNEDEKİ ZAYIFLAR

Çocukken hangimizin karnesinde kırık yoktu ki. Ama bazıları için bu kırıklar sadece karnede kalmaz, bedene sıçrayıp, kemiklere de yerleşebilir.

Çocuk elindeki bol sıfırlı karneyle eve geliyor. Anne babası karneye bakıyor ve derhal etrafta çocuğa girişecek terlik, vileda sapı gibi bir şeyler aranmaya başlıyorlar. Haydi, bakalım meydan dayağı! Bu yetmezmiş gibi bir de, "Ah hiç bana çekmemiş buu. Ah ben nerelere gideyiim. Ben çocukkene çarpım tablosunu bir gecede ezberlediydim..." diye büyükanne de oradan çıkıveriyor. Çocuk tam bir ateş hattında kalıyor.

Yahu o çocuk dayak yemediği için zayıf getirmedi ki. Dersine yardım edeceğin saatte oturup o dizi senin, bu dizi benim hatmettiğin için o hale geldi. Bu şekil zayıf düzeltme metotları, çocuğun zekâsını açmayacağı gibi hepten geriye kaçmasına neden olur. Çocuğun karnesindeki zayıfların yanına bir de kişiliğindeki zayıflar eklenir, o olur.

KAFADAN KONTAK

Çocuk bir hata yaptığında, bir daha yapmaması için ceza verileceği zaman mümkünse Engizisyon mahkemesinin yöntemleri uygulamamalıdır. Karanlık odalara kapatıp, terbiye edilmeye çalışılan bir çocuk, terbiye değil, ancak kafadan kontak edilmiş olur.

Ya da çocuğu ayaklarından tavana bağlayıp kırbaçlamak, kül tablası niyetine kullanmak, çocuğun değil, anne babanın terbiye edilmeye, hatta tedavi edilmeye ihtiyacı olduğunu gösterir. Öyle çocuğa pata küte girişmek yerine belli bir süre oyundan men etmek, istediği bir şeyi almamak gibi cezalar verilebilir.

Çocuklar anan babaya Allah'ın emanetidir. Doğumuna neden olan bu iki kişinin, çocuğun, hayatlarındaki sorunlu yanların acısının çıkartıldığı bir kum torbası olmadığını unutmamaları gerekir.

Kendisine kobay faresi muamelesi yapılan bir çocuk, dünyanın ortasında bir başına kalmış bir çift acılı göz olarak, geleceğe hiç gelmeyecek gibi bakınır durur.

FİTNE FESAT MÜSABAKALARI

Ne anne ne baba, çocuklarına, seni şöyle yaparım, böyle benzetirim gibi tehditler savurmamalı, çocuğun iç dünyasında mafya havası uyandırmamalıdırlar. En ufak kabahatinde "Akşam eve baban gelsin, kemiklerini kırdırcam senin!" gibi korkutmalara kalkmak, çocuğun babasını baba gibi değil, infaz memuru gibi görmesini sağlar.

Bir çocuk, anne babasından sadece onları kırma ihtimali açısından korkmalıdır. "Yaramazlık yaparsam

topuğuma sıkarlar, saçımı tren yolu gibi keserler, kafama çivi çakarlar..." şeklinde korkular taşımamalıdır.

Son olarak da şunu şey edeyim. Çocuğunuz bir dövüş horozu ya da bir yarış atı değildir. Bu yüzden onu başka çocuklarla yarıştırmaya, fitne fesat müsabakalarına katılmaya zorlamayın.

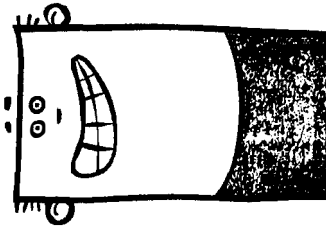

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YUKARIDADIR?

Çocuğun karnesinde zayıf gelince ne yapılır?

a- Boynuna "Ben bir geri zekâlıyım!" yazılı tabela asılıp, saçları tren yolu gibi kesilerek yollarda dolaştırılır.

b- Ailecek o zayıfları kurtarması için çocuğa yardım edilir.

c- "Aferin çocuğum, okuyup da ne yapacaksın. Biz okuduk da n'oldu. Sürünüyoruz bak." denilerek çocuğa akıl verilir.

d- Her zayıf için bir kilo acı biber yedirilip, zekâsı açılmaya çalışılır.

e- Çocuk, karnesiyle beraber okul çantasının içine tıkıştırılarak fermuarı çekilip, sokak kapısının yanına konulur.

Ciddi Ciddi Komik Kitaplar

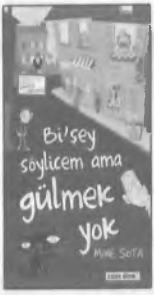

Bu kitapları, ünlü Türk düşünürü Sibel Can'ın da dediği gibi "Senin sevdiğin hırkamı giydim, senin aldığın kitabı okudum" aşkı ve sadakatiyle okuyun, dünyaya bakışınız değişsin. Otursun dünya size baksın. Oh olsun!

facebook.com/carpediemkitap

Kitabı,
son sayfasından okumaya
başlayan okura not:

beni oku!
içimdeki gölgeler
aydınlansın. beni oku!
ben okundukça kitap,
sen okudukça insansın!

Dikkat! Bu kitabı okuduktan sonra hepinize olanlar olacak!

Mesela birine selam vermek yerine, "Aman borçlu çıkarım şimdi, neme lazım." deyip tırıs tırıs kaçmak yok artık yok. Geçtiii!

"Koş Necdet Abi kavga var!" diye el âlemin seyrine bakmak da yok.

Sonra öyle, ziyaret saatleri dışında hastanın yanına kaçmak için, kapıdaki görevliye Andersen'den masallar anlatıp adamı hasta etmek de yok.

Fatura kuyruklarının en arkasından en öne geçmek için, vay efendim ocakta yimeeem vardı, vay efendim kalbim kriz geçiriyör, gibi uyanıklıklar ise külliyen yok...

Hâlihazırda ne kadar olan biten varsa, bu kitapta yok!

"El âlem ne derse desin. Hade hade hadeee..." durumları bu kitabın raflara oturmasıyla beraber kalkmış, bütün bayramlık ağızlar, geçmeyici bir emre kadar toptan kapatılmıştır.

Görgüsüzlüğün verdiği geçici rahatlıktan dolayı kenara köşeye saklanmış her türden davranış ve de davranamayış, bu kitapta sotaya yatmış Mine tarafından zonklatılıyor...

İnsanın sinirini minirini, gamını kasavetini, çıbık makarna gibi hup diye içine çekiveren bu kitabın daha ilk sayfasını çevirdiğinizde, içiniz dışınıza çevrilecek.

Sakın okumakla biter sanmayın! Asıl her şey okuyup bitirdikten sonra başlayacak...

"Şu hayatta daha bir gün görmedim be!" diyenler! Okuyun ve gününüzü görün!

ISBN 978-975-6107-68-3
9 789756 107683
₺ 9,50